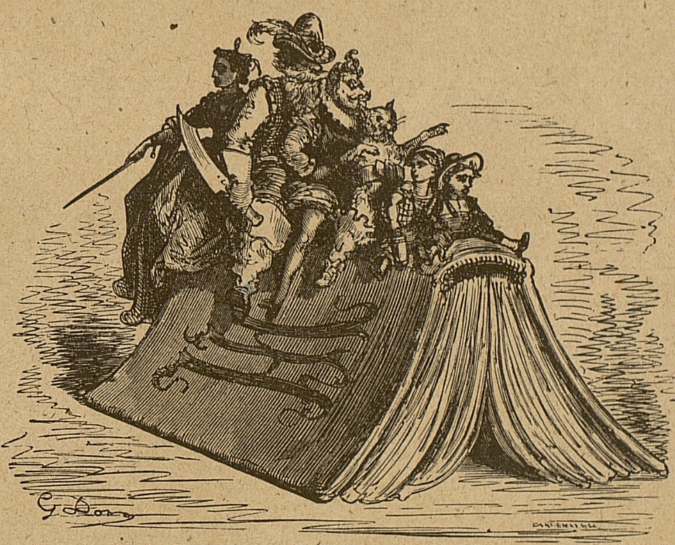
Kongl. Biblioteket.
STOCKHOLM.
Underv.
Barnb.
Fol.

CHARLES PERRAULTS

Sagor

MED TECKNINGAR AF

GUSTAVE DORÉ.

ÖFVERSÄTTNING, UTGIFVEN AF

JULIUS HUMBLE.

STOCKHOLM.
EM. GIRONS FÖRLAG.

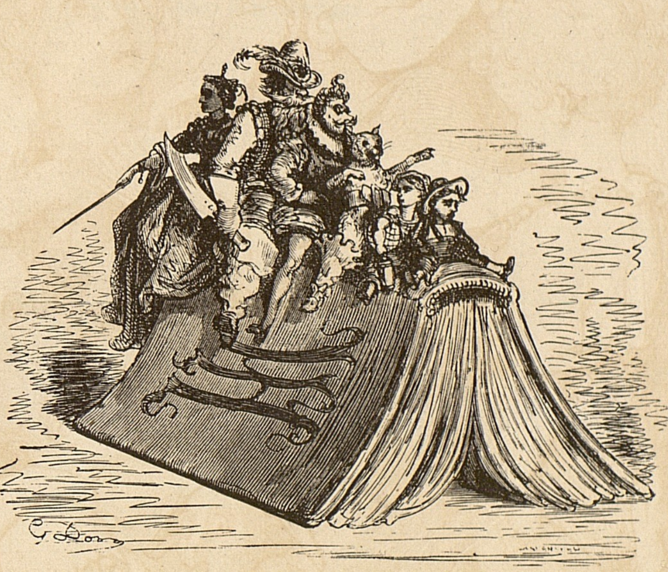

THEATRE
G. Doré
PANNEMAKER.SC.

Charles Perraults

Sagor

med teckningar af

GUSTAVE DORÉ.

öfversättning, utgifven af

Julius Humble.

STOCKHOLM.
EM. GIRONS FÖRLAG.

INNEHÅLL.

Sid.

Utgifvarens Företal ... V
Charles Perrault, hans lif och hans verk ... VII
Den lilla Rödhättan. Med 3 teckningar ... 1
Tumme-liten. Med 11 teckningar ... 5
Prinsessan i den sofvande skogen. Med 6 teckningar ... 13
Askungen. Med 3 teckningar ... 19
Mästerkatten. Med 4 teckningar ... 25
Riquet med tofsen. Med 1 teckning ... 29
Åsnehud. Med 6 teckningar ... 35
Féen. Med 2 teckningar ... 45
Blåskägg. Med 4 teckningar ... 47

UTGIFVARENS FÖRETAL.

De flesta af efterföljande sagor hafva så länge varit införlifvade med den svenska folkliteraturen, att deras franska ursprung för mången torde vara okändt. Det är ej godt att säga, när Perraults sagor i Sverge började öfversättas; några af dem hafva kanske redan i halfannat århundrade lästs på vårt modersmål. Blott tre af dem torde ej hittills varit på svenska utgifna, nämligen *Riquet, Åsnehud* och *Den lilla Rödhättan,* hvilken senare dock, med undantag af slutet, nära öfverensstämmer med den allmänt kända tyska framställningen af Grimm.

De öfversättningar, som finnas af *Prinsessan i den sofvande skogen* och *Féen,* äro tämligen ålderdomliga och delvis oriktiga, och hafva därför ej kunnat begagnas; men för de öfriga fyra: *Tumme-liten, Askungen, Mästerkatten* och *Blåskägg,* hafva de i det utmärkta arbetet Svenska Folkböcker, utgifna af P. O. Bäckström, befintliga öfversättningarna lagts till grund, hvarvid dock utgifvaren under jämförelse med originalet tillåtit sig många, i synnerhet i språkligt afseende nödiga ändringar. Öfversättningen af de öfriga sagorna, hvilken är verkstäld med trohet mot urtexten, så långt den frihet ett sådant arbete kräfver därmed är förenlig, har granskats af utgifvaren, som därvid äfven tillåtit sig att på några ställen utesluta sådana anspelningar, som skulle synas vår tid främmande eller smaklösa.

Ehuru denna bok i främsta rummet framstår såsom en smakfull prydnad för salongen, vågar utgifvaren dock tillmäta henne äfven en annan och högre betydelse. Hennes präktiga utstyrsel och de snillrika teckningarna skola säkert locka mången, som kanske anser sig hafva vuxit ifrån en sådan läsning som denna, att uppfriska sitt sinne och sina barndomsminnen med den enkla poesi och naturfriska lustighet, som talar till oss ur dessa urgamla folkdikter, hvilka i hundratals år vandrat från mun till mun och tjusat unga och gamla. Hvar och en, som ej är förbildad genom fråssande njutning af osunda fantasiskapelser eller förtorkad genom ensidig hän-

vändning åt det prosaiska lifvet och den opoetiska diktens magra själaspis, skall ovilkorligen finna en ständigt springande källa till vederkvickelse i detta slags naturpoesi. Folksagan är, liksom naturen, evigt ung och utöfvar därför liksom denna en städse uppfriskande och lifvande verkan på alla åldrar.

Men det är dock förnämligast för barnaåldern, som sagan har en särskild lockelse och, enligt utgifvarens mening, äfven en verkligt bildande förmåga. Det skulle föra för långt att här söka utveckla de grunder, hvarpå detta till utseendet paradoxa påstående grundar sig, men hufvudstödet för det samma är i korthet följande: Barnets andliga utveckling sker företrädesvis i och genom känslan och fantasien, och dessa förmögenheters riktiga bildning åstadkommes hufvudsakligen genom ett för barnasinnet fattligt poetiskt innehåll: intet sådant är för den första åldern mera åskådligt och tilltalande, mera storslaget och gripande än just det, som sagan bjuder.

De gamla folksagorna äro visserligen icke alla lämpliga för barn, och illa vald sagoläsning eller, än mer, öfvermått af sådan kan visserligen medföra stora faror; men den åsigt, som man ännu ej sällan hör uttalas, att sagor öfver hufvud skulle vara en olämplig och farlig läsning för barn, hvilar på en missuppfattning af barnasjälens väsende. Snarare kunde det sägas, hälst i vår realistiska tid, att barn, som aldrig finge höra eller läsa någon saga, lupe en vida större fara för sin riktiga själsutveckling. Få torde dock de barn nu mera vara, som löpa sist nämda fara, i jämförelse med dem, som lida men af en till öfvermått drifven sagoläsning. Utgifvaren hyser starka tvifvel om nyttan af de stora sagosamlingar — vare urvalet än så väl gjordt — som äro utgifna och alt jämt utgifvas för de små, då dessa böcker vanligen utan vidare tillsyn sättas i händerna på barnen, som få läsa så ofta och så mycket de gitta. Liksom det ädlaste och kostligaste vin gjutes på små flaskor, för att mana till måttlighet, så borde en liknande försigtighet iakttagas i en sak, där berusning ej är mindre lockande och farlig.

Sagor äro egentligen icke ämnade att läsas, utan att berättas. Den muntliga framställningen är mera roande och af kraftigare verkan, och om sagoberättande kunde allmännare införas inom familjerna, så skulle häri ligga det kraftigaste värn mot den ofvan påpekade faran. Läsningen kunde då inträda vid en något senare ålder och det gamla i ändrad form få nyhetens behag.

Få torde de föräldrar vara, som skulle vilja skänka sina barn en så dyrbar sagobok som föreliggande arbete eller ens låta dem på egen hand läsa i den samma; men om utgifvaren icke dess mindre är öfvertygad, att denna bok skall blifva till nöje och nytta äfven för de små, så grundar sig denna tro hufvudsakligen på den förhoppningen, att föräldrar och barnavänner, lockade af de vackra teckningarna att läsa igenom dessa sagor, ej skola underlåta att berätta dem för de små, hälst då dessas nöje kan höjas, och bristerna i berättandets svåra konst öfverskylas genom förevisandet af de präktigaste bilder, som ännu prydt en sagobok.

Charles Perrault,

hans lif och hans verk.

Charles Perrault är en af de sällsynte författare, som lyckats skrifva en bok, hvilken aldrig upphört att läsas. Med La Fontaine delar han äran att vara ungas och gamlas vän, och få författarenamn äro i hans fädernesland mera kända och älskade än hans. Verksamt deltagande i sin tids andliga arbete hoppades han möjligen att ej alldeles glömmas af efterverlden, men föga torde han hafva anat, att några fésagor, som han på sin ålders dagar roade sig med att skriftligen affatta, och som han utgaf år 1697, skulle i främsta rummet rädda hans namn från glömskan och af efterverlden skattas såsom hans lifs största bragd. Till och med det bifall denna bok vid sitt första framträdande skördade torde hafva varit för författaren oväntadt; ty att i en tid, hvars ästetiska synkrets var så begränsad, och hvars literära sträfvan hufvudsakligen åsyftade fantasiens tuktan och regelbindning samt ett formfulländadt uttryck af präktiga eller fint tillspetsade tankar — att i en sådan tid våga framträda med något i sig så formlöst och fantastiskt och på samma gång så enkelt och hvardagligt som några barnsagor, detta är ett företag, som hos sin upphofsman förutsätter en ovanlig oförskräkthet äfvensom ett helt annat skaplynne och en helt annan synvidd, än som funnos hos den tongifvande kretsen af vitterhetsidkare på hans tid.

Frankrikes vittra storhetsskede, Ludvig den fjortondes tidehvarf, är kort, men, äfven under det halfva århundrade det varar, störes det lugn och den harmoni, som utgöra vilkoret för dess tillvaro, af några sig sjelfva ofta omedvetna ansatser att gå utöfver klassicitetens smakideal eller ifrågasätta dess berättigande. Diderots opposition mot det franska dramats inrättning hade redan nu sina föregångare; blicken för det egendomligas och karakteristiskas betydelse inom konsten öppnades i väsentlig mon genom den satiriska romanen (Lesage); folksagans inträde i literaturen visar äfven, och icke minst, hän på ett återgående till det ursprungliga och nationelt egendomliga, på samma gång som hennes väldiga fantastik utgjorde en kraftig motsats till de väldanade, men något enformiga fantasiskapelser, som frambragtes under trycket af de häfdvunna smakreglerna. Perraults sagor höra således, i viss mening, till tidehvarfvets vittra oppositionsliteratur; men den

framgång de genast rönte tyckes bevisa, att detta tidehvarf midt i sin självbeundran redan något tröttnat vid klassicitetens begränsning och känt en dunkel längtan efter den pånyttfödelse, som poesien sedan alt jämt eftersträfvat, och som i en senare tid till stor del vunnits genom det föryngringens dop, som återgången till det urgamla och egendomligt nationela förmått åstadkomma.

Men det är icke blott genom utgifvandet af ifrågavarande sagosamling, som Perrault framstår såsom en man med frisinne och framtidsblick. Hans öfriga författareverksamhet och flere drag i hans lefnad visa, att han var en af desse män, som ej själfve kunna kallas stora, men som genom djärfva antydningar bryta väg för dem, som grunda nya tidsskeden och vinna storhetens namn genom en klar och koncentrerad fattning af ett långt, men obemärkt utvecklingsarbete. På samma gång han är tjusad af sitt tidehvarfs glans och det franska konungadömets härlighet, har han dock alltid blicken riktad mot framtiden, tror på utveckling och framåtskridande och vågar strida för sin tro; han framstår alt jämt såsom en man med själfständiga tankar, med nya idéer, liflig och orädd, verksam och uppfinningsrik. En kortfattad skildring af denne mans öden och lefnadsgärning torde därföre icke vara utan intresse.*

Charles Perrault, född den 12 januari 1628, tillhörde en rik och ansedd borgarefamilj i Paris. Efter att hafva erhållit sin första uppfostran i hemmet, där hans moder lärde honom läsa och hans fader gaf honom den första handledningen i vetenskaperna, sändes han till ett gymnasium, som han dock i förtid lemnade, gifvande därmed det första profvet på sin oppositionela sinnesart. Liflig och vetgirig, inlät han sig gärna i djupsinniga samtal och ville hafva skäl för alt: då en dag hans lärare i filosofi ej ville tillfredsställa hans frågvishet och bad honom tiga, steg han upp från sin bänk och lemnade klassen för att icke mera återkomma. En af hans kamrater följde hans föredöme, och i sällskap med denne trogne vän egnade han sig därpå på egen hand under tre till fyra års tid åt ifriga, men regellösa studier af blandadt innehåll, men förnämligast af grekiske och romerske författare. Men, vare sig att han saknade tillräcklig underbyggnad och god vilja för att sätta sig in i forntidens ande, eller att han redan nu — såsom fallet blef i hans mannaålder — ondgjordes öfver den öfverdrifna och ensidiga beundran, som af hans samtid egnades antiken, så stannade han kall inför den samma och vågade till och med antasta dess nästan såsom heligt ansedda område genom en travesterad öfversättning på rimmad vers af ett särdeles beundradt stycke af Virgilius (sjätte boken af Eneiden). En af hans bröder, som sedan blef doktor i Sorbonne, var med om det vanvördiga företaget, och en annan broder, den sedan så ryktbare läkaren och arkitekten Claude Perrault, gjorde lustiga teckningar till texten. Det var, som man ser, ett originelt gry hos desse bröder, hvilka därföre också stötte många för hufvudet och af Boileau anklagades för *bizarrerie d'esprit*.

* Efterföljande lefnadsteckning är gjord med ledning af Sainte-Beuve, Causeries du Lundi, Paris 1852, tome V sid. 206 och följ. — Jmf. äfven Paul Albert, La littérature française au XVIIe siècle, Paris 1873, sid. 302 och följ.

Perrault vände sig sedan åt lagfarenheten och blef sakförare; men han ledsnade snart vid detta yrke och antog med glädje anbudet att blifva bokhållare hos sin äldste broder, som var öfverkommissarie för uppbörden i Paris. I hans minnesteckningar från denna tid finner man emellertid en antydan om behofvet af en enda och gemensam lagbok för Frankrike, en tanke, som först i början af detta århundrade förverkligades genom Code Napoléon.

Hans nya plats gaf honom mycken ledighet, hvilken han egnade åt poetiskt författarskap af det platta och pjollriga slag, som var i tidens smak och så skarpt gisslats af Boileau och Molière. Såsom ofta är fallet, trodde han sig öfverlägsen just i det, som var hans svaghet. Att Perrault icke hade sinne för äkta poesi, visar sig äfven af hans smakomdömen: den obetydlige Quinault är i hans ögon en mycket större skald än Racine, och hofmålaren Le Brun står högt öfver Rafaël.

Men Perrault förstod sig på hvarjehanda saker, bland annat på byggnadskonst. Af ett byggnadsföretag, som hans broder uppdragit åt honom, skördade han så mycken ära och berömmelse, att Colbert blef uppmärksam på honom och gaf honom en framstående plats vid den år 1664 inrättade intendenturen för kungliga byggnader. Han egnade sig nu med rastlös ifver åt sin nya verksamhet, hvars hufvudsakliga mål blef Versailles' utsmyckande till en värdig sinnebild af konungen-statens härlighet och makt. Han är outtröttlig i att tänka upp ämnen för marmorbilder, gobeliner, inskrifter, tak- och väggmålningar och öfriga prydnader till detta den jordiska storhetens tempel. — Af hans minnesteckningar finner man äfven, att den ofvan nämde Claude Perrault, som odödliggjort sitt namn genom Louvre-kolonnaden, af sin broder Charles fått det första, om ock torftiga utkastet till detta storverk.

Nämde minnesteckningar äro äfven märkliga i det afseendet, att de utgöra ett vigtigt bidrag till skildringen af Colberts personlighet, hvars förtrogne Perrault snart hade blifvit. Den vise ministerns storartade planer afhandlades, innan de trädde i dagen, i enrum med Perrault, som han också torde hafva att tacka för flere lyckliga ingifvelser. Så är t. ex. franska vetenskapsakademiens organisation, som inrättades år 1666, till stor del Perraults verk. — Ett litet, men för barnavännen Perrault betecknande drag må här anföras. Tuilerie-trägården var då, liksom ännu i dag, en allmän promenadplats och i synnerhet en välsignelse för de små barnen, som här hade trän, gröngräs och luft samt en vidsträkt tummelplats för sina lekar. Med anledning af några nyplanteringar, som företagits, beslöt Colbert, att platsen skulle stängas för allmänheten; det var blott på Perraults ifriga förbön för det uppväxande slägtets väl, som ministern kunde förmås att afstå från sin föresats. Sainte-Beuve, som berättar denna anekdot, tillägger, att han ofta under sina vandringar i den sköna trägården, tänkt sig såsom en vacker framtidstanke barnavännen Perraults byst i marmor vid sidan af det stora kastanjeträet.

År 1671 invaldes Perrault genom Colberts inflytande i Franska akademien och föreslog där redan vid sitt inträde en förändring i det höga sällskapets vanor, hvilken stämmer väl öfverens

med hans lynne. Då man lyckönskade honom för hans inträdestal, svarade han, att om talet verkligen hade något värde, så skulle han önskat, att det kunnat få en större åhörarekrets, och föreslog därföre, att akademien hädanefter på sina högtidsdagar skulle öppna sina dörrar för allmänheten. Förslaget, som troddes härröra från Colbert, antogs, och det är ifrån den tiden, som akademiens sammankomster äro offentliga, ehuru fruntimmer först trettio år senare fingo tillträde. Kort därpå genomdref den nye ledamoten en annan vigtig förändring, som antogs hafva samma höga ursprung, nämligen införandet af sluten omröstning inom samfundet vid ledamotsval, hvilka dittills försiggått tämligen regellöst. Öfveralt visar sig Perrault uppfinningsrik och böjd för förbättringar.

Mot slutet af sjuttonde århundradet rasade i Frankrike en högst märklig vitter fäjd, i hvilken Perrault spelar en hufvudrol. Striden gälde antikens eller nutidens företräde. Då det herskande smakidealet fullständigt hvilade på efterbildning af forntidens mönster, som ansågos oupphinneliga, så är det naturligt, att klassicitetens banérförare, Boileau, La Fontaine, det lärda paret Dacier m. fl., skulle kämpa såsom för hem och härd och med allvar och bitterhet tillbakavisa hvarje antydan om möjligheten däraf, att nutiden skulle i något afseende kunna frambringa verk, som uppginge mot eller öfverträffade förebilderna. Perrault, som tillika med Desmarets de Saint-Sorlin, Lamotte m. fl. hörde till motsidan, förde striden icke mindre lifligt, men mindre hätskt och personligt, ehuru stundom med lätta och lekande vapen. Oriktig uppfattning och öfverdrift äro i hög grad rådande på bägge sidor, så att ingendera obetingadt kan sägas hafva rätt; men dessa dristige kättare hafva dock, om ock deras anfall för tillfället ansågs tillbakaslaget, den stora förtjänsten att hafva förberedt störtandet af ett smakvälde, som fylt sitt mått, och som trots sin storhet och ära måste vika för utvecklingens allmänna lag. Denna opposition inom vitterheten, som sedermera fullföljdes af Fontenelle och Voltaire, är i någon mon jämförlig med Descartes' inom filosofien: det gälde frigörelse från auktoritetstron och häfdande af det granskande förnuftets rätt.

Anledningen till striden gaf Perrault. Den 27 Januari 1687 uppläste han i akademien ett för öfrigt högst medelmåttigt poem, *Le Siècle de Louis le Grand,* hvaruti han yttrade sig mycket lättsinnigt om Homeros och andre vördade forntidsmän, samt uttrykte såsom sin oförgripliga tanke, att det ej vore något hinder för att nutiden skulle kunna skapa lika store män, som dem forntiden alstrat. Ett sådant språk var dittills ohördt inom detta samfund. Boileau steg upp i vredesmod och sade, att akademien vore skymfad; Racine tackade ironiskt författaren för hans föredrag, genom hvilket han säkert haft för afsigt att bevisa motsatsen af hvad han sagt. Därmed var striden börjad, och Boileau försummade härefter intet tillfälle att kasta sina satiriska pilar mot Perrault, som å sin sida svarade med en stor bok, *Parallèle des Anciens et des Modernes,* hvars första del utkom 1688; de tre öfriga utgåfvos de följande åren. Genom nämda arbete och det sätt, hvarpå Perrault deltog i denna strid, har han åt sig häfdat en rätt märklig

plats i franska vitterhetens häfder. — Emellertid utgaf han under loppet af 1690-talet ytterligare tvänne skrifter, som äro betecknande för honom. Den ena, som bär titeln: *Apologie des Femmes,* var ett svar på en satir, som Boileau skrifvit öfver kvinnorna, och den andra, som heter: *Les hommes illustres qui ont paru en France pendant ce siècle,* utgör text till en samling af hundra i koppar stuckna porträtt. Furstar, statsmän, krigare, lärde, skalder, ingeniörer och konstnärer, som på denna tid ännu kallades handtverkare, äro här blandade om hvarandra, en anordning, som antyder ett frisinne och en känsla för storhetens jämlikhet, som ställer författaren, liksom i mycket annat, före hans tid.

Vid ungefär samma tid, som nyss nämda strid började, synes Colberts vänskap för Perrault hafva svalnat i samma mon, som den förres inflytande hos Ludvig den fjortonde minskades. Sårad häraf drog sig den verksamme mannen, som nu var nära sextio år gammal, till baka från alla allmänna värf och lefde alt sedan i stillhet, egnande sig med förkärlek åt sina barns uppfostran. Det var under denna tid, som han fick den lyckliga ingifvelsen att några år före sin död, som inträffade i maj år 1703,* nedskrifva de sagor, hvarmed den gode maken och familjefadern säkert ofta tjusat sina små. När detta arbete utfördes, är ovisst, ty på den tiden, liksom ännu under det följande århundradet, brukade författares handskrifter vandra omkring och läsas af vän och väns vän ofta flere år, innan de utgåfvos. Man vet endast, att dessa sagor olofligt tryktes i Haag ett år förr, än författaren själf utgaf dem i Paris år 1697 under titel af: *Contes de ma mère l'Oye, Histoires ou contes du temps passé,* en bok, som nu mera är högst sällsynt och för några år sedan betalades med ända till 1500 francs.

Det har i forna tider tvistats, om Perrault verkligen diktat dessa sagor: nu mera är det utom alt tvifvel, att de äro urgamla, och att hans förtjänst endast ligger i berättandet. En af sagorna, Riquet med tofsen, gör dock troligen härifrån ett undantag. Till denna finnes ej, såsom till alla de öfriga, motbilder inom Frankrikes eller andra lands sagodikt, och hon bär dess utom inom sig flere spår af att vara gjord. Hon är också de öfriga betydligt underlägsen. — Med en annan, Åsnehud, är det ett motsatt förhållande: hon är utan tvifvel en gammal folksaga, men det anses ej fullt säkert, att Perrault gifvit den samma hennes närvarande form. Sex år, innan han utgaf sin sagosamling, där denna saga ej förekommer, hade han nämligen på vers berättat hennes innehåll, hvarefter hon i sin prosaiska form för första gången förekommer intagen i en roman, Inès de Castro, af M:lle Bernard. Då emellertid dels oloflig afskrifning, dels vänskapliga lån författare emellan på den tiden ej voro ovanliga, så torde Perraults författarskap äfven till denna saga ej böra betviflas, enär alla inre vitnesbörd tala för ett sådant antagande. — Att ifrågavarande sagor skulle vara hemtade ur arabiska berättelser, såsom äldre forskare förmodat, är äfven ett nu mera vederlagdt antagande. Deras slägtskap med motsvarande italienska, tyska och delvis andra europeiska folks sagor i förening med deras inre själfständighet och originela

* Paul Albert, a. a. sid. 381, angifver dödsåret tre år tidigare.

skaplynne sätter det utom alt tvifvel, att de äro urgamla arfsägner, hemtade ur folkets egen mun och till sitt väsentliga innehåll troget återgifna, ehuru framställningens yttre klädnad behandlats med större frihet, än en sagoberättare i vår tid skulle tillåta sig.

Perraults sagobok gjorde det största uppseende och kallade till lif en ny literaturgren, som blomstrade under mer än hälften af förra århundradet.* Hvad inom Frankrike La Fontaine var för fabeln, blef Perrault för sagan. Redan under de återstående åren af hans lif framträdde några efterbildningar, som snart följdes af en mängd andra. Bland de många sagoförtäljare från denna tid, som literaturhistorien uppräknar, fins det nästan blott en, som öfverlefvat sin tid, och hvars verk ännu läses med intresse: M:me d'Aulnoys *Contes de Fées* äro, liksom Perraults sagor, hemtade ur folkfantasiens källa samt enkelt och naivt berättade, om ock stundom med en viss förnäm stelhet och tillgjordhet. Det var ur Tusen och En natt, som år 1704 utkom i fransk öfversättning, ur de gamla franska Fabliaux, de italienska novellerna, Strapanaroles och Giambatista Basiles sagosamlingar m. fl. källor, som ämnen och väckelser hemtades till detta författareskap.

Men liksom i en senare tid det intresse för sagoforskning och sagoberättande, som väktes till lif genom bröderne Grimm, framkallade icke blott flere samlingar af äkta folksagor utan äfven mångfaldiga, mest misslyckade försök till själfständig sagodiktning, så blef också Perraults bok anledningen till en liflig sträfvan i bägge dessa riktningar. Det var förnämligast inom de högre kretsarna, som sagorna fingo största framgång; och ibland de författare, som egnade sig åt denna diktart, hvilken innehöll så många frön till verklig poesi, finner man företrädesvis damer af stora verlden, under det de med någon tillstymmelse till begåfning utrustade herrarne af samma verld äflades att i platta och sirliga vers pjollra fram de mest torftiga och prosaiska tankar. Sagoliteraturen blef den förnämsta förströelse- och sällskapsläsning och spelade under några årtionden samma rol som poesien hos oss i början af detta århundrade och romanen i våra dagar. Den berömde konstkännaren och arkeologen grefve Caylus, som själf år 1768 utgaf ett något sent framträdande försök i denna väg, säger i företalet, att fésagorna länge voro till den grad på modet, att den fina verlden i hans ungdom nästan icke läste något annat.** — Denna literatur har nu mera för det mesta ett blott historiskt intresse. Men hennes befintlighet och den längtan efter frihet i form och nyhet i innehåll, som häri röjer sig, är af vigt för bedömandet af det förra århundradets vittra sträfvanden.

Folksagans fasta mark lemnades emellertid, såsom redan nämts, inom kort eller begagnades blott såsom underlag för sagodiktning; och i ett brokigt virrvarr af österländskt féerispel, modernt kärlekspjunk och sentimentalt herdelif sökte och fann den förbildade och njutningsmätte fransmannen starkare retelser, än som stodo att finna på andra diktens områden. Lättfärdighet i tanke

* Se Herm. Hettner, Franska Litteraturen under adertonde århundradet, öfvers. af Arv. Ahnfelt, Sthlm. 1872, s. 40.
** Yttrandet hemtadt ur Hettner a. a., s. 40.

under anständighetens mask, det retande under beslöjade former, som är i tidens smak, har här ett rikt fält för framställning, och satiren, som under despotismen är förnuftets bästa språkrör, finner i sagans fria drägt många anledningar till djärfva anspelningar, som af censuren ej lätt kunde åtkommas. Men hufvudskälet till sagoliteraturens blomstring är ej blott det nämda; det ligger djupare och bör ses i sammanhang med andra företeelser i det förra århundradets lifsarbete.

Detta århundrade, ett skede af tvifvel och disharmoni, som inom konsten och poesien länge söker skapa ett nytt i skalet af gamla former, lyckas först mot sitt slut att på dessa områden dana några äkta storverk. Det bjuder härutinnan bilden af en man, som lefver på sin faders förvärf, alt under ständig sträfvan att förstöra det samma och skaffa sig ett själfständigt. Men dess kritiska arbete har lagt grunden till en ny era, och de ansatser till nydaning, som framträda i dess konst och dikt, äro sprungna ur samma källa och röja samma syfte: ledsnad vid och brytning med det klassiskt förnäma och konventionela, återgång till det nationelt och personligt egendomliga, det hvardagliga och borgerliga, eller å andra sidan till det ursprungligt enkla och idylliska eller det fantastiskt regellösa och gripande. Syftet stannar, som sagdt, vid ansatser, och dessa ansatser kunna endast skönjas under en förkonstlad, formstel och moraliskt förvildad tids ofta skymmande drägt. Dess alster äro därföre för det mesta misslyckade, men den inre drifjädern för detta århundrades utveckling i vitterhet och konst är i grunden, trots den skärande motsatsen i resultaten, den samma som i det följande åstadkommit så stora och olikartade verkningar.

En sagoliteraturs blomstring i hertigen-regentens och Ludvig den femtondes ofriska tidehvarf är således icke en allena stående och oförklarlig företeelse. Ensamt befintligheten af en sådan literatur utvisar ett framsteg; men denna tids alster på detta område äro, såsom redan nämts, hvad innehållet vidkommer, för det mesta vanbilder af den äkta folksagan, och formen för framställningen, sagans berättande, som är af så stor betydelse, lider af alla perukstilens oarter.

Charles Perraults sagor, som gåfvo väckelsen till denna sagoliteraturs uppkomst, lida ej af de nämda felen. De äro, såsom ofvan angifvits, till sitt innehåll hemtade ur den äkta folkliga källan, och ehuru det ej kan nekas, att författaren en och annan gång skattar åt sin tids lättsinne och osmak, äro de dock på det hela taget så väl berättade, som hans för återgifvandet af den folkliga tonarten, i synnerhet på den tiden, något stela modersmål kunde tillåta. Hans framställning är enkel och barnsligt naiv, frisk och munter, någon gång skalkaktig, ofta full af dramatiskt lif. Det är emellertid naturligt, att hans sätt att berätta icke kan tillfredsställa de fordringar, som i vår tid göras på sagoberättande. Perrault talar det bildade sällskapslifvets språk, ehuru enklare och friskare än hans samtid; han återgifver icke folkspråkets friheter, dess egendomliga ordalag och vändningar. Om han berättat såsom Grimm eller Asbjörnson och Moe, hvilket naturligtvis på hans tid varit en omöjlighet, så skulle hans sagor säkerligen blifvit oförstådda och

hvarken funnit beundrare eller efterbildare. Det är till stor del bristerna i hans framställning, efter nutidens sätt att se, som beredde hans oerhörda framgång, på samma gång som det är de öfvervägande förtjänsterna tillika med det franska folkets hängifvenhet för det gamla och häfdvunna inom literaturen, som utgöra förklaringsgrunden därtill, att dessa sagor kunnat öfverlefva alla sina efterföljare, och att de ännu i dag i samma form, som han gifvit dem, med förtjusning läsas af unga och gamla.

Perraults sagor hafva i Frankrike utkommit i en mängd upplagor, och framstående gravörer och tecknare hafva illustrerat deras innehåll, till dess nu slutligen det värdigaste äreminne egnats den fräjdade sagoförtäljaren genom en praktupplaga med teckningar af den berömde Gustave Doré, som redan utfört så många storverk och bland annat egnat en liknande gärd åt en annan barnavän: den likaledes evigt unge Jean de La Fontaine.

J. H.

1

Den lilla Rödhättan.

Det var en gång en liten flicka, den allra sötaste och snällaste man kunde se; hennes mor höll mycket af henne, och hennes mormor var alldeles betagen i henne. Den snälla mormodern hade låtit göra henne en liten röd hätta, som klädde henne mycket väl. Hon begagnade den ständigt, och därföre kallades hon öfveralt den lilla Rödhättan.

En dag, då modern hade bakat kakor, sade hon till flickan: »Gå och hör efter, hur stackars mormor mår, ty jag har hört, att hon varit sjuk, och tag med dig den här kakan och den här lilla krukan med smör!» Den lilla Rödhättan begaf sig genast å stad till mormodern, som bodde ett godt stycke därifrån i en annan by. Då hon gick genom skogen, mötte hon vargen, som gärna hade ätit upp henne, om han vågat, men han var rädd för några vedhuggare, som höllo till i närheten, och frågade henne därföre blott, hvart hon skulle gå. Den stackars lilla flickan, som icke förstod, att det var någon fara att stanna och tala med en varg, svarade, att hon skulle gå och hälsa på mormor och bära till henne en kaka och en kruka med smör ifrån sin mor. — »Bor din mormor långt härifrån?» frågade vargen. — »Ack ja», svarade Rödhättan, »det är på andra sidan om den där kvarnen, som synes där långt, långt borta, vid det första huset i byn.» — »Jaså», sade vargen, »jag kunde också hafva lust att hälsa på henne; jag går den här vägen, och du kan gå den där, så få vi se, hvem som kommer först fram.»

Vargen började nu springa, alt hvad han förmådde, den kortaste vägen till mormoderns stuga; den lilla flickan gick den längsta vägen och roade sig under tiden med att plocka nötter, fånga fjärilar och binda sig en krans af de vackra blommor hon fann i skogen.

Vargen behöfde ej många minuter för att komma fram till mormoderns stuga; han bultade på dörren: knack, knack! — »Hvem är det?» sade mormodern. — »Det är din lilla Rödhätta» —

sade vargen och sökte härma hennes röst — »som kommer med en kaka och en liten kruka med smör ifrån mor.» Mormodern, som verkligen var sjuk och låg till sängs, ropade till honom: »Lyft bara på klinkan, så går dörren upp af sig själf!» Vargen lyfte på klinkan, och så gick dörren upp. Han rusade genast på den stackars gumman och slukade henne i en enda munsbit, så hungrig var han, ty han hade ingenting ätit på tre dagar. Sedan stängde han dörren och lade sig i mormoderns säng för att vänta på Rödhättan, som också kort därpå kom fram till stugan. Hon bultade på dörren: knack, knack! »Hvem är det?» frågade vargen. Då Rödhättan hörde vargens grofva röst, blef hon rädd, men så tänkte hon, att mormodern kanske hade förkylt sig och blifvit hes, och svarade därföre strax: »Det är din lilla Rödhätta, som kommer med en kaka och en liten kruka med smör ifrån mor.» — »Lyft bara på klinkan, så går dörren upp af sig själf», sade vargen och gjorde sin röst så fin han någonsin kunde. Rödhättan lyfte på klinkan, och dörren gick upp.

Så fort hon kom in, kröp vargen ned och gömde sig under täcket. »Sätt smörkrukan på skänken och lägg kakan bredvid», sade han till henne, »och kom sedan och lägg dig hos mig!» Den lilla Rödhättan klädde af sig och gick och lade sig i sängen, men stor blef hennes förvåning, då hon fick se, hur mormodern såg ut, när hon var afklädd. »Men, mormor, hvad du har för stora armar!» sade Rödhättan. — »Dess bättre kan jag omfamna dig.» — »Men, mormor, sådana långa ben du har!» — »Dess bättre kan jag springa efter dig, mitt barn!» — »Men, mormor, sådana långa öron du har!» — »Dess bättre kan jag höra, hvad du säger, mitt barn!» — »Men, mormor, sådana stora ögon du har!» — »Dess bättre kan jag se dig, mitt barn!» — »Men, mormor, sådana stora tänder du har!» — »Dess bättre kan jag äta upp dig!» Och härmed kastade sig den stygge vargen öfver den lilla Rödhättan och åt upp henne. *

När vargen hade fått sitt lystmäte, lade han sig i sängen och somnade snart samt började snarka öfverljudt. Jägaren gick förbi i det samma och tänkte vid sig själf: »Hur kan den gamla gumman snarka så; jag måste gå in och se, om det felas henne något.» Då gick han in i stugan, och när han kom till sängen, låg vargen där. »Träffar jag dig då ändtligen, gamle Grålle», sade han, »jag har länge sökt dig.» Han ville nu ladda sin bössa, men då kom han att tänka på att vargen kanske hade ätit upp mormodern, och att det ännu kunde vara möjligt att rädda henne. Han beslöt därföre att ej skjuta, utan tog en sax och klipte upp magen på den sofvande besten. När han gjort ett par klipp, fick han se den röda hättan lysa fram, och när han klipt ett stycke till, hoppade flickan ut och sade: »Ack, hvad jag har varit rädd, det var så mörkt, så mörkt i vargens mage!» Och sedan kom äfven den gamla mormodern ut; hon lefde ännu, men

* Härmed ändas Perraults uppteckning af denna saga, men då detta slut torde synas otillfredsställande för flertalet af läsare, som känna den samma i den form hon erhållit i den svenska öfversättningen af bröderne Grimms Barn- och Folksagor, har utg. vågat öka texten genom att efter nämde arbete tillägga den förträffliga, om också mindre ursprungliga, afslutningen till sagan om »Rödkappan» (Rothkäppchen).

PANNEMAKER
G. Doré

kunde knapt andas. Nu gick Rödhättan och bar in några stora stenar, och därmed fylde de vargens mage. När han vaknade, ville han springa sin kos, men stenarna voro så tunga, att han strax föll ned och dog. Då voro alla tre förnöjda; jägaren tog skinnet af vargen; mormodern åt kakan, som Rödhättan fört med sig, och återhemtade sig snart. Men Rödhättan tänkte: »Aldrig i mitt lif skall jag stanna och tala med vargen, då jag går ensam i skogen.»

Kon

4

Tumme-Liten.

En gång var det en torpare, som hade sju barn, hvilka alla voro gossar; den äldste var ej mer än tio och den yngste sju år gammal. Man lär väl förundra sig öfver att detta folket inom så kort tid fått så många barn; men orsaken var, att hustrun hade trenne gånger fått tvillingar. Föräldrarne voro ganska fattiga, och deras sju gossar besvärade dem rätt mycket, efter som ingen af dem var så försigkommen, att han själf kunde skaffa sig födan. Än mera ökades deras bekymmer däraf, att den yngste var särdeles klen till växten och talade mycket litet, hvilket ansågs härröra af dumhet, men tvärt om var ett tecken till dess större förstånd. Då han föddes, var han icke större än en tumme, hvilket gaf anledning, att man kallade honom Tumme-liten.

Detta stackars barnet var såsom den stenen alla spotta uppå; alltid hade han orätt, och alla i huset trodde sig kunna topprida honom, fast han i själfva verket var den slugaste af alla bröderne, och om han talade litet, var han så mycket mera uppmärksam att höra på hvad andra sade.

Ett år, då det var missväxt, blef hungersnöden så stor, att det fattiga torparefolket ej såg någon utväg att försörja sina många barn. Då torparen en afton, sedan de små gått till sängs, satt vid eldbrasan med sin hustru, sade han till henne: »Du ser väl, att vi ej längre kunna föda våra barn; jag kan ej lida att se dem dö af hunger för mina ögon, utan har beslutit att föra dem vilse i skogen. Medan de roa sig att binda risknippor, kunna vi gå ifrån dem, utan att de märka det.» — »Ack», ropade hustrun, »kan du vara så hård och själf vilja föra dina barn vilse?» Mannen svarade, att det gjorde honom lika ondt som henne, men att han icke visste någon annan råd i anseende till deras stora fattigdom. Hon ville ändock icke samtycka till detta förslag; men sedan hon besinnat, hvilken ännu större smärta det skulle orsaka henne att se dem svälta i hjäl, gaf hon likväl till slut sitt samtycke och gick gråtande till sängs.

Tumme-liten hade hört alt, hvad de sagt; ty då han märkt, att det var något vigtigt, som afhandlades, hade han stigit upp och smugit sig under bänken, där de suto, för att höra utan att blifva sedd. Så snart de tystnat, gick han åter till sängs, men kunde icke sofva en blund på hela natten, utan tänkte bara på huru han skulle bära sig åt att rädda sig och sina bröder. Slutligen tykte han sig hafva funnit ett godt råd, och så snart morgonen grydde, steg han upp och gick till sjöstranden, där han fylde sina fickor med små hvita stenar, hvarmed han återvände hem.

Strax därefter gingo de allesamman ut på sitt arbete, och Tumme-liten upptäkte icke för sina bröder, hvad han fått höra. När de kommit in i tjockaste skogen, hvarest man på tio steg ej kunde se hvarandra, började torparen hugga ved och barnen att som vanligt samla i hop ris och göra knippor däraf. Då föräldrarne sågo dem vara som bäst sysselsatta härmed, gingo de oförmärkt alt längre och längre ifrån dem, tills de omsider lemnade dem helt och hållet.

När nu barnen sågo sig ensamma, började de med full hals skrika och gråta. Tumme-liten lät dem hållas en stund, ty han visste väl, huru han skulle hitta hem igen, emedan han under ditvägen litet emellanåt släpt en af de hvita stenarna, som han hade i sina fickor. Han sade därföre slutligen till bröderne: »Varen icke rädde, vår far och mor hafva väl lemnat oss här, men jag skall föra eder hem, om I bara följen efter mig.» De gjorde, som han sade, och kommo så fram på dagen till baka till torpet, där de likväl icke vågade genast gå in, utan stannade utanför dörren för att få höra, hvad deras föräldrar skulle säga.

I det samma torparen och hans hustru kommit hem, hade deras husbonde skickat dem tio riksdaler, som han varit skyldig dem så länge, att de ej haft ringaste hopp att återfå dessa penningar. Detta gaf dem liksom nytt lif, ty de voro nästan halfdöda af hunger. Torparen skickade strax sin hustru till staden att köpa kött, och som det var länge sedan hon ätit sådant, köpte hon tre gånger mera, än tvänne personer kunnat behöfva till ett mål. Då de voro mätta, sade hustrun: »Ack, jag undrar, hvar våra stackars barn nu äro! De skulle väl kunnat äta sig mätta af hvad som nu är öfrigt af maten; men det är du, som är skulden till deras olycka. Jag trodde väl, att vi skulle ångra oss! Gud vet, hvad de nu göra i skogen, kanske hafva vargarna redan ätit upp dem. Hur kunde du vara så omänsklig att på sådant sätt låta dina barn omkomma?» På detta sätt fortfor hon en god stund och upprepade väl tjugu gånger, att det var hans fel, och att hon förutsagt, att han skulle ångra sig. Mannen blef slutligen ond och hotade att slå henne, om hon ej ville tiga. Det var ej af hårdhjärtenhet mot barnen, som han sade detta, ty han var själf mera orolig öfver dem än hustrun; men hon hade förtretat honom genom sina förebråelser, och han var af samma sinnelag som många andre män, hvilka väl tycka om, att hustrun någon gång har rätt, men ej vilja ständigt höra det omtalas. Hustrun kunde likväl icke afhålla sig att ännu en gång, storgråtande, utropa: »Ack, hvar äro mina stackars barn?» — »Här ä' vi, här ä' vi!» hördes de strax allesamman ropa där utanföre. Modern skyndade att

öppna dörren, och då hon nu fick se alla sina sju gossar, tog hon under glädjetårar dem alla i famn och sade: »Ack, mina kära barn, huru glad är jag icke att återse eder! Nu lären I vara både trötta och hungriga, och du, stackars Petter, så smutsig du är! Kom hit, så skall jag tvätta dig.» Denne Petter var hennes äldste son, hvilken hon höll mest af, emedan han hade rödt hår liksom hon själf. Barnen satte sig nu till bords och åto med en förträfflig matlust, till föräldrarnes stora förnöjelse, samt började sedermera alla på en gång berätta, huru förskräkta de blifvit, när de funnit sig ensamma i skogen.

Fadern och modern gladde sig af uppriktigt hjärta öfver sina barns återkomst; men den glädjen varade ej längre än de tio riksdalerna, ty när penningarna voro slut, föllo de åter i sin förra förtviflan och beslöto att på nytt föra sina barn vilse, och för att vara så mycket säkrare att lyckas häri, ärnade de nu föra dem mycket längre bort än förra gången. De kunde likväl icke tala så hemligt härom, att ej Tumme-liten hörde det, och han uttänkte strax, huru han skulle kunna reda sig nu liksom förra gången; men ehuru han var ganska bittida uppe, i tanke att äfven nu samla småstenar, misslyckades denna beräkning, ty dörren var läst och han kunde ej slippa ut. Tumme-liten blef dock ej rådlös, ty när modern gaf dem hvar sitt stycke bröd till frukost, föll det honom in, att han kunde betjäna sig däraf i stället för stenarna och släppa brödsmulor vid vägen, som han skulle gå. Han åt därföre icke upp sitt brödstycke utan gömde det i sin ficka.

Föräldrarne förde nu barnen i den tätaste och mörkaste delen af skogen, där de lemnade dem kvar och skyndade hastigt ifrån dem. Tumme-liten oroade sig ej mycket häröfver, ty han trodde sig utan svårighet hitta hem med tillhjälp af sina utströdda brödsmulor; men han blef icke litet häpen, då han ej fann en enda kvar, emedan foglarne hade ätit upp dem allesamman.

Nu voro de arma barnen illa ute: ju längre de gingo, dess mera förvillade de sig i den stora skogen; natten kom med ett starkt oväder, som ännu mera ökade deras förskräckelse. De tykte sig höra vargarna tjuta rundt omkring, och fruktade hvart ögonblick att af dem blifva uppätna; de tordes knapt tala med hvarandra eller vända sig om, och nu kom till råga på alt detta en stark regnskur, som gjorde dem våta in på kroppen, och hvaraf vägen blef så slipprig, att de halkade vid hvart steg och föllo om kull i dyn; de blefvo till slut så smutsiga och trötta, att de knappast kunde röra sig.

Tumme-liten klättrade upp i ett trä för att se, om han kunde upptäcka något, som skulle kunna tjäna dem till ledning. Sedan han sett sig om på alla sidor, blef han på långt håll varse ett ljussken, hvilket gjorde honom mycket glad; men när han kom ned ur träet, såg han det icke mera. Detta var väl förtretligt, men emellertid gingo de allesamman åt det håll, hvarifrån skenet lyst, och kommo på detta sätt ur skogen, dock ej utan många svårigheter, ty, så ofta de gingo ned i någon däld, förlorade de ljuset ur sigte.

Sedan de hunnit ur skogen, sågo de framför sig ett hus, hvarifrån skenet kom. De klappade

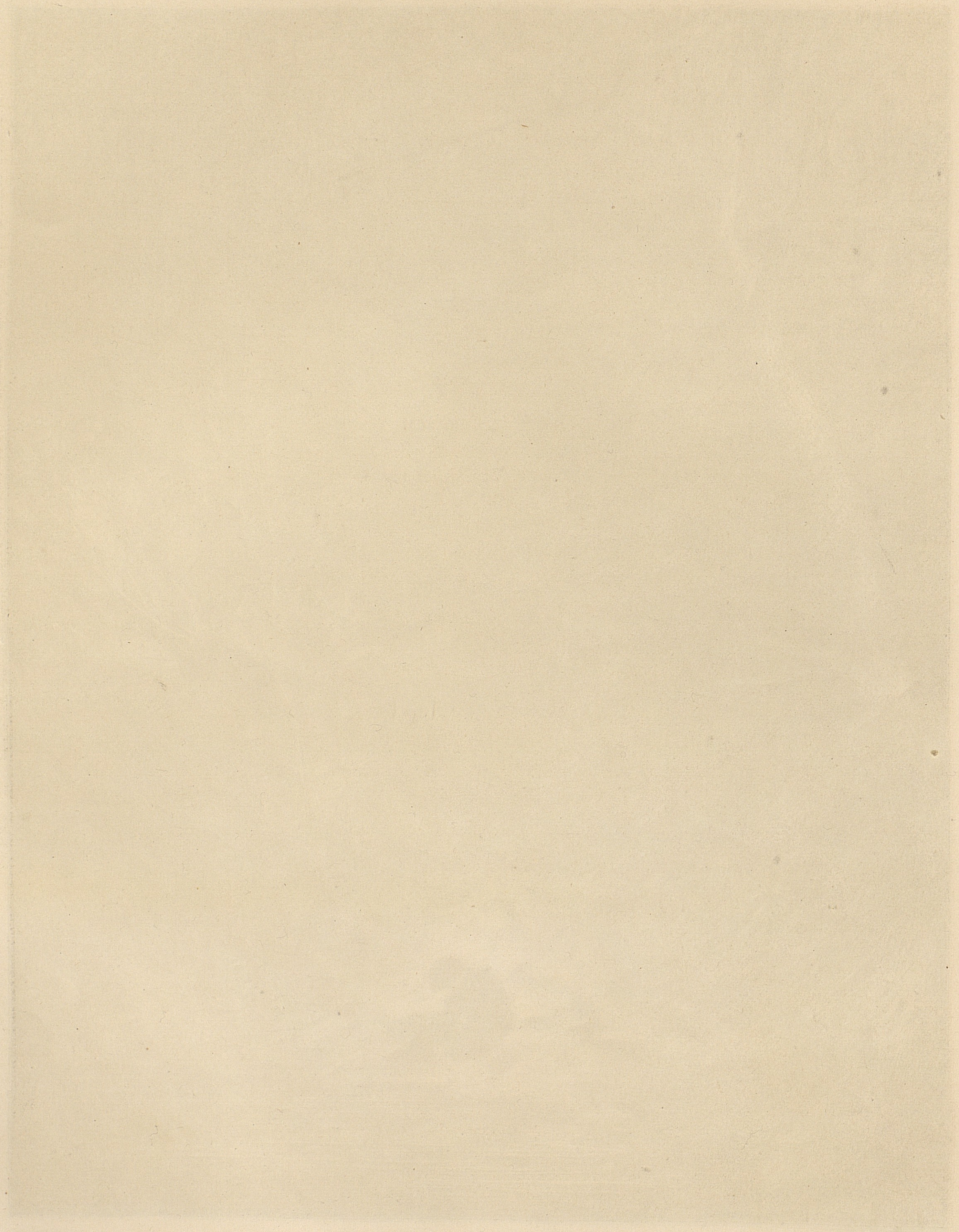
på porten, och en gammal gumma öppnade för dem samt frågade, hvad de ville. Tumme-liten sade, att de voro fattiga barn, som hade gått vilse i skogen, och begärde, att hon af barmhertighet måtte gifva dem härbärge öfver natten. Gumman, som såg, att de alla voro vackra och hyggliga barn, blef rörd ända till tårar och sade till dem: »Stackars små! Veten I icke, att detta hus tillhör en jätte, som äter upp små barn?» — »Ack, kära mor», svarade Tumme-liten, »hvad skola vi göra? Om ni ej är så god och härbärgerar oss, så äta vargarna upp oss, och därföre må likaså gärna eder man göra det; kan hända han också skonar oss, om ni ber honom vackert.»

Gumman lät beveka sig, särdeles som hon trodde, att hon skulle kunna gömma dem för jätten till morgonen. Hon lät dem därföre gå in och värma sig vid en god brasa, som brann på spiseln, där hon hade ett helt får på spettet till jättens kvällsvard. Men knapt hade de börjat att något hemta sig i den sköna varma stugan, då de fingo höra fyra starka slag på porten: det var jätten, som nu kom hem. I största hast gömde gumman barnen under sängen och gick att öppna porten. Jätten frågade genast, om maten vore färdig och vinet itappadt, hvarefter han satte sig till bords. Fårsteken var ännu helt blodig, men så mycket mera i hans smak; dock satt han ej länge, förr än han började vädra till höger och vänster, sägande sig känna lukten af något färskt. »Det måste komma af kalfven, som jag nyss flått», sade gumman. — »Nej, det är något annat», svarade jätten och såg skarpt på gumman. »Här är något, som jag icke begriper, hvad det är.» Vid dessa ord steg han upp ifrån bordet och gick rakt fram till sängen. »Hå hå, jag märker du vill bedraga mig, du oförskämda kvinna!» utropade han. »Jag vet ej, hvarföre jag ej länge sedan ätit upp dig med. Det är din lycka, att du är så gammal, eljest kunde det ske ännu. Detta vildbrådet kommer emellertid väl till pass för att undfägna trenne jättar af mina vänner, som komma och hälsa på mig i dessa dagar», och i det samma drog han fram det ena barnet efter det andra från deras gömställe.

De stackars barnen föllo på knä och bådo om förskoning; men fåfangt, ty de hade fått att göra med den grymmaste af alla människoätare, och långt ifrån att fatta någon medömkan för dem, slukade han dem redan med ögonen och sade till sin hustru: »Detta skall blifva läckerbitar för oss, om du nu också bara lagar till dem väl.» Därpå tog han en stor knif och brynte den samma, medan han nalkades de arma barnen, på en lång brynsten, som han höll i vänstra handen. Redan hade han fattat tag i en af gossarne, då hans hustru sade till honom: »Hvarföre vill du göra dig besvär med den här slagten så sent på kvällen? Du kan ju spara den till i morgon.» — »Tig, säger jag dig», röt jätten. — »Men du har ju så mycket kött i förråd», invände gumman; »en kalf, två får och ett halft svin.» — »Du har rätt», sade jätten; »gif dem väl till bästa, så att de ej magra, och låt dem sedan gå och lägga sig.»

Den goda gumman gaf dem nu en riklig kvällsvard; men de orkade ej äta det minsta, så förskräkta voro de. Jätten satte sig ännu en gång till bords, och i glädjen öfver att han

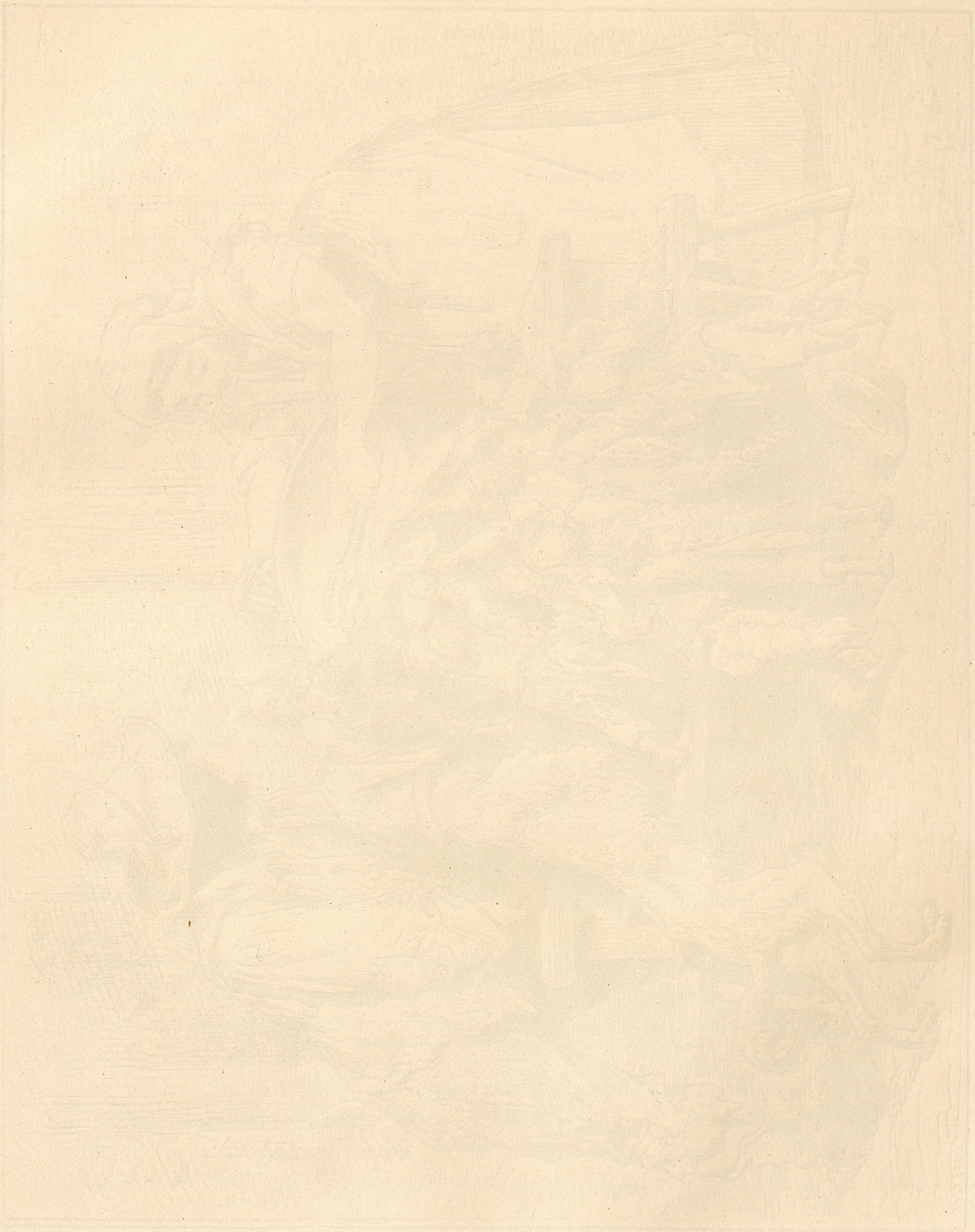

C. MAURAND
G. Doré

G. Doré
F. Pierdon.

7

nu kunde undfägna sina vänner med en så läcker spis, drack han flere glas vin, än han eljest plägade, hvilket gjorde honom litet rusig, så att han måste skynda sig till sängs, hvarefter han hårdt insomnade.

Jätten hade sju döttrar, som ännu voro barn. Dessa små jättinnor hade allesamman vacker hy, emedan de gärna åto färskt kött liksom deras fader; men de hade små grå, helt runda ögon, trubbiga näsor och mycket stora munnar med långa, hvassa och glesa tänder. De voro väl ej ännu så elaka som fadern, men man märkte likväl, att de bråddes på honom, ty de beto redan små barn och sögo blod af dem. De lågo alla sju i en stor säng, och hvar och en af dem hade en guldkrona på hufvudet. I samma rum, där flickorna lågo, var ock en annan lika stor säng, hvari gumman lade alla gossarne, hvarpå hon gick och lade sig hos sin man.

Tumme-liten hade blifvit varse, att jättens döttrar hade guldkronor på hufvudet, och som han fruktade, att jätten torde ångra, att han ej redan om aftonen skurit halsen af sina gäster, steg han upp midt i natten, tog sin och sina bröders mössor och satte dem helt sakta på jättens döttrar, sedan han tagit kronorna af dem och satt dessa på sitt och sina bröders hufvud, på det att, om jätten under natten tänkte verkställa sin föresats att döda de små gossarne, han måtte taga dem för sina döttrar, och döttrarna för gossarne.

Det hände, som Tumme-liten förmodat: då jätten vaknade om natten, ångrade han, att han uppskjutit till morgonen, hvad han hade bort göra om aftonen. Han steg därföre hastigt ur sängen, tog sin stora knif och sade: »Nu vill jag se, huru mina gäster må; jag skall ej skjuta upp det för andra gången.» Han trefvade sig fram till sina döttrars kammare och nalkades sängen, där de små gossarne lågo, hvilka alla sofvo utom Tumme-liten, som blef mycket rädd, när jätten, efter att hafva gått raden utefter, med sin hand berörde hans hufvud. Men då jätten känt, att de allesamman hade kronor på sig, sade han: »Min sann, här hade jag så när gjort en vacker gärning! Jag märker väl, att jag druckit för mycket i går afton.» Därpå gick han till sina döttrars säng, hvilka hade på sig gossarnes små mössor. »Jo, se här äro de galgfoglarne», sade han, och i det samma skar han i största hast och utan vidare betänkande halsen af alla sju flickorna, hvarefter han, mycket nöjd med denna förrättning, gick åter och lade sig hos sin hustru.

Så snart Tumme-liten hörde jätten snarka, väkte han sina bröder och bad dem skyndsamt kläda på sig samt följa honom, och nu gingo de sakta ned i trägården och klängde öfver muren. Sedan sprungo de nästan hela natten, darrande och bäfvande, och utan att veta, hvart de skulle taga vägen.

Om morgonen, då jätten vaknade, sade han till sin hustru: »Gå nu och laga i ordning de små tokarne vi roade oss med i går afton.» Gumman förundrade sig mycket öfver sin mans godhet, ty hon trodde, att hans mening var, att hon skulle kläda på dem. Hon gick altså in i kammaren, men huru bestört blef hon icke vid åsynen af sina sju hufvudlösa döttrar, som summo

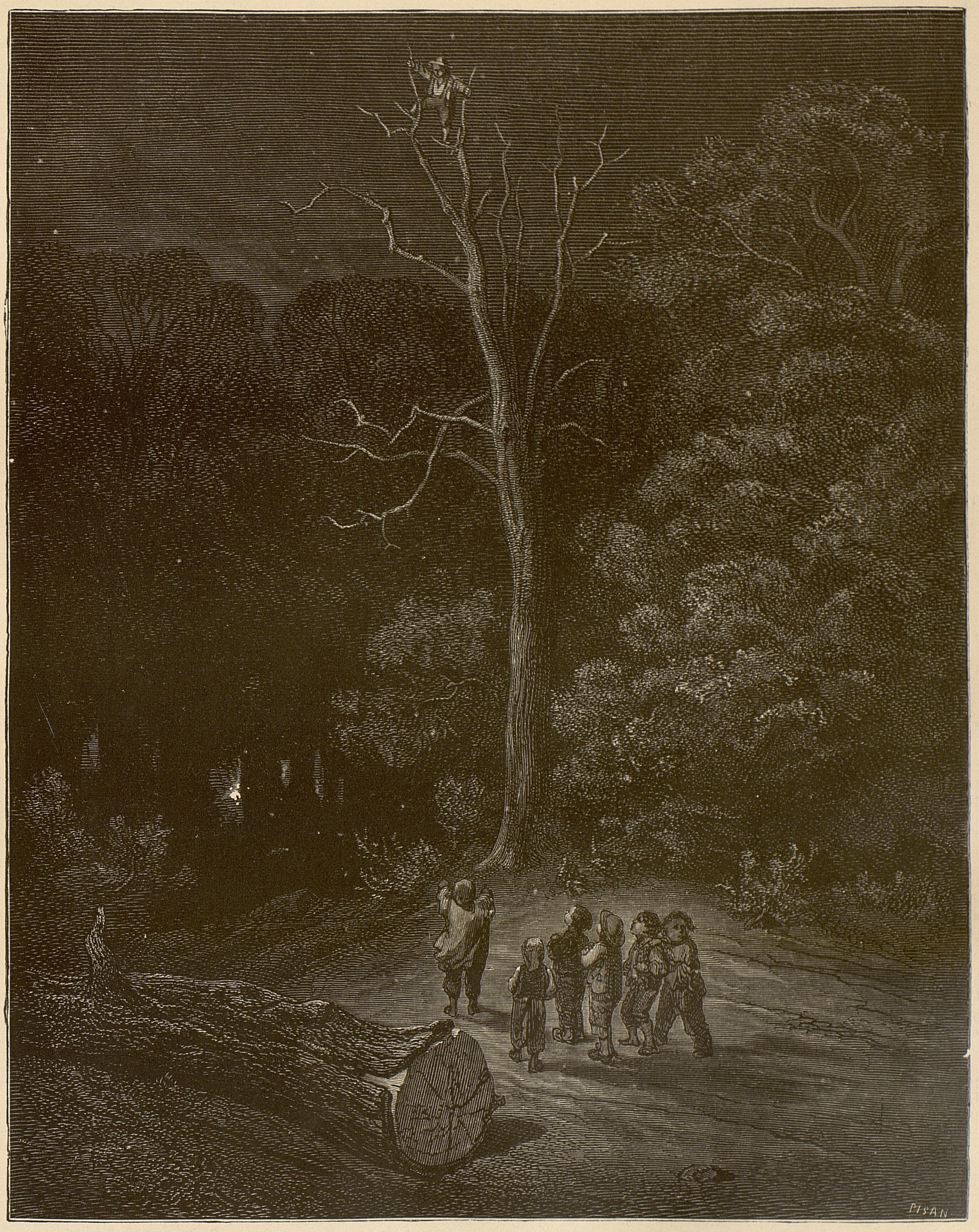
i sitt blod. Hon dånade, hvilket plägar vara det första, som fruntimmer göra vid dylika tillfällen, och jätten, som tykte, att hon dröjde bra länge borta, och tänkte gå in och hjälpa henne, vardt icke mindre häpen öfver den syn, som mötte hans ögon. »Ack, hvad har jag gjort!» utropade han; »men det skola de få betala, de bytingarne!» Han slog nu en kruka vatten i ansigtet på sin hustru, och sedan hon därigenom kommit sig före igen, sade han: »Gif mig strax mina sjumilastöflar, så skall jag snart hinna fatt dem.»

Jätten gaf sig genast å stad, och sedan han lupit länge omkring åt alla kanter, kom han till slut in på samma väg, som de stackars gossarne gingo. De voro ej mer än några hundra steg från sin faders hemvist, då de till sin stora förskräckelse fingo se jätten, som klef från det ena bärget till det andra och gick öfver stora strömmar lika lätt, som hade det varit små rännilar. Tumme-liten blef i det samma varse en fördjupning i en klippa nära invid vägen, och skyndade att där gömma sig och sina bröder, hvarvid han dock alltid hade ett vaksamt öga på jätten, som nu började blifva trött af den långa vandringen, hälst som det är mycket påkostande att gå med sjumilastöflar. Han ville hvila sig och kom af en händelse att sätta sig på samma klippa, under hvilken gossarne gömt sig. Det dröjde ej länge, förr än han somnade och började snarka så hårdt, att de stackars barnen blefvo nästan lika rädda, som då han stod öfver dem med sin stora knif i handen för att skära halsen af dem. Tumme-liten var dock långt modigare än de andre. Han bad sina bröder skynda sig hem till föräldrarnes stuga, medan jätten ännu sof; de skulle ej bekymra sig om honom. De följde hans råd och hunno snart hem.

Tumme-liten gick nu fram till jätten och drog sakta af honom stöflarna, hvilka han därpå tog på sig själf. De kunde väl tyckas något stora åt honom; men som de voro trollstöflar, hade de den egenskapen att blifva stora eller små alt efter benet, som de drogos uppå. Så snart han fått dem på, voro de därföre så lagom, som om de varit gjorda åt honom. Han gick nu strax till jättens hus, där han fann hustrun sitta och gråta bredvid de dödade döttrarna. »Er man», sade Tumme-liten till henne, »är i stor fara: han har blifvit tillfångatagen af några röfvare, som svurit att slå i hjäl honom, om han ej gifver dem alt guld och silfver han eger. Just som de satte knifven för strupen på honom, fick han se mig och bad, att jag skulle gå och underrätta er om den fara, hvari han är stadd, samt tillsäga er att gifva mig alt af värde, som fins i huset; eljest döda de honom utan skonsmål. Och som saken fordrade mycken skyndsamhet, lemnade han mig sina sjumilastöflar, hvaraf ni kan se, att jag går riktiga ärenden.»

Den goda gumman blef mycket förskräkt och gaf honom på stunden alt, hvad de egde; ty jätten var en god man mot sin hustru, ehuru han eljest var grym och åt upp små barn. Då Tumme-liten på detta sätt fått jättens stora rikdomar i sina händer, skyndade han till sina föräldrars stuga, hvarest han blef med mycken glädje emottagen.

De, som tro sig rätt känna Tumme-litens alla öden, berätta dock detta sista annorlunda. De påstå, att Tumme-liten aldrig haft hjärta att så narra en gammal gumma, som varit så god

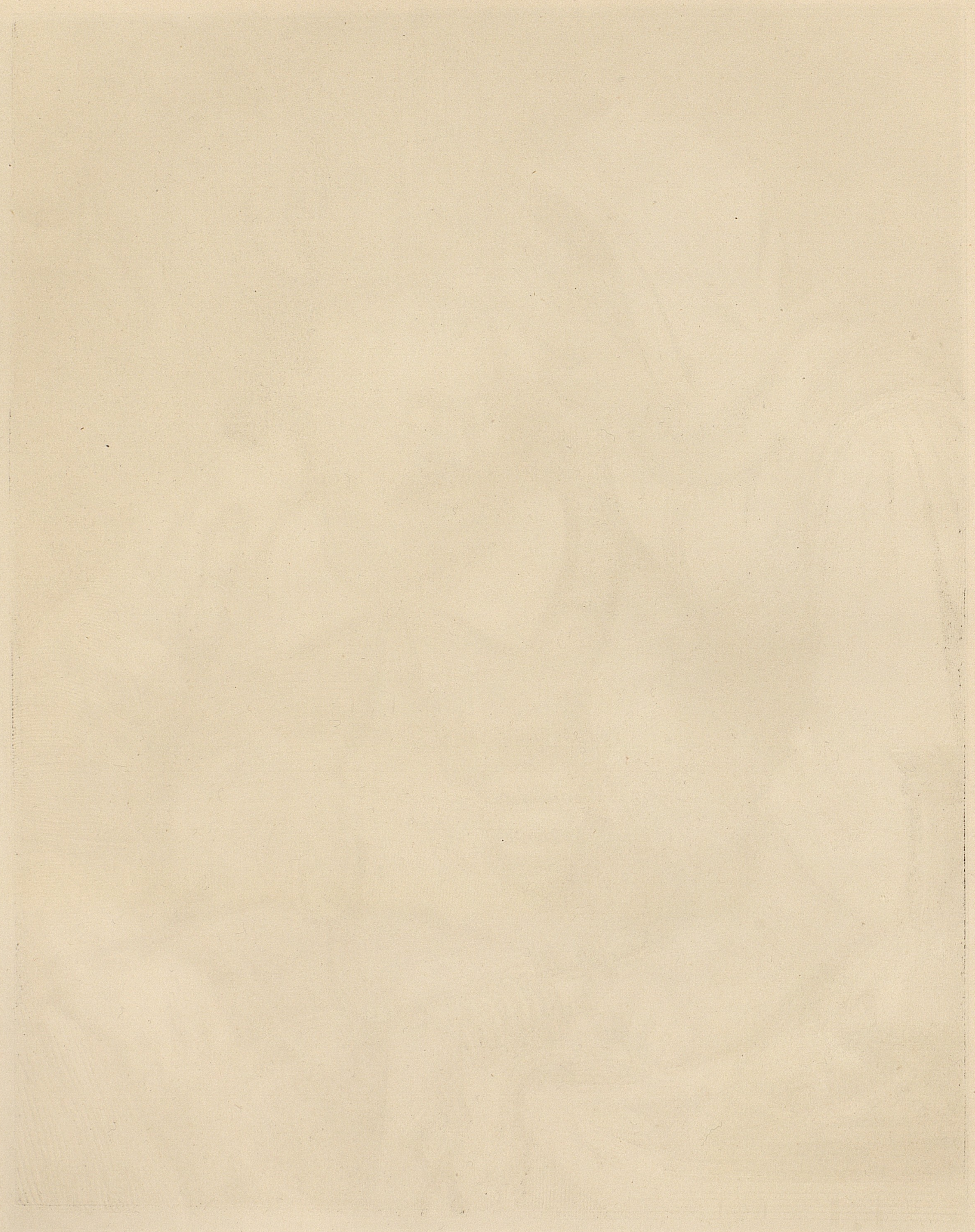

PISAN

Kon

G Doré
H. PISAN

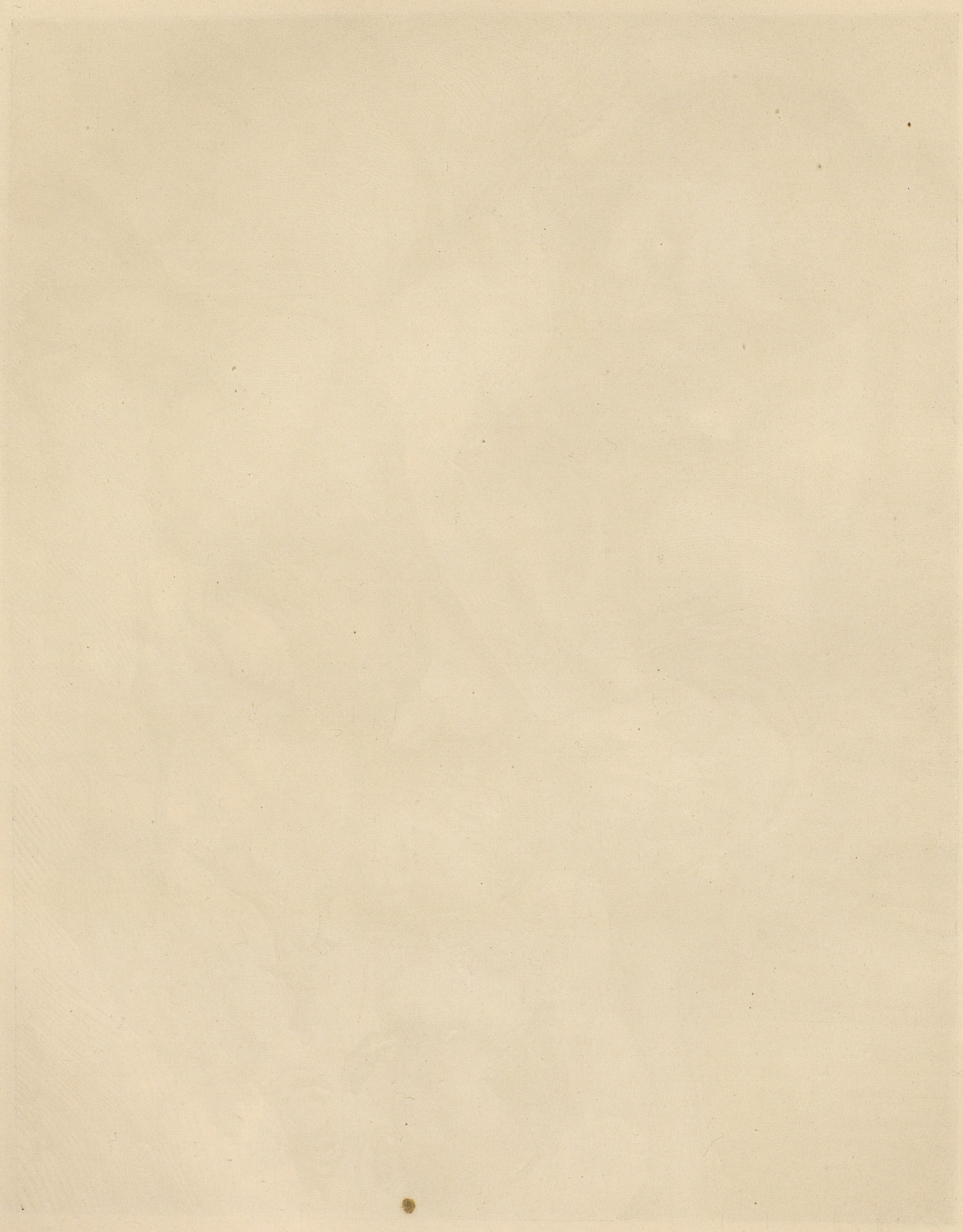

11

G. Doré
G. Perrichon . sc.

mot honom och hans bröder, utan att han i stället, så snart han fått på sig jättens stöflar, gått till hofvet, hvarest han visste, att man mycket längtade att erhålla tidender från krigshären, som låg två hundra mil därifrån, och att få veta utgången af en slagtning, som förefallit. Han skall då hafva gått upp på slottet och sagt, att om konungen önskade snart få underrättelser från hären, så åtoge han sig att ännu innan dagens slut förskaffa sådana, hvaröfver konungen blifvit mycket glad och lofvat honom en stor summa penningar, om han kunde göra det. Tumme-liten hade nu gått å stad och kommit till baka med säkra nyheter samma afton, hvilken väl utförda förrättning gjort honom så väl känd, att han sedermera fick stora inkomster; ty konungen hade betalat honom rikligen för befallningar, som han förde till hären, hvarjämte fruntimren gåfvo honom stora skänker för det han bar bref till deras älskare, och därpå hade han mesta förtjänsten.

Sedan han någon tid varit brefbärare och därunder samlat mycket penningar, återvände han till sin fader. Det vore omöjligt att beskrifva föräldrarnes glädje, då de fingo återse honom. Han gjorde hela sin slägt välmående, skaffade sin fader och sina bröder goda sysslor samt inrättade sin egen hushållning på det bekvämaste och lefde lycklig intill hög ålder.

Ko

Prinsessan i den sofvande skogen.

Det var en gång en konung och en drottning, som voro mycket ledsna och bedröfvade, därföre att de voro barnlösa. »Ack, om vi hade ett litet barn!» sade de ofta; de rådfrågade de kloke i landet samt gjorde pilgrimsfärder och löften till alla möjliga helgon, men ingenting halp. Så mycket större blef deras glädje, då drottningen ändtligen fick en liten dotter. Man tillstälde ett präktigt barndop, och alla féer man kände bödos till faddrar åt den lilla prinsessan. Det fans sju sådana i landet, och man hoppades, att hvar och en af dem skulle, som det brukades på den tiden, gifva den nyfödda prinsessan en gåfva, så att hon därigenom skulle komma i besittning af alla möjliga fullkomligheter.

Efter dopet återvände hela sällskapet till slottet, där en präktig festmåltid var tillredd för féerna. Alla sju fingo i ett gyllene fodral hvar sin knif, gaffel och sked, besatta med diamanter och rubiner. Men just som man hade satt sig till bords, inträdde en gammal fé, som icke budits till fadderskapet, emedan hon troddes vara död eller bärgtagen, efter som hon i mer än femtio år icke hade visat sig i verlden. Konungen lät duka åt henne vid bordet, men kunde omöjligen gifva henne ett likadant guldfodral, som de andra fått, emedan han endast låtit göra sju sådana åt de sju féerna. Den gamla féen trodde därföre, att man föraktade henne, och mumlade några hotelser mellan tänderna. En af de unga féerna, som hörde detta och trodde, att den gamla kunde gifva prinsessan någon olycksbringande gåfva, gömde sig bakom dörrförhänget för att få tala sist och därigenom om möjligt förhindra den gamla féens onda anslag.

Nu började féerna att begåfva prinsessan. Den yngsta tog först till orda och gaf henne den gåfvan, att hon skulle blifva den skönaste i hela verlden; den andra gaf henne förstånd och kvickhet; den tredje ett behagfullt väsende; den fjärde förmågan att dansa som en älfva; den femte att sjunga som en näktergal; den sjätte att kunna spela på alla möjliga instrument. Då

nu ordningen kom till den gamla féen, som var mycket förargad öfver att man glömt bort henne, trädde hon fram och sade: »Prinsessan skall i sitt femtonde år sticka sig på en slända och nedfalla död.»

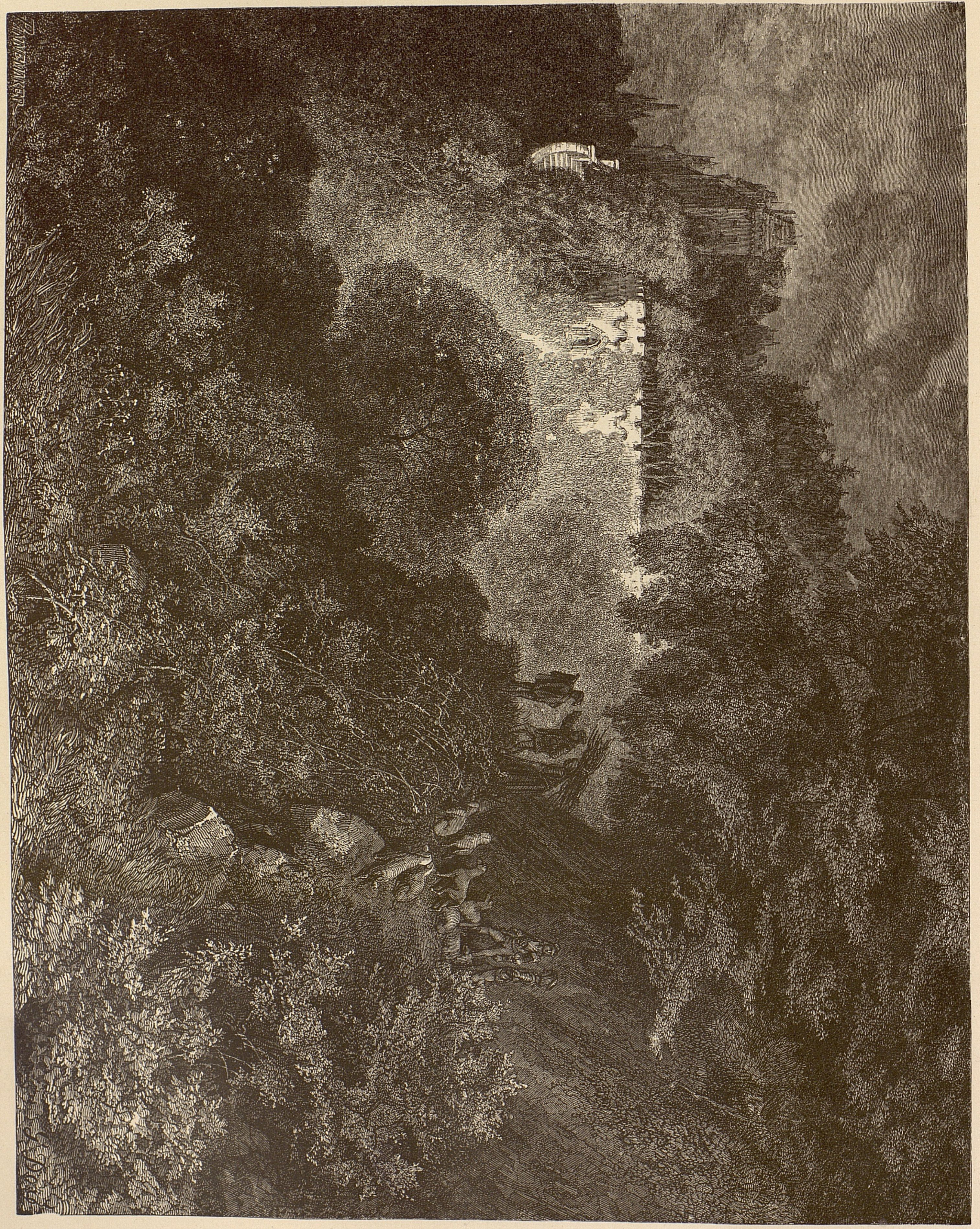
Det gick en rysning genom hela sällskapet vid dessa förskräckliga ord, och alla började gråta och jämra sig. Då framträdde den unga féen bakom dörrförhänget och sade med ljudelig stämma: »Lugnen eder, konung och drottning: Eder dotter skall icke dö. Visserligen har jag icke makt att omintetgöra, hvad den gamla féen gjort: prinsessan kommer att sticka sig på en slända, men hon skall icke dö, utan blott falla i en hundraårig sömn, hvarefter en konungason skall komma och uppväcka henne.»

För att undgå den olycka, som den gamla féen förutspått, lät konungen utgå ett påbud i hela sitt rike, att ingen vid lifsstraff finge spinna på slända eller hafva någon sådan i sitt hus.

Efter femton års förlopp, då kungen och drottningen rest till ett af sina lustslott, föll det prinsessan in att gå och se sig omkring i slottet: hon gick från det ena rummet till det andra, och till slut kom hon upp i en liten tornkammare, hvarest en gammal gumma satt och spann på en slända. Där hade den gumman sutit i många år och aldrig hört talas om konungens förbud. »Hvad har du för dig, kära mor?» frågade prinsessan. — »Jag spinner, mitt vackra barn», svarade den gamla, som icke visste, att det var prinsessan. — »Ack, så roligt det ser ut», återtog prinsessan; »hur bär du dig åt? Gif hit, låt mig försöka, om jag också kan spinna!» Men som hon var mycket yr och liflig, och dess utom féens spådom måste uppfyllas, så hade hon knapt vidrört sländan, förr än hon stack sig i handen och föll afsvimmad till golfvet.

Den stackars gumman blef mycket förskräkt och ropade på hjälp. Alt folket i slottet kom genast springande från alla håll; man stänkte vatten i ansigtet på prinsessan, knäpte upp hennes klädning och gned hennes tinningar med luktvatten; men ingenting kunde återkalla henne till lif. När konungen, som snart kom tillstädes, fick höra, hvad som stod på, erinrade han sig féernas spådom, och som han var öfvertygad, att den måste uppfyllas, lät han bära prinsessan till det vackraste rummet i slottet och lägga henne på en präktig säng, hvars täcken voro utsydda med guld och silfver. Man kunde hafva tagit henne för en sofvande ängel, så skön var hon, ty svimningen hade ej förtagit hennes vackra färg, utan hennes kinder voro röda som rosor och läpparna som koraller; endast ögonen voro slutna, men på hennes lugna andetag märkte man, att hon icke var död.

Konungen befalde, att hon skulle få sofva i ro, tills tiden för hennes uppvaknande komme. Den goda féen, som räddat hennes lif genom att döma henne till en hundraårig sömn, hade, då olyckan hände, rest bort tolf tusen mil därifrån, men hon fick genast veta, hvad som skett, af en liten dvärg, som hade sjumilastöflar. Hon begaf sig genast på väg, och efter en timmas förlopp kom hon farande in på slottsgården i en eldvagn, som drogs af frustande drakar. Konungen gick ned för att taga emot henne, och hon förklarade sig nöjd med alla hans åtgärder; hon

förutsåg emellertid, att prinsessan vid sitt uppvaknande skulle känna sig bra öfvergifven och ensam i det stora slottet, och hittade därföre genast på råd för att förekomma detta. Hon vidrörde med sitt trollspö alt, som fans i slottet (utom kungen och drottningen): hoffröknar, kammarfruar, kammarherrar, officerare, hofmästare, kockar, kökspojkar, vaktknektar, pager och betjenter; vidare alla hästarna i stallet, äfvensom stalldrängarne; alla bandhundar i ladugården, samt till och med lilla Putte, prinsessans knähund, som låg på sängen bredvid henne. Så snart hon vidrört dem, insomnade alla och kunde icke vakna förr än prinsessan skulle göra det, på det de måtte stå tillreds, då hon behöfde deras tjänst. Själfva elden i spiseln blef orörlig och insomnade, likasom stekspetten, som voro fullsatta med halfstekta fasaner och rapphöns.

Kungen och drottningen kyste sitt kära barn och gingo ut ur slottet, samt utfärdade ett bud, att ingen finge nalkas det samma. Detta förbud var alldeles öfverflödigt; ty inom en fjärdedels timme uppsköto rundt omkring slottet en mängd stora och små trän, och en hop björnbärsrankor och törnbuskar slingrade sig så tätt däremellan, att hvarken människor eller djur kunde tränga sig igenom. Man kunde endast se tinnarna af tornen, och detta blott på långt afstånd. Utan tvifvel hade féen äfven här haft sin hand med i spelet, på det prinsessan under sin sömn icke skulle störas af nyfikna blickar.

Efter hundra års förlopp hade en annan konungaätt kommit på tronen, och när den då regerande konungens son en gång gick på jagt i den trakten, frågade han, hvad det var för torn, som stucko upp öfver topparna af den tjocka skogen. De, som tillfrågades, gåfvo olika svar, alt efter som de hört berättas om saken: några sade, att det var ett gammalt spökslott, andra, att trollpackorna i trakten där brukade hålla sina möten, men de flesta trodde, att en människoätare bodde där, och att han bar dit alla barn han kunde få tag uti för att få äta upp dem i fred, emedan ingen mer än han kunde tränga sig igenom den tjocka skogen.

Prinsen visste icke, hvad han skulle tro, då en gammal bonde steg fram och sade: »Min prins, för öfver femtio år sedan hörde jag min far säga, att i detta slott funnes en underskön prinsessa, som skulle sofva där i hundra år och därefter uppväckas af en konungason, som vore bestämd att blifva hennes make.»

Den unge prinsen blef genast upptänd af häftig kärlek till den okända prinsessan, och som han icke tviflade på att han vore den, som var bestämd att lösa förtrollningen, så beslöt han att genast begifva sig af till det förtrollade slottet. Så snart han kom fram till skogen, skilde sig de stora träna åt, och björnbärbuskarna och törnhäcken veko åt sidan för honom, så att han kunde gå rakt fram emot slottet, som han såg framför sig vid änden af en lång allé. Han blef emellertid högst förvånad, då han vände sig om och såg, att ingen af hans folk kunnat följa honom, emedan träna åter slutit sig tillsammans, så snart han gått igenom. Han fortsatte icke dess mindre sin väg, ty när man är ung och förälskad, är man alltid modig, och inträdde i en stor borggård, hvarest alt, som mötte hans ögon, var egnadt att slå honom med fasa. En hemsk tystnad rådde

öfveralt, och döden tyktes hafva trykt sin stämpel på alt, hvad han såg omkring sig. Bland människor och djur, som lågo utsträkta om hvarandra, bemärkte prinsen emellertid några vaktknektar, hvilkas röda näsor och pussiga kinder tyktes visa, att de ej voro döde utan blott insomnade; i bägarne, som de höllo för munnen, funnos ännu några droppar vin.

Han gick nu igenom en stor gård, stenlagd med marmor, steg uppför en trappa och kom in i en stor sal, där drabanter stodo uppstälde med musköten på axeln och snarkade af alla krafter. Han kom därifrån in i flere andra rum, som voro fulla af hofherrar och hofdamer, och alla sofvo de, några sittande, andra på stående fot. Till slut kom han in i ett rum, som var förgyldt från tak till golf, och här mötte honom den skönaste syn han någonsin skådat: på en säng låg en underskön femtonårig prinsessa, och glansen af hennes skönhet upplyste hela rummet, där hon låg. Prinsen nalkades darrande, och gripen af beundran föll han ned på sina knän bredvid hennes säng.

Som nu stunden var kommen, då förtrollningen skulle upphöra, så vaknade prinsessan i det samma. Hon kastade en öm blick på prinsen och sade: »Är det ni, min prins? Ni har låtit vänta på er bra länge!» Prinsen blef hänrykt öfver dessa ord och ännu mer öfver tonen, hvarmed de sades, och visste ej, huru han skulle uttrycka sin glädje och tacksamhet. Han förklarade henne sin kärlek, och ehuru hans ord voro föga sammanhängande, så förstod dock prinsessan mycket väl hans mening.

Emellertid hade hela slottet uppvaknat på samma gång som prinsessan, och en hvar började åter att förrätta sina vanliga sysslor, men som de ej alla voro förälskade, så höllo de på att förgås af hunger. Öfverhofmästarinnan, som var lika hungrig som alla de andra, blef utom sig af otålighet och ropade flere gånger åt prinsessan, att maten var på bordet. Prinsen hjälpte prinsessan att stiga upp; hon var alldeles färdigklädd och bar den präktigaste drägt, men prinsen aktade sig att tala om, att hon var klädd som hans mormors mor; han fann henne icke mindre vacker för det.

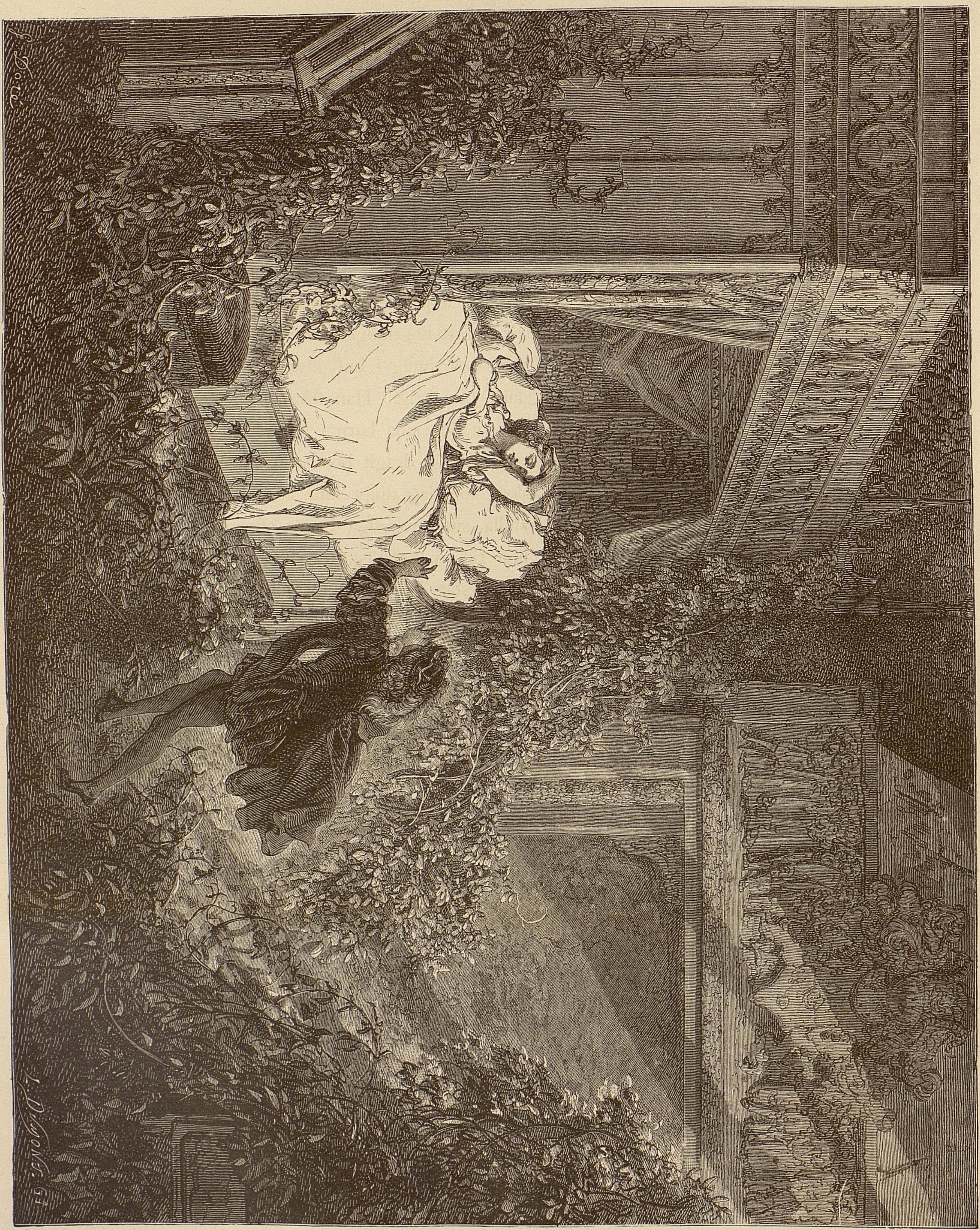
Därpå gingo de in i en stor spegelsal och intogo en präktig aftonmåltid, betjänade af prinsessans hoffolk, hvarvid hofmusikanterne utförde några gamla stycken, som ingen hade hört på hundra år. Sedan blefvo de oförtöfvadt vigda i slottskapellet af öfverhofpredikanten, och öfverhofmästarinnan förde dem i brudsäng. De sofvo dock ej mycket, ty prinsessan hade fått nog af sömn under de hundra åren, och prinsen lemnade henne tidigt följande morgon, för att återvända till staden och lugna sina föräldrar, som han trodde vara oroliga öfver hans uteblifvande.

Prinsen berättade för dem, att han under jagten gått vilse i skogen, och att han tillbragt natten i en kolares hydda. Konungen, som var lätt att narra, höll till godo med denna historia; men drottningen var icke så lättrogen, och när hon såg, att han nästan dagligen gick ut på jagt och alltid hade någon ursäkt till hands, då han tillbragt ett par nätter utom hus, så tviflade hon ej längre på att han hade något kärleksäfventyr för sig. Så förgingo mer än två år, och prinsessan fick två barn; det första, en flicka, kallades Morgonrodnad, och det andra, en

PISAN.

gosse, fick heta Dag, emedan han var ändå vackrare än sin syster. Drottningen sökte flerfaldiga gånger förmå sin son att omtala sin hemlighet, men han vågade ej förtro sig åt henne, emedan han fruktade henne mer, än han älskade henne. Hon var nämligen af jättesläg, och det var blott för hennes stora rikdomars skull, som konungen hade tagit henne till gemål. Det hviskades till och med vid hofvet, att hon hade begärelse efter människokött, och att hon vid åsynen af små barn hade all möjlig möda att afhålla sig från att kasta sig öfver dem. Prinsen var därföre mycket rädd, att hon skulle få nys om saken.

Men efter två års förlopp afled konungen och prinsen tillträdde riket. Nu lät han offentligen förkunna sitt giftermål och for till slottet för att högtidligen afhemta sin gemål, hvilken strax därpå, åtföljd af sina bägge barn, gjorde sitt lysande intåg i hufvudstaden.

Någon tid därefter måste konungen fara ut i krig. Han öfverlemnade regeringen åt sin moder enkedrottningen och anbefalde sin hustru och sina barn i hennes vård, ty han skulle ej komma tillbaka på hela sommaren. Så snart han hade dragit bort, skickade enkedrottningen sin sonhustru och hennes båda barn till ett lustslott, som låg djupt inne i en skog, på det hon där ännu mera obemärkt skulle kunna tillfredsställa sitt ohyggliga begär efter människokött. Kort därpå for hon själf dit, och en afton sade hon till sin hofmästare: »I morgon vill jag hafva lilla Morgonrodnad till middag.» — »Men, Ers Majestät, betänk!» invände hofmästaren. — »Gör, som jag sagt», skrek enkedrottningen i vredesmod, »och kom i hog, att steken skall tillagas med skarpsås!»

Den stackars mannen, som såg, att drottningen ej var att skämta med, tog en stor knif och gick upp på den lilla Morgonrodnads kammare; prinsessan, som nu var omkring fyra år, kom lekande och skrattande emot honom, kastade armarna om hans hals och bad honom om en karamell. Hofmästaren kunde ej uthärda denna syn, utan brast i gråt, och knifven föll ur hans hand; han gick ned i ladugården och slagtade i stället ett litet lam, som han tillagade med en så ypperlig sås, att hans matmor tykte sig aldrig förr hafva ätit en så skön stek. Därpå tog han lilla Morgonrodnad hem till sig och lät sin hustru gömma henne i källaren.

En vecka därefter sade den elaka drottningen åter till hofmästaren: »I afton vill jag hafva lille Dag till kvällsvard.» Denna gång svarade han icke ett ord, utan beslöt att bedraga henne liksom förra gången. Han gick och uppsökte den lille Dag, som just höll som bäst på att leka soldat, och bar honom till sin hustru, som fick lof att gömma honom på samma sätt som Morgonrodnad; i hans ställe tillagade han en liten killing, som drottningen fann alldeles utmärkt läcker.

Hittills hade alt gått lyckligt och väl, men en vacker dag sade den elaka drottningen till hofmästaren: »I kväll vill jag äta drottningen, tillagad med samma sås som de bägge barnen.» Hofmästaren blef mycket ledsen och misströstade alldeles att kunna narra henne ännu en gång. Den unga drottningen var öfver tjugu år gammal, oberäknadt de hundra åren hon sofvit bort.

Det var ingen lätt sak att finna på ett djur, hvars kött liknade drottningens. Han funderade hit och dit, men då han ej kunde hitta på råd, beslöt han ändtligen, för att rädda sitt eget lif, att slagta drottningen, och på det hans ifver ej skulle hinna att svalna, rusade han genast med knifven i hand in i hennes rum. Likväl ville han ej låta henne dö alldeles oberedd, utan underrättade henne vördnadsfullt om den befallning enkedrottningen gifvit honom. »Tag gärna mitt lif!» sade hon och räkte fram halsen, »jag får då återse mina stackars små barn, som jag håller så mycket af.» Hon trodde nämligen, att de voro döda, efter som de försvunnit, utan att hon visste, hvart de tagit vägen.

»Nej, nej, Ers Majestät», svarade hofmästaren rörd, »ni skall icke dö. Ni skall få återse edra barn i alla fall; jag har dem gömda hos mig, och jag skall narra enkedrottningen ännu en gång och gifva henne en ung hind att äta i ert ställe.» Han förde henne genast hem till sig, där glädjen blef stor, då drottningen fick återse och omfamna sina små barn, och därpå gick han och slagtade en hind, af hvilken han lagade till en stek, som af enkedrottningen förtärdes med lika god smak, som om det varit den unga drottningen. Hon gladdes öfver sin grymma gärning och ämnade vid konungens återkomst berätta för honom, att ett par glupska vargar hade uppätit hans hustru och båda barn.

En afton, då hon efter sin vana gick omkring i slottet och vädrade efter människokött, hörde hon en barnröst ifrån källarhvalfvet. Det var den lille Dag som grät, emedan hans mor ville aga honom, därför att han varit obeskedlig. Lilla Morgonrodnad bad om nåd för sin lille bror. Enkedrottningen igenkände genast sin svärdotters och barnens röster, och utom sig af raseri öfver att hafva blifvit dragen vid näsan, befalde hon med dundrande stämma, att ett stort kar följande morgon skulle bäras fram midt på borggården; detta skulle fyllas med grodor, huggormar, ödlor och andra giftiga kräk, och sedan skulle drottningen och hennes barn, samt hofmästaren och hans hustru med händerna bundna på ryggen föras fram till karet och kastas däruti.

Det skedde, som enkedrottningen hade befalt, och följande morgon voro just bödlarne färdige att kasta dem i karet, då konungen helt oväntadt kom i sporrsträck ridande in på borggården. Han blef högst bestört öfver hvad han såg och frågade, hvad detta skulle betyda. Ingen vågade svara honom; men då den elaka drottningen såg sina onda anslag gå om intet, kastade hon sig i raseri på hufvudet ned i karet och blef inom ett ögonblick uppäten af de giftiga djuren. Konungen blef visserligen ledsen öfver sin moders ohyggliga slut, men han tröstade sig snart med sin vackra hustru och sina små snälla barn.

21

Askungen.

Det var en gång en adelsman, som i sitt andra gifte fick till hustru den stoltaste och högfärdigaste kvinna man kan tänka sig. Hon hade tvänne döttrar, som liknade henne i allting. Äfven mannen hade en dotter; men denna var helt olik sina styfsystrar, ty hon var själfva godheten och mildheten och bråddes i detta liksom i alt annat på sin aflidna moder.

Knapt var brölloppet firadt, förr än styfmodern började låta henne erfara sitt elaka lynne. Det förtröt henne, att den vackra och älskvärda styfdottern fördunklade hennes egna döttrar, och i harmen häröfver lät hon henne förrätta de lägsta sysslor i huset. Den stackars flickan måste diska kökskärlen, skura trappor och förstugor samt städa fruns och hennes döttrars rum. Hon fick bo på en vindskammare och sofva på en hård halmbädd, under det hennes systrar bodde i de skönaste rum med bonade golf och lågo i präktiga sängar på mjuka dunbolster, samt hade speglar så stora, att man däri kunde se sig från hufvud till fot. Den goda flickan fördrog dock alt detta med tålamod och vågade icke klaga för fadern, som blott skulle hafva bannat henne för hennes obelåtenhet, emedan han helt och hållet styrdes af sin hustru. När hon slutat sina sysslor, hade hon sitt vanliga tillhåll i spiseln, där hon satte sig i askan, hvarföre man allmänt i huset kallade henne Askepott. Hennes yngre styfsyster, som var något mindre elak än den äldre, nöjde sig dock med att kalla henne Askungen, och det namnet har hon sedan för det mesta fått behålla. Emellertid var Askungen i sina dåliga kläder hundra gånger vackrare än hennes styfsystrar i all deras grannlåt.

Nu hände sig, att konungens son tillstälde en stor bal, dit alla personer af börd i hela trakten blefvo bjudna, således äfven de båda systrarna, ty de lefde på stor fot. Då skall man tro, att deras glädje blef stor, och att de fingo mycket att syssla med valet af kläder och pryd-

nader. Den stackars Askungen fick härigenom ökadt besvär, ty det var hon, som alltid måste tvätta sina systrars kläder samt krusa och stryka deras kragar och krås.

De båda lyckliga talade nu om ingenting annat, än huru de skulle kläda sig. »Jag», sade den äldsta, »tar min röda sammetsklädning med spetsbesättningen.» — »Och jag», inföll den yngre, »tar min af blommigt guldtyg och min juvelsgördel, som jag ej tror att, jag behöfver skämmas för.» Man skickade efter de skickligaste hårkläderskor och kallade slutligen till och med på Askungen för att begära hennes råd, ty hon hade god smak. Askungen rådde dem det bästa hon förstod och tillböd sig äfven att hjälpa dem med deras klädsel, hvilket de gärna tilläto.

Under det hon klädde dem, sade de till henne: »Du skulle väl gärna vilja vara med på balen, du också, Askunge?» — »Ack», svarade hon, »gören icke narr af mig; icke skulle det passa sig för mig att vara där.» — »Det har du rätt i», sade de; »man skulle i sanning skratta sig till döds, om man såge en sådan som du komma på bal.» En annan än Askungen skulle klädt dem både snedt och vindt; men hon var själfva godheten och gjorde sitt bästa. Systrarna voro så betagna af glädje, att de icke åto på tvänne dagar; mer än ett dussin snörband sletos sönder för att göra dem riktigt smala om lifvet, och från morgon till kväll suto de framför spegeln.

Ändtligen kom den efterlängtade dagen. Systrarna foro på balen, och Askungen följde dem med ögonen, så långt hon kunde. Sedan satte hon sig att gråta. Hennes gudmor, som var en fé, kom i det samma och hälsade på henne; då hon såg hennes tårar, frågade hon, hvad som fattades henne. »Jag ville — jag ville så gärna — —» svarade hon, men kunde för gråt ej säga mera. — »Du ville så gärna komma på balen, är det inte så?» frågade hennes gudmor. — »Ack jo», svarade Askungen snyftande. — »Nå väl», sade gudmodern, »efter som du är en snäll flicka, så skall du få komma dit.» Därpå förde hon henne till hennes kammare och sade: »Gå ned i trägården och hemta mig en pumpa!» Askungen gick strax och tog upp den största och vackraste hon kunde finna samt bar henne till sin gudmor, ehuru hon ej kunde begripa, huru denna pumpa skulle kunna förhjälpa henne till slottsbalen. Gudmodern gräfde ur alt innanmätet och lemnade bara skalet kvar, hvilket hon rörde med sitt trollspö, och strax förvandlades pumpan till en präktig förgyld vagn.

Sedan bad hon Askungen gå efter råttfällan, i hvilken funnos sex råttor, alla vid lif. På sin gudmoders tillsägelse öppnade hon litet på fällan, och alt efter som råttorna sprungo ut, rörde gudmodern dem med trollspöet, och genast förvandlades de till det skönaste spann af sex apelkastade hästar. Men ännu felades det en kusk, och äfven det visste gudmodern råd för. Hon bad Askungen gå och se efter i en annan råttfälla, och där fann hon tre stora präktiga råttor, af hvilka gudmodern utvalde den, som hade längsta murrhåren och förvandlade den till en ståtlig kusk med det väldigaste munskägg man någonsin sett. Af sex stycken kålmaskar blefvo sedermera på samma behändiga sätt lika många lakejer, hvilka i sina granna livréer hoppade upp bak på vagnen och stodo där, som hade de i all sin dar aldrig gjort något annat.

»Är du nu nöjd?» sade gudmodern till Askungen. »Här har du ju alt, som behöfves för att fara på balen.» »Ja», svarade hon; »men huru skall jag kunna fara dit i mina grofva, sotiga kläder?» Gudmodern svarade endast med att vidröra henne med trollspöet, och strax förvandlades hennes torftiga kläder till en drägt af guldtyg, besatt med glänsande juveler, och i stället för de grofva skorna suto på hennes fötter ett par de allra täckaste tofflor af glas. I denna präktiga drägt steg hon upp i vagnen, hvarvid gudmodern allvarligt förmanade henne att icke dröja på balen öfver midnatt, ty då skulle på ögonblicket hennes vagn åter blifva pumpa, hennes kusk och lakejer råttor och kålmaskar, och den granna drägten förvandlas till hennes vanliga kläder. Hon lofvade att efterkomma denna tillsägelse och for så å stad utom sig af glädje.

När hon kommit fram till slottet, underrättade man konungens son, att en okänd prinsessa anländt för att vara med på balen, och han skyndade ut för att taga emot henne. Han hjälpte henne ur vagnen och förde henne in i danssalen. Vid hennes inträde afstannade för en stund både dans och musik, så uteslutande vändes allas uppmärksamhet på den sköna okända, och öfveralt hörde man ropas: »O, hvad hon är skön!» Konungen själf, så gammal han var, kunde icke se sig mätt på henne. Han sade till drottningen, att han ännu aldrig sett någon så skön och älskvärd varelse. Alla fruntimren betraktade på det noggrannaste hennes hufvudbonad och hela drägt för att dagen därpå kunna beställa sig en dylik, om blott så dyrbara tyg stode att finna. Konungens son förde henne i högsätet och böd genast upp henne till dansen, i hvilken hon visade så mycket behag, att hon väkte allmän beundran.

En präktig aftonmåltid framsattes, men prinsen åt icke det minsta, så upptagen var han af att betrakta den undersköna prinsessan. Hon tog plats mellan sina båda systrar, hvilka hon visade mycken vänlighet och välvilja, samt delade med dem de kostliga frukter, som prinsen gaf henne. Så mycken godhet af en okänd förundrade dem högligen, ty de voro långt ifrån att ana, att den beundrade prinsessan var deras föraktade syster.

Medan hon vänligt samtalade med dem, hördes klockan slå tre kvart till tolf; hon gjorde genast en djup nigning för sällskapet och skyndade till sin vagn. Så snart hon kom hem, gick hon till sin gudmor, tackade henne hjärtligen för det stora nöje hon beredt henne och yttrade tillika sin önskan att dagen därpå åter få komma på balen, dit prinsen budit henne. Under det hon berättade, hvad som tilldragit sig på balen, klappade systrarna på porten, och Askungen gick ned för att läsa upp för dem. »Ack, hvad I varit länge borta», sade hon till dem, gäspande och gnuggande sig i ögonen, liksom om hon nyss vaknat. — »Om du varit med på balen», sade den ena af systrarna, »skulle du icke funnit tiden lång. Det var en prinsessa där, som var skön som en dag, och som var så god och vänlig emot oss. Se, hvilka rara frukter hon gifvit oss!»

Askungen visste knappast till sig af glädje och frågade, hvad den där prinsessan hette; men de svarade, att ingen kände hennes namn, samt att prinsen var mycket nyfiken att få veta det

och ville gifva alt, hvad han egde, för att få veta, hvem denna prinsessa vore. Askungen smålog och sade: »Var hon då så ovanligt skön? Hvad I ären lyckliga! Skulle icke äfven jag kunna få se henne? Ack, om jag blott kunde få låna en af edra hvardagsklädningar!» — »Jo, det skulle just passa sig», svarade systrarna, »att låna ut sina kläder åt en sådan askunge som du; då skulle man vara bra tokig!» Askungen väntade sig detta svar och skulle blifvit rätt brydd, om systrarna tagit henne på orden och beviljat hennes begäran.

Följande dag foro systrarna åter till slottet på bal, och Askungen äfven, ännu praktfullare klädd än första gången. Prinsen var ständigt vid hennes sida och sade henne de ömmaste och förbindligaste saker. Detta ljufva tal behagade henne så, att hon glömde sin gudmors förmaning och trodde, att klockan knapt var elfva, då hon hörde henne börja slå tolf. Nu steg hon hastigt upp och flydde från balen snabt som ett rådjur. Prinsen skyndade efter, men kunde icke hinna henne. Han fann blott den ena af hennes glastofflor, hvilken hon tappat under sin hastiga flykt. Hon kom hem helt andtruten, utan vagn och lakejer, samt i sina vanliga kläder. Det enda hon hade kvar af all sin härlighet var den ena glastoffeln, maken till den hon tappat. Vakterne utanför slottet tillfrågades, om de icke sett en prinsessa fara bort; men de svarade, att de icke sett någon gå ut utom en ung, torftigt klädd flicka, som snarare liknade en tjänstflicka än en prinsessa.

När Askungens systrar kommo från balen, frågade hon dem åter, om de roat sig mycket och om den främmande prinsessan äfven nu varit där. De svarade ja, men att, när klockan slagit tolf, hade prinsessan så hastigt skyndat därifrån, att hon tappat sin ena toffel, den vackraste lilla glastoffel man någonsin kunde se. Prinsen hade upptagit toffeln och ständigt betraktat den under den återstående delen af balen, så att han säkert var mycket kär uti den sköna prinsessan, som toffeln tillhörde.

De hade rätt, ty några dagar därefter lät prinsen med pukor och trumpeter utropa, att han ville gifta sig med den, som hade en så liten fot, att den passade till den funna glastoffeln. Man började med att försöka denna på prinsessorna och sedan på alla hofdamerna, men fåfängt. Därefter förde man den omkring till alla fruntimmer af börd i landet och kom så äfven till de båda systrarna, hvilka gjorde sig all möda att tränga foten in i den samma; men förgäfves. Askungen, som stod bredvid och såg på, sade småleende: »Låt mig försöka, om den icke passar mig!» Systrarna skrattade föraktligt åt en så orimlig förmodan; men hofmannen, som hade i uppdrag att profva toffeln, såg härvid uppmärksamt på Askungen, och som han fann henne mycket vacker, sade han, att han hade befallning att låta alla flickor försöka den, och att således icke häller hon borde vara utesluten. Han bad henne därföre sätta sig, och då han försökte toffeln på hennes fot, passade den, som om den varit gjord åt den samma.

De bägge systrarna stodo som fallna från skyarna, men ännu mera ökades deras förvåning, då Askungen ur sin ficka tog upp den andra toffeln och satte den på den andra foten. I det

G. Doré
Y. BREVIÈRE, Sc.

samma infann sig ock hennes gudmor, som med ett slag af sitt trollspö förvandlade hennes kläder till en ännu präktigare drägt, än den hon burit på balen. Nu igenkände systrarna i den föraktade Askungen den undersköna prinsessan de sett på balen. De kastade sig för hennes fötter och bådo henne förlåta deras elaka bemötande; hon upplyfte och omfamnade dem, samt sade, att hon gärna tillgaf dem alt, blott de hädanefter ville älska henne.

Hon fördes sedan i sin rika skrud till prinsen, som fann henne ännu skönare än förr, och några dagar därefter firades med stor ståt deras förmälning. Askungen, som var lika god, som hon var skön, lät sina systrar bo hos sig på slottet och bortgifte dem kort därefter med tvänne förnäme herrar vid hofvet.

G. Doré
PANNEMAKER

Mästerkatten.

En mjölnare lemnade sina trenne söner intet annat arf än sin kvarn, sin åsna och sin katt. Arfskiftet var således snart uppgjordt, och hvarken notarie eller advokat tillkallades: de skulle snart hafva gjort ände på den lilla kvarlåtenskapen. Den äldste sonen fick kvarnen, den andre åsnan och den yngste katten. Den sistnämde sonen var otröstlig öfver att han fått sämsta lotten. »Mina bröder», sade han, »kunna hederligen föda sig af sina arfslotter, om de lägga dem till hopa; men sedan jag ätit upp min katt och gjort mig en muff af hans skinn, blir det mitt öde att svälta i hjäl.»

Katten, som hörde honom så tala för sig själf, tog en allvarlig och myndig min på sig och sade till honom: »Oroa er inte, min husbonde, utan gif mig blott en säck och låt göra mig ett par stöflar, med hvilka jag kan gå helskinnad öfver törnestigarna, så skall ni få se, att ni icke är så illa lottad, som ni tror.»

Kattens husbonde trodde sig väl ej kunna lita mycket häruppå; men efter han sett honom göra så många lustiga krumsprång för att taga råttor och möss, och därvid begagna så många fiffiga knep, såsom att gömma sig i mjölet eller hänga upp sig vid fötterna för att låtsa sig vara död, och dylikt, ville han icke helt och hållet misströsta om hans förmåga att kunna hitta på någon utväg att hjälpa honom i hans bekymmer.

Så snart katten fått, hvad han begärt, drog han hurtigt stöflarna på sig, satte säcken, fyld med kli och agnar, om halsen, fattade säcksnörena med framfötterna och gick så bort till en jordkula, hvarest en stor mängd kaniner hade sitt tillhåll. Där sträkte han ut sig rak lång, såsom vore han död, i förhoppning att någon ung kanin, som ännu icke kände denna verldens ränker, skulle krypa in i hans säck och smaka på hans lockmat.

Också hade han knapt lagt sig, förr än han vann sin önskan. En ung nyfiken kanin smög sig in i hans säck; Mästerkatten drog hastigt till snörena och dödade honom sedan utan barm-

hertighet. Stolt öfver sin fångst gick han nu till konungen och begärde företräde. Man förde honom till Hans Majestäts rum; han steg in, gjorde en djup bugning för konungen och sade: »Jag har här en kanin, som min herre, markisen af Carabas» (så företog han sig att benämna sin husbonde, mjölnaresonen), »befalt mig att å hans vägnar framlemna.» — »Hälsa din herre», svarade konungen, »att jag tackar honom, och att han gjort mig ett synnerligt nöje med sin gåfva.»

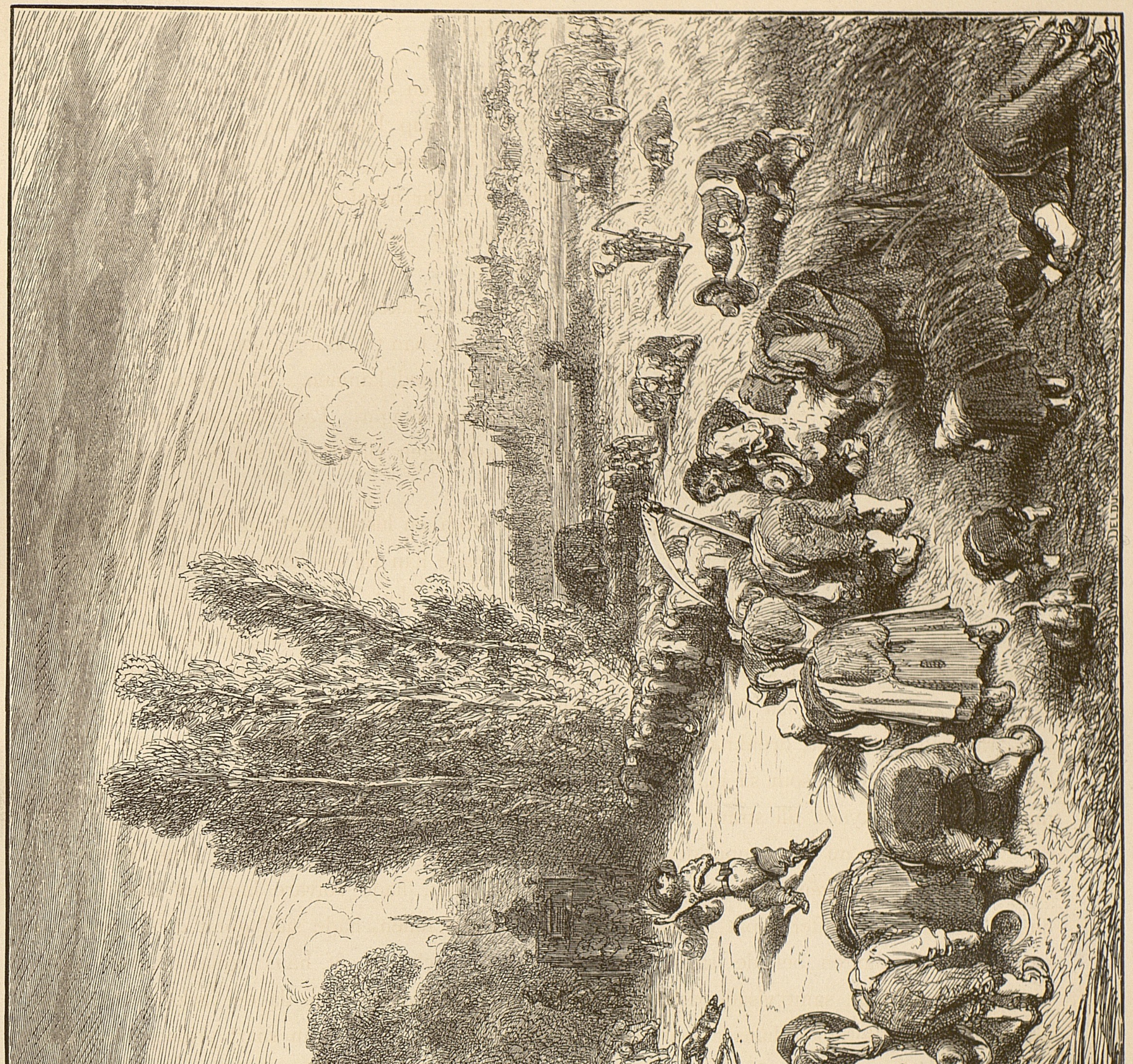
En annan gång gick katten och gömde sig i en sädesåker, där han öppnade sin säck liksom förra gången, och sedan två rapphöns krupit in, drog han till snörena och fångade dem båda. Äfven dessa bar han till konungen, såsom han gjort med kaninen. Konungen tog ock lika nådigt emot de båda rapphönsen och gaf katten drickspenningar. På detta sätt fortfor han två till tre månader bortåt att tid efter annan bära till konungen vildbråd af sin herres jagt, såsom han uppgaf.

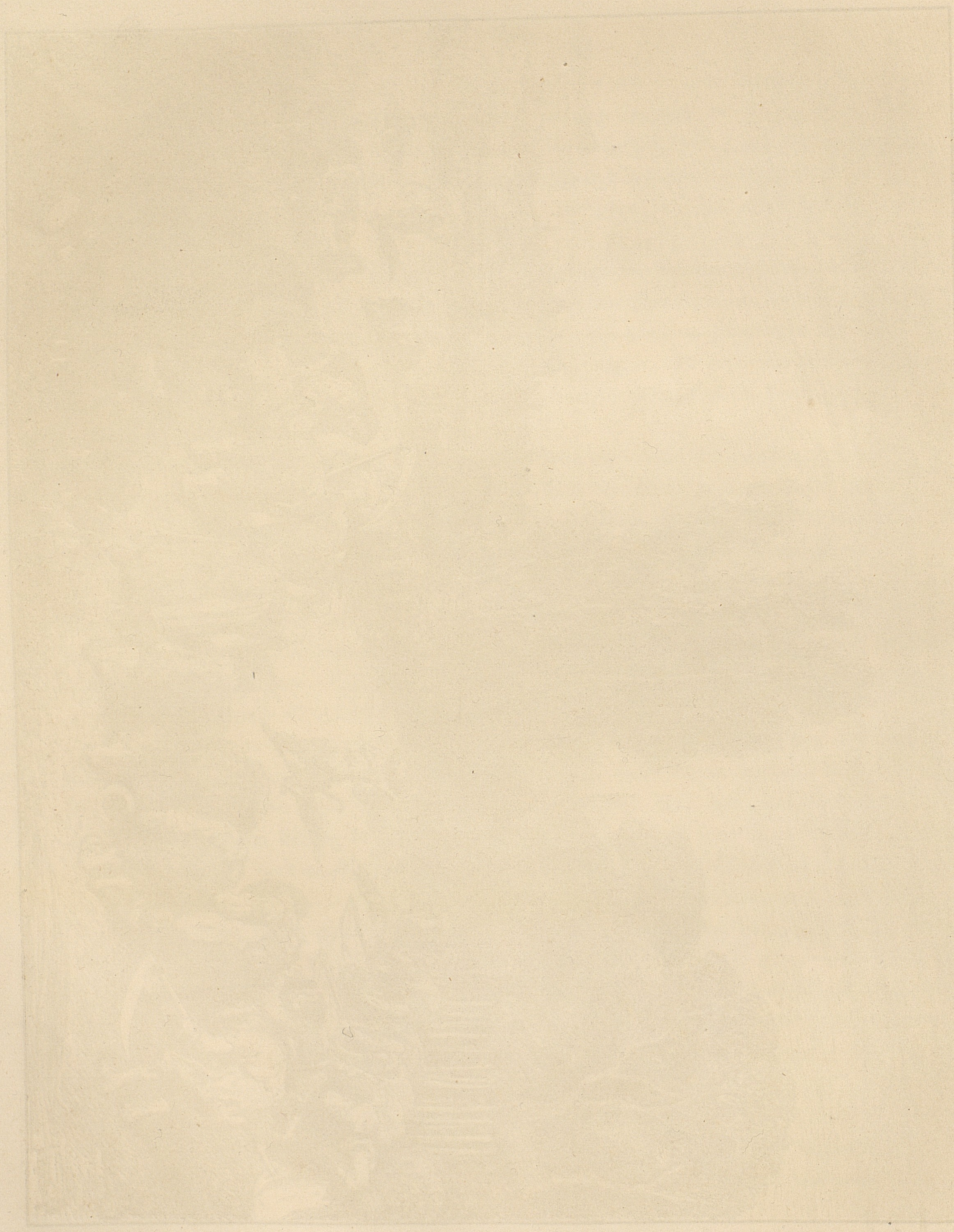
En dag, då han fått höra, att konungen ämnade göra en lustfärd vid stranden af floden i sällskap med sin dotter, den vackraste prinsessa i verlden, sade han till sin husbonde: »Om ni nu vill följa mitt råd, så är eder lycka snart gjord. Ni behöfver blott gå ut och bada i floden på ett ställe, som jag skall visa er, och sedan låta mig sörja för resten.» Han gjorde, såsom katten rådde honom, fast han ej kunde begripa, hvad det skulle tjäna till. Under det han badade, kom konungen åkande förbi, och katten började genast att med full hals ropa: »Hjälp, hjälp! Markisen af Carabas håller på att drunkna!» Vid detta rop såg konungen ut genom vagnsdörren, och då han igenkände katten, som så många gånger burit till honom vildbråd, befalde han sin uppvaktning att genast skynda till stranden och hjälpa markisen af Carabas.

Medan man nu drog upp den stackars markisen ur floden, gick katten fram till vagnen och sade till konungen, att under det hans herre badat, hade röfvare borttagit hans kläder, ehuru han af alla krafter ropat på hjälp. (Katten, den skälmen, hade själf gömt dem under en stor sten.) Konungen befalde strax, att en bland de vackraste af hans egna drägter skulle lemnas åt markisen, samt visade denne all möjlig uppmärksamhet; och då de vackra kläder han nu fick på sig förhöjde hans af naturen behagliga utseende, vann han snart prinsessans tycke, ja han hade knapt hunnit kasta några ömma, fastän mycket vördsamma blickar på henne, förr än hon redan var alldeles förälskad i honom.

Konungen bad honom nu stiga upp i vagnen och göra dem sällskap på deras färd. Katten, glad att se sin plan på så god väg att lyckas, gick förut, och då han kom till några bönder, som slogo en äng, sade han till dem: »Godt folk, jag vill gifva eder ett vänligt råd: om I icke sägen till konungen, i fall han frågar, hvem som rår om den här ängen, att hon tillhör markisen af Carabas, så blifven I alla huggne i stycken så små som hackmat.»

Konungen frågade verkligen slotterkarlarne, hvem som vore egare till ängen, som de slogo. »Hon tillhör markisen af Carabas», svarade alla med en mun, ty kattens hotelse hade

G. Doré
PISAN

skrämt dem. »Ni har där en vacker egendom», sade konungen till markisen. — »Ja», svarade denne, »Eders Majestät täckes själf se, att den ängen ger god afkastning.»

Sedermera träffade Mästerkatten, som alt jämt gick förut, några skördemän, till hvilka han sade: »Jag vill som vän underrätta eder, att om I icke sägen, att alla dessa åkrar tillhöra markisen af Carabas, så blifven I alla huggne i bitar så små som kål och gryn.» Konungen, som for där förbi en stund efteråt, ville nu äfven veta, hvem som rådde om dessa åkrar. »De tillhöra markisen af Carabas», svarade skördemännen, och konungen fägnade sig häröfver på markisens vägnar. Katten, som fortfor att gå före vagnen, tilltalade på samma sätt alla han mötte, och konungen häpnade öfver markisens stora egendomar.

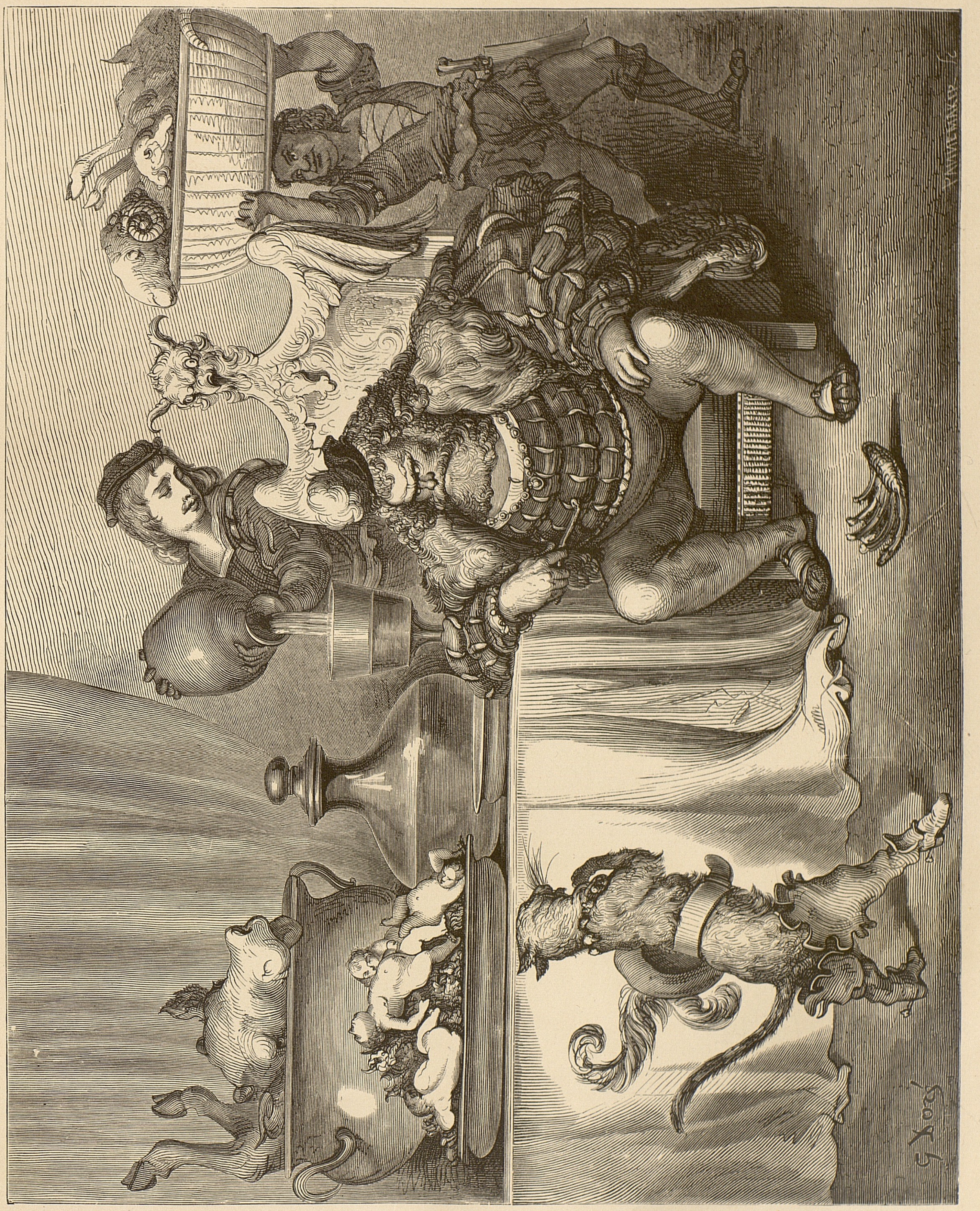
Ändtligen kom Mästerkatten till ett präktigt slott, som egdes af en jätte, den rikaste i hela landet, ty alla de egor, som konungen farit öfver, tillhörde detta slott. Katten, som gjort sig underrättad om hvem denne jätte var och hvad han hade för egenskaper, bad nu att få tala vid honom, förebärande, att han icke kunnat gå hans slott förbi utan att betyga honom sin vördnad. Jätten mottog honom så höfligt, som en jätte kan göra, och bad honom sitta ned och hvila sig.

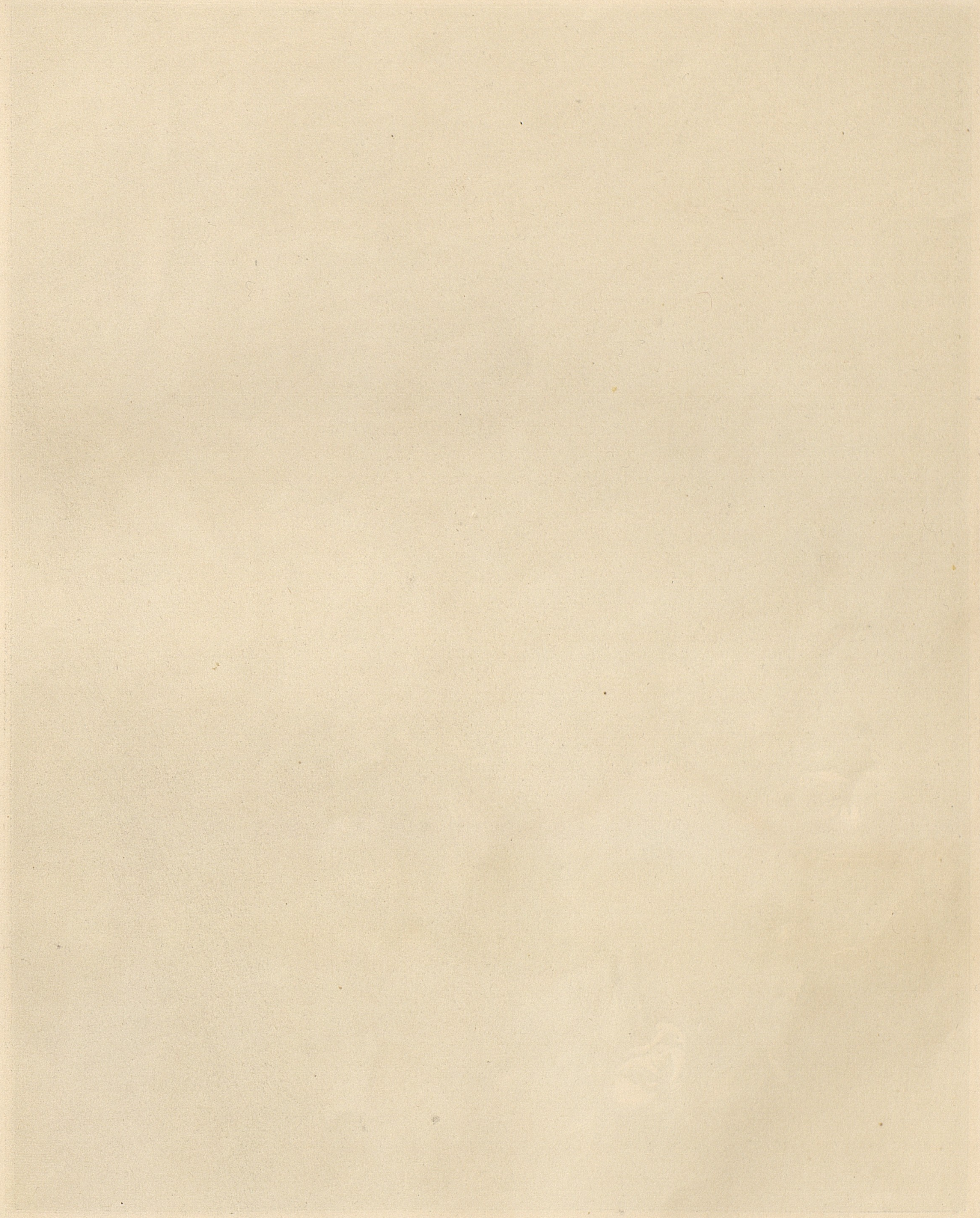
»Man har försäkrat mig», sade nu katten, »att ni har förmåga att omskapa er till alla slags djur, att ni till exempel kan förvandla er till ett lejon eller till en elefant.» — »Det är sant», svarade jätten vresigt, »och för att bevisa det, skall du strax få se mig blifva ett lejon.» I det samma stod också verkligen ett lejon framför katten, hvaröfver han blef så förskräkt, att han genast tog sin tillflykt upp på takrännorna, hvilket dock var förenadt med någon fara och svårighet, emedan hans stöflar icke voro gjorda att gå på takțegel med.

Jätten aflade nu denna skepnad, och katten steg ned igen, erkännande sig hafva blifvit mycket skrämd. »Man har vidare försäkrat mig», sade han, »att ni förmår antaga äfven de minsta djurs skapnad, till exempel en råttas; men jag bekänner, att jag anser det alldeles omöjligt.» — »Omöjligt!» inföll jätten; »det skall du strax få se», och i det samma förvandlade han sig i en råtta, som lopp utåt golfvet. Genast rusade katten på råttan och åt upp henne.

Emellertid hade konungen hunnit fram till slottet, och då han fann det särdeles vackert, föll det honom in att bese det. När katten hörde bullret af vagnen på vindbryggan, lopp han konungen till mötes och sade: »Eders Majestät, var välkommen i markisens af Carabas slott!» — »Hvad, herr markis!» utropade konungen. »Tillhör detta slott också er? Aldrig har jag sett en vackrare borggård och en stoltare byggnad. Låtom oss nu också bese honom inuti!» Markisen gaf prinsessan handen; konungen gick förut, och de andre följde efter in uti en stor sal, hvarest en präktig måltid var framsatt, hvilken jätten låtit anrätta för sina vänner, som samma dag skulle besöka honom, men icke vågat infinna sig, sedan de fått höra, att konungen var i slottet.

Konungen var redan lika intagen i markisens goda egenskaper, som hans dotter var förälskad i honom, och då han nu sett hans stora egendomar, sade han till honom, sedan han druckit några glas: »Det skall bero på eder själf, herr markis, om ni vill blifva min måg.» Markisen gjorde en djup bugning och antog naturligtvis med största förnöjelse ett så ärofullt tillbud. Redan samma dag förkunnades hans förlofning med prinsessan, och kort därefter firades bröllopet med ståt och gamman. Den listige katten blef marskalk i markisens af Carabas hof och tog sedan aldrig någon råtta, om icke för ro skull.

Riquet med tofsen.

För mycket, mycket länge sedan var det en gång en drottning, som fick en son, hvilken var så ful och vanskaplig, att man knapt kunde tro, att det var en riktig människa. Men en fé, som var närvarande, då han kom till verlden, bad drottningen icke vara ledsen samt försäkrade, att barnet icke dess mindre skulle blifva den finaste och älskvärdaste prins i verlden, emedan han skulle få större förstånd och kvickhet än alla andra människor; tillika skänkte hon honom den gåfvan, att han skulle kunna meddela lika mycket förstånd, som han själf egde, åt den person, som han komme att hålla kärast i verlden.

Häraf lät sig den stackars drottningen någorlunda trösta, ehuru hon var mycket sorgsen öfver att hafva skaffat en sådan vanskapling till verlden. Men knappast började den lille prinsen tala, förr än han visade de mest lofvande anlag: i hvarje ord och handling röjde han så mycket förstånd och fyndighet, att alla, som sågo honom, blefvo förtjusta och förundrade. — Men det är sant, jag har glömt att omtala, att han vid sin födelse hade en liten hårtofs på hufvudet, och därföre fick han tillnamnet Riquet med tofsen; ty Riquet var hans slägtnamn.

Efter sju eller åtta års tid hände det sig nu, att drottningen i grannriket fick på en gång tvänne döttrar. Den första, som kom till verlden, var så vacker som en dag, och drottningens glädje däröfver var så stor, att man fruktade för hennes förstånd. Men samma fé, som var med vid lille Riquets födelse, var också här närvarande, och hon gjorde snart slut på drottningens omåttliga glädje, i det hon uttalade den förutsägelsen, att den lilla prinsessan skulle blifva lika dum, som hon var skön.

Denna spådom gjorde drottningen mycket bedröfvad; men en stund därefter fick hon ännu större sorg, ty den andra prinsessan, som nu skådade dagsljuset, var det fulaste barn man kunde se. »Var icke bedröfvad, Ers Majestät!» sade féen till henne; »er dotter skall i ersättning

för sin fulhet få så mycket förstånd, att man nästan skall glömma hennes brist på skönhet.» — »Gud gifve det!» suckade drottningen; »men vore det ej möjligt, att den äldsta prinsessan, som är så vacker, också kunde få litet förstånd med det samma?» — »Det står icke i min makt att skänka henne förstånd», svarade féen; »endast i fråga om skönhet är jag allsmäktig; och som jag vill göra alt för att vara er till nöjes, så skall jag skänka henne förmågan att kunna förläna skönhetens gåfva äfven åt en annan person, hvem hälst hon önskar välja.»

Alt som nu de båda prinsessorna blefvo större, tillvuxo äfven på samma gång deras goda egenskaper, och öfveralt talades det blott om den äldstas skönhet och om den yngstas förstånd och kvickhet. Men i samma mon tillvuxo äfven deras naturfel med åren. Den yngre blef ögonsynligen fulare och den äldre dummare för hvarje dag; den senare svarade antingen alls ingenting, när hon tilltalades, eller också sade hon någonting dumt. Därtill bar hon sig så tafatt åt, att hon knappast kunde röra vid en tallrik utan att slå sönder honom eller dricka ett glas vatten utan att spilla ut hälften på sina kläder. Fastän ett vackert utseende brukar öfva en stor dragningskraft här i verlden, så fick snart den yngre prinsessan i alla sällskap företrädet framför sin äldre syster. I början samlades man omkring den sköna för att betrakta och beundra henne; men snart vände man sig till den yngre, som alltid hade en mängd roliga och behagliga infall till hands, och om en liten stund satt den vackra ensam och öfvergifven, under det att hela sällskapet var församladt omkring den fula. Oaktadt sin dumhet märkte den dumma prinsessan detta alt för väl och hade gärna gifvit hela sin skönhet för hälften af systerns goda hufvud. Den stackars prinsessan var mycket sorgsen häröfver och grät sina modiga tårar, hälst som självfa drottningen ej kunde låta bli att ibland göra henne förebråelser för hennes dumhet.

En dag, då hon satt ensam i skogen och grubblade öfver sitt olyckliga öde, kom där en liten man fram till henne. Han var mycket ful och oansenlig, men klädd i den allra finaste och grannaste drägt. Det var den unge prins Riquet med tofsen, som hade förälskat sig i henne blott därigenom, att han sett en af de bilder af den sköna prinsessan, som såldes öfver hela verlden. Han hade nu rest ut från sitt kungarike för att i egen person få se och tala med den sköna konungadottern. Hänrykt öfver att sålunda få träffa henne ensam, tilltalade han henne med några vördnadsfulla och höfviska ord. Men då hon ingenting svarade, förstod han snart, att hon hade någon tung sorg på hjärtat och tillade därföre: »Jag förstår icke, o prinsessa, huru den, som är så skön som ni är, kan vara så bedröfvad; ty, sannerligen, fastän jag kan skryta med att hafva sett bra många sköna damer, så har jag dock aldrig sett någon, hvars skönhet kan jämföras med eder.» — »Ni är alt för artig, min herre», svarade prinsessan, och det var alt, hvad hon kunde säga. »Skönheten», återtog Riquet med tofsen, »är ett så stort företräde, att hon bör kunna ersätta alt annat, och jag kan ej inse, att den, som eger henne, kan hafva anledning att vara bedröfvad öfver någonting.» — »Jag ville hällre vara likaså ful som ni», svarade prinsessan, »om jag blott hade godt hufvud; hvad båtar det att vara skön, då man är så

dum, som jag, stackare, är?» — »Min nådiga prinsessa», sade prinsen, »det bästa beviset, att man har godt hufvud, är, att man tror sig sakna det; det är klart, att den, som har godt förstånd, aldrig anser sig ha nog, utan alt jämt tycker sig behöfva mera.» — »Det där förstår jag mig icke på», svarade prinsessan; »jag vet bara, att jag är mycket dum, och det är orsaken till min stora bedröfvelse.» — »Om det endast är öfver detta Ers Höghet sörjer, så kan jag snart göra slut på ert bekymmer.» — »På hvad sätt då?» frågade prinsessan. — »Jag eger makt», sade Riquet med tofsen, »att skänka så mycket förstånd, som någon människa fått på sin lott, åt den, som jag håller kärast i verlden; och som ingen i verlden är mig kärare än Eders Höghet, så beror det endast på er själf att få så mycket förstånd ni kan önska — med det vilkor likväl, att ni godhetsfullt vill gå in på att taga mig till eder make.»

Prinsessan blef alldeles förbluffad öfver detta tal och kunde alls ingenting svara. »Jag ser», återtog Riquet med tofsen, »att detta förslag icke behagar er, och det förvånar mig alldeles icke; men jag gifver er ett helt år till betänketid.» Prinsessan hade så litet förstånd, att hon ej kunde föreställa sig, att ett år någonsin skulle taga en ände, men på samma gång hade hon så stor lust att få bättre vett, att hon genast gick in på det gjorda förslaget. Knappast hade hon lofvat Riquet med tofsen att gifta sig med honom efter ett år, förr än hon tykte sig vara en helt annan människa. Hon kunde ej begripa, hvar hon fick sina tankar ifrån, och hur hon kunde uttrycka dem med sådan lätthet och smak. Hon inledde ett lifligt och innehållsrikt samtal med prinsen, och visade därvid så mycken kvickhet och fyndighet, att Riquet med tofsen nästan blef orolig och fruktade, att han skänkt henne mera förstånd, än han behållit för egen räkning.

Då prinsessan kom hem till slottet, blef förvåningen stor öfver den hastiga och märkvärdiga förvandling hon undergått. Hon, som förut brukat säga idel dumheter och tokerier, väkte nu allmän beundran genom sina förståndiga anmärkningar och kvicka infall. Hela hofvet var ytterst förtjust, med undantag af den yngsta prinsessan, som ej var särdeles belåten med förändringen, ty hon egde nu intet företräde framför sin äldre syster, och hennes ovanliga fulhet och vanskaplighet väkte därigenom en så mycket obehagligare uppmärksamhet.

Konungen rättade sig ofta efter sin kloka dotters råd och stängde ofta in sig med henne, för att höra hennes tankar om de vigtigaste statsangelägenheter. Ryktet om prinsessans underbara förvandling utbredde sig snart i verlden, och alla unga prinsar från grannrikena kommo för att fria till den sköna och snillrika prinsessan; men bland hela skaran fans ingen, som syntes henne hafva nog förstånd och kvickhet. Men slutligen kom en konungason, som var så mäktig, rik, vacker och förståndig, att hon ej kunde låta bli att fatta tycke för honom. Hennes far märkte det och sade henne, att han lemnade henne full frihet i valet af make; hon behöfde blott säga sin önskan. Men nu är det så, att ju slugare man är, dess svårare är det att fatta sitt beslut i giftermålsfrågor, och hon bad därföre att ännu få betänka sig en liten tid. För att mera ostörd kunna tänka på saken, gick hon att lustvandra i skogen, och händelsen gjorde, att det

var just samma skog, där hon gjort bekantskap med Riquet med tofsen. Medan hon nu gick och funderade som bäst, hörde hon under sina fötter ett doft buller, liksom om många människor sprunge fram och till baka och hade mycket brådtom. Hon lade örat till marken och hörde, huru en röst sade: »Tag hit den där pannan!» En annan ropade: »Gå efter den där kitteln!» En tredje: »Lägg ved på elden!» o. s. v. Marken öppnade sig i det samma, och hon såg framför sig ett stort kök, fullt med kockar, kökspojkar och betjenter, sysselsatte att ställa i ordning en präktig festmåltid. Omkring tjugu eller trettio öfverhofkockar kommo ut därifrån, marscherade fram under några trän och stälde sig rundt omkring ett långt bord, med späcknålar, köttklubbor och knifvar i händerna, samt började arbeta i takt efter en melodisk musik.

Förvånad öfver denna syn, frågade dem prinsessan, för hvem de tillagade denna präktiga måltid. »Ers Höghet», svarade den förnämste kocken, »det är för prins Riquet med tofsen, som i morgon firar sitt bröllopp. Prinsessan erinrade sig nu plötsligen, att det just på den dagen var ett år, sedan hon lofvat gifta sig med prins Riquet med tofsen. Hon var som fallen från skyarna, ty hon hade förgätit altsammans, och orsaken därtill var, att, när hon afgaf detta löfte, var hon ännu den dumma prinsessan, och i samma ögonblick hon undergick sin förvandling, glömde hon alt, som tilldragit sig under hennes dumhetstillstånd.

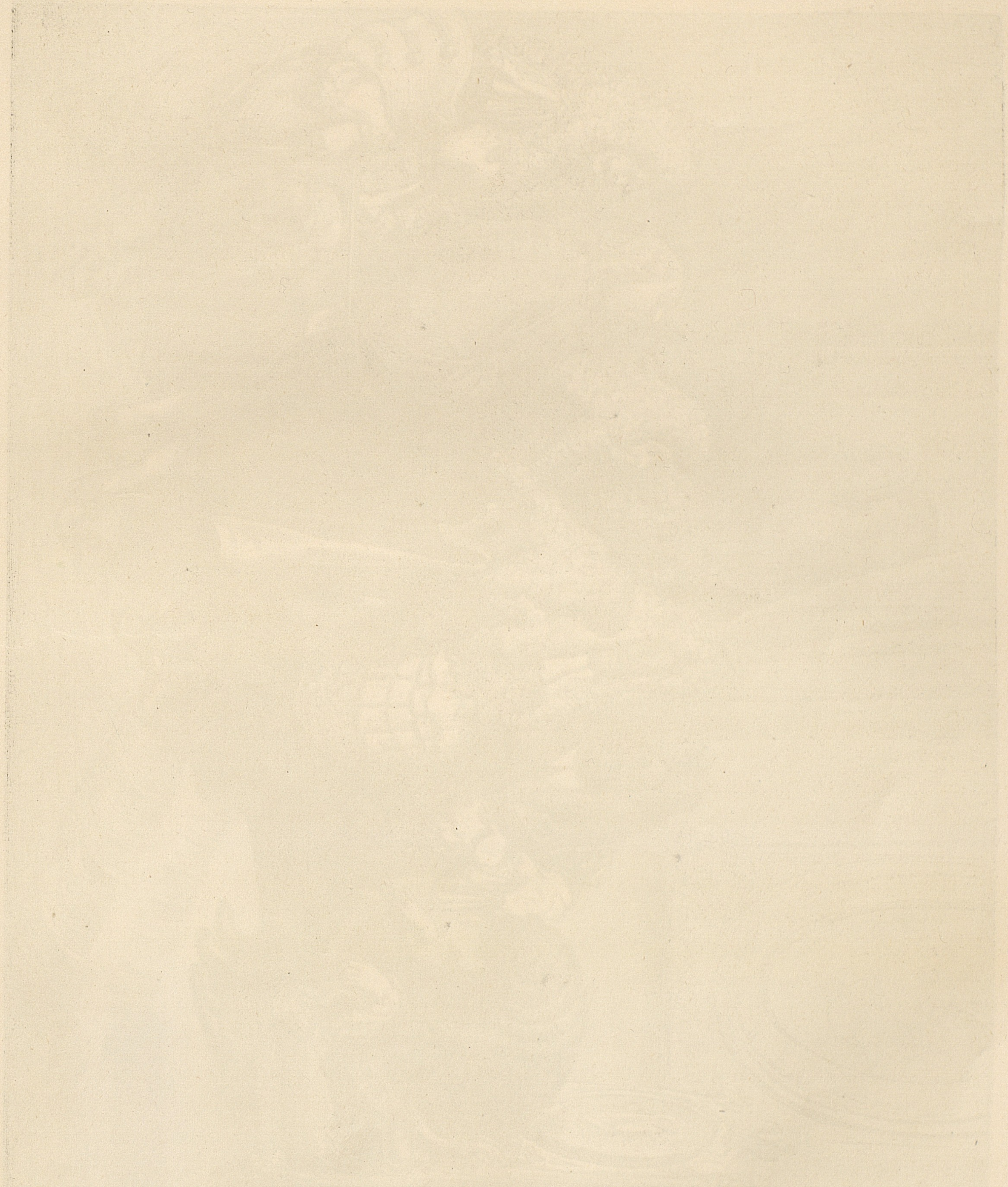
Prinsessan fortsatte sin väg; men knapt hade hon gått några steg, förr än prins Riquet med tofsen stod framför henne. Den lille mannen var, som det höfves en prins, som går i giftastankar, utstyrd i de grannaste kläder, och med höfviska later trädde han fram till henne och sade: »Ni ser mig här, min prinsessa, för att punktligt hålla mitt löfte, och jag är säker, att äfven ni kommit hit för att uppfylla edert». — »Jag får öppet tillstå», svarade prinsessan, »att jag ännu icke fattat mitt beslut, och jag fruktar, att ni icke skall blifva belåten med det, som jag en gång kommer att fatta.» — »Edra ord förvåna mig högligen», sade Riquet med tofsen. — »Det tror jag nog», svarade prinsessan, »och, sanningen att säga, om jag hade att göra med en rå och obildad person, så skulle jag nu befinna mig i den största förlägenhet. En man utan hufvud skulle förehålla mig, att en prinsessa måste framför alt stå vid sitt ord, och att jag vore förbunden att gifta mig med den, åt hvilken jag gifvit mitt löfte; men med er, som är den förståndigaste och snillrikaste man i verlden, är det en helt annan sak: ni måste nödvändigt förstå mina skäl och taga ert förnuft till fånga. Ni vet, att jag icke ens under min dumma tid kunde besluta mig för att gifta mig med er. Huru kan ni då begära, att jag nu skall kunna fatta ett beslut, som då var mig omöjligt, nu, då det goda hufvud ni gifvit mig endast har gjort mig ännu mera granntykt i mitt val? Om ni nödvändigt ville gifta er med mig, så borde ni hafva låtit mig behålla min dumhet, hvarigenom jag skulle hafva skådat saker och ting i en helt annan dager, än jag nu gör.»

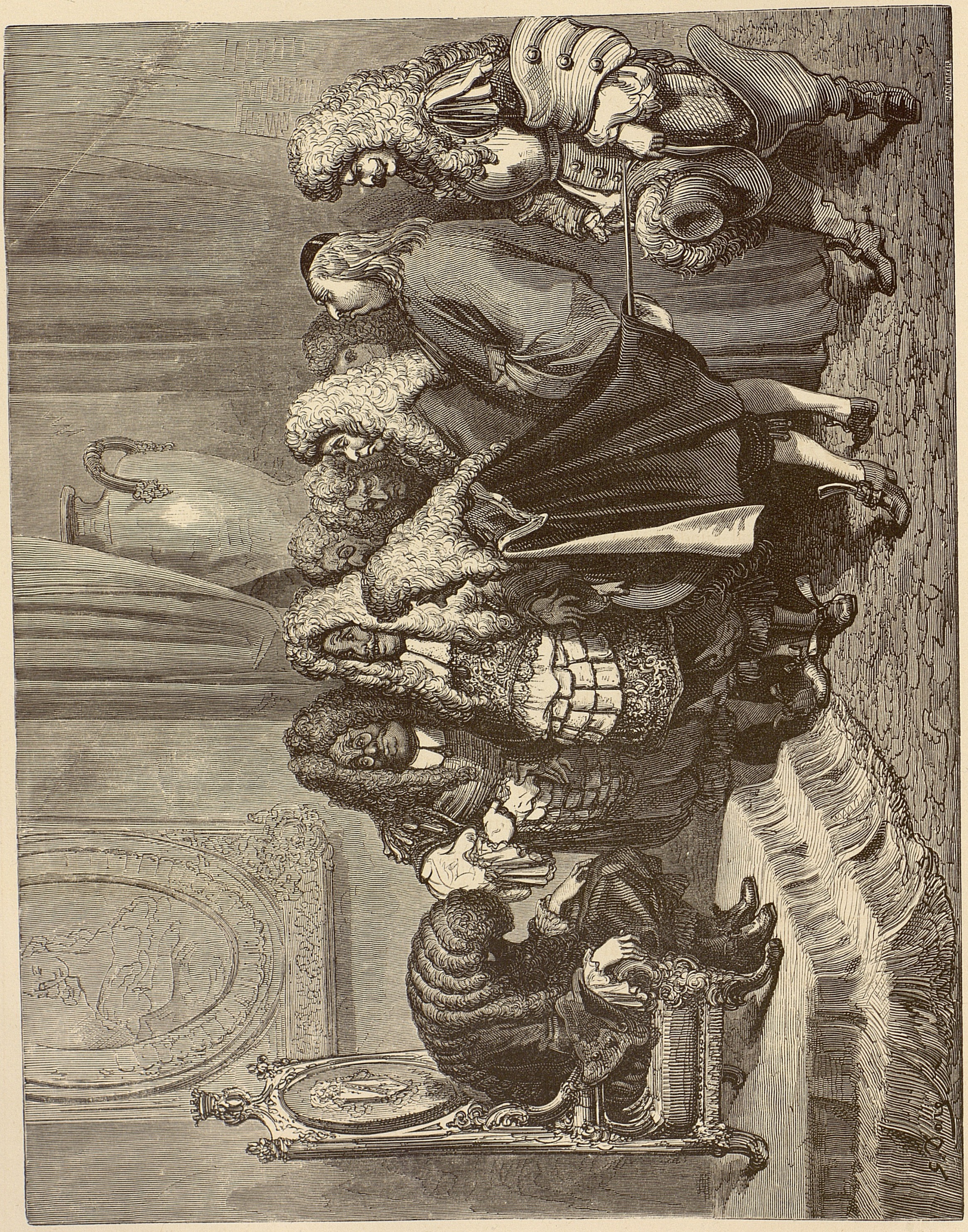
Härpå svarade Riquet med tofsen: »Om, såsom ni nyss sade, ingenting vore däremot att invända, att ett dumhufvud gjorde er förebråelser för bristande ordhållighet och sökte göra sina

rättigheter gällande, så må ni ej misstycka, o prinsessa, då det här gäller hela mitt lifs lycka, att jag nu bär mig åt som ett dumhufvud. Skulle väl de dumme hafva det bättre här i verlden än de kloke och förståndige? Det borde väl ni, min nådiga, vara den sista att medgifva, ni, som har ett så klart förstånd, och som så mycket längtat att få det. Men nog om den saken! Tillåt mig nu att fråga er, om det hos mig finnes någonting, som misshagar er, undantagandes min fulhet? Har ni någonting att anmärka mot min härkomst, mitt förstånd, min karaktär eller mitt sätt att vara?» — »Visst icke», svarade prinsessan, »jag kan ej annat än älska och beundra er med afseende på alt detta.» — »Om det står så till», utropade Riquet med tofsen, »så är jag säker på min lycka; ty det står i er makt att göra mig till den vackraste karl i verlden.» — »Hur kan det vara möjligt?» frågade prinsessan. — »Det är möjligt», svarade Riquet, »om ni älskar mig nog för att vilja önska det; vet, o prinsessa, att samma fé, som vid min födelse skänkte mig gåfvan att kunna gifva förstånd och kvickhet åt den jag skulle hålla kärast i verlden, äfven skänkt er förmåga att gifva skönhet åt den, som skulle blifva nog lycklig att vinna er kärlek!» — »Ack, är det så», ropade prinsessan, »då önskar jag af alt hjärta, att ni måtte blifva den vackraste prins i verlden, och jag skänker er féens gåfva, så mycket det står i min makt.» Knappast hade prinsessan hunnit uttala dessa ord, förr än prins Riquet med tofsen stod inför hennes ögon som den skönaste, ståtligaste och älskvärdaste man hon någonsin skådat.

Somliga påstå nu, att det icke var féens gåfva, utan endast kärlekens trollmakt, som orsakade denna förvandling. Då prinsessan — så säges det — fått öppna ögon för sin älskares trohet, grannlagenhet och andra goda egenskaper, så märkte hon ej längre hans vanskaplighet och fulhet; hon tykte till och med, att hans puckel förlänade honom en viss värdighet, och att hans svåra haltande gaf något mjukt och smidigt åt hans gång. Ja, man påstår äfven, att det i hennes tycke gaf ökad glans åt hans ögon, att han såg snedt med dem, och att hans skelande blickar endast voro tolkar af hans häftiga kärlek; samt ändtligen, att hans stora röda näsa gaf hans ansigte ett särdeles kraftfullt och imponerande uttryck.

Huru det än må hafva förhållit sig härmed, så är det säkert, att prinsessan lofvade att gifta sig med prinsen, om blott hennes fader därtill gåfve sitt samtycke. Då konungen fick höra, att hans dotter hade sina tankar på Riquet med tofsen, hvars stora klokhet och snillrikhet var honom väl bekant, gaf han genast med glädje sitt bifall till giftermålet, och dagen därpå firades deras bröllopp med stor ståt och högtidlighet, såsom Riquet med tofsen långt förut hade förutsett och anordnat.

Åsnehud.

Långt bort i verlden lefde en gång en stor och mäktig konung, som var så älskad af sitt folk och så aktad af sina grannar och bundsförvandter, att han med fullt skäl kunde kallas den lyckligaste furste på jorden. Hans lycka förhöjdes ännu mera genom besittningen af en lika skön som dygderik gemål, och de höga makarna framlefde sina dagar i den ljufvaste endrägt. Deras äktenskap var välsignadt med en dotter, som var så rikt utrustad med skönhet och behag, att de ej hade orsak att klaga, att de ej hade talrikare afkomma.

Den största prakt, rikdom och smak herskade i konungens palats; han hade vise och skicklige ministrar, dygdige och tillgifne hofmän, samt trogne och arbetsamme tjänare. I de vidsträkta och präktiga hofstallen stodo långa rader af de skönaste hästar, prydda med dyrbara täcken och schabrak; men alla, som kommo att bese de vackra stallen, blefvo högligen förvånade öfver att se en långörad åsna intaga den främsta och mest i ögonen fallande platsen. Konungen hade emellertid sina giltiga skäl att bevisa detta djur en sådan ära, ty det var en högst ovanlig åsna, som hade den märkvärdiga egenskapen, att hennes spilta — i stället för att vara betäkt med spillning — hvar enda morgon var alldeles full med dukater och blanka guldstycken af alla möjliga slag, som man vid hennes uppvaknande sopade samman i en hög och bar upp till konungen i slottet.

Men som konungar lika så väl som andra människor äro underkastade detta lifvets vansk-ligheter, och som ondt och godt pläga följas åt här i verlden, så hände det sig, att drottningen helt plötsligt angreps af en elakartad sjukdom, mot hvilken de lärdaste och skickligaste läkare förgäfves försökte sina botemedel. Hela landet försänktes i den djupaste sorg. Konungen, som ömt älskade sin maka, hade gärna gifvit sitt eget lif för hennes räddning, och lät öfveralt i sitt rike hålla brinnande förböner för den älskade drottningen; men gudar och féer anropades

förgäfves. Då drottningen kände sin sista stund nalkas, talade hon sålunda till sin i tårar badande gemål: »Min konung, tillstäd mig, innan jag dör, en bön: om ni skulle få lust att gifta om er...» — »Aldrig, aldrig!» ropade den snyftande konungen, tog hennes händer och betäkte dem med kyssar; »jag gifta om mig! nej, hällre ville jag följa er i grafven.» — »Men statens behof», återtog drottningen med en själsstyrka, som ytterligare ökade konungens smärta, »statens behof kräfver en manlig tronföljare, och då jag skänkt er blott en dotter, så skall man ej lemna er någon ro, förr än ni sökt skaffa er en arftagare till edra dygder och eder krona. Men nu besvär jag eder vid all den kärlek ni hyst till mig, att ej gifva vika för edert folks böner, förr än ni funnit en prinsessa, som har fagrare anlete och ståtligare växt än jag. Svär att bevilja mig denna bön, och jag skall dö lugn!»

Antagligen begärde drottningen, som icke var blind för sina företräden, detta löfte, emedan hon trodde, att det i hela verlden ej funnes någon, som kunde liknas vid henne i skönhet, och emedan hon ansåg detta såsom ett säkert medel att hindra konungen från att gifta om sig. Till slut afsomnade hon. Konungen var utom sig af sorg, grät både natt och dag och försummade ingenting, som egnar och anstår en sörjande enkling.

Men en häftig sorg är sällan långvarig. Därtill kom, att rikets store snart började uppmana konungen att ingå nytt äktenskap. Detta förslag syntes honom i början hårdt att höra, och hans tårar började å nyo att flöda. Han åberopade den ed han svurit drottningen och trotsade alla sina rådgifvare att kunna finna en mera fager och välskapad prinsessa än hans aflidna gemål. Men hans råd förklarade ett sådant löfte för barnsligheter och sade, att skönhet betydde föga för en drottning, om hon blott vore dygdig och fruktsam, att prinsar voro nödvändiga för statens lugn och bestånd, att hans dotter väl egde alla för en stor drottning erforderliga egenskaper, men att hon måste välja sig en gemål från främmande land; att antingen nu denne förde henne bort till sitt land eller stannade i hennes, så skulle deras barn ej mer vara af den gamla ätten; och att, då ingen prins af den gamla konungastammen funnes kvar, skulle grannarne anstifta krig, som kunde föra riket till dess undergång. Dessa föreställningar gjorde ett sådant intryck på konungen, att han lofvade att tänka på uppfyllandet af deras begäran.

Han började också verkligen att bland giftasvuxna prinsessor se sig om efter någon, som skulle kunna anstå honom. De mest förtjusande bilder af sådana blefvo honom dagligen förevisade, men ingen af dem kunde i behag jämföras med drottningen, hvarför han icke kunde komma till något afgörande beslut. I en olycklig stund rann det honom i sinnet, att prinsessan, hans egen dotter, icke allenast hade det fagraste anlete och den ståtligaste växt, utan äfven vida öfverträffade sin moder, drottningen, i förstånd och behag. Hennes friska, ungdomliga fägring upptände hos konungen en så våldsam lidelse, att han icke kunde dölja den för prinsessan, utan förklarade, att han var fast besluten att taga henne till äkta, emedan hon vore den enda, som kunde lösa honom från hans ed.

G. Doré
Boetzel

Den unga och dygdesamma prinsessan var nära att förlora sansen, då hon förnam detta rysliga förslag. Hon kastade sig till konungens fötter och besvor honom vid alt, hvad heligt var, att icke tvinga henne att begå ett sådant brott.

Men konungen ville icke uppgifva den orimliga tanke han fått i sitt hufvud, utan gick bort och rådfrågade en gammal offerprest, huruledes prinsessans samvetsskrupler bäst skulle kunna lugnas. Denne man var en ärelysten och samvetslös gubbe, som gärna uppoffrade oskuldens och dygdens sak för äran att få vara konungens förtrogne; han stälde sig så in hos konungen och förstod så väl att framställa det tillämnade brottet i en mildrad dager, att han till och med öfvertygade honom, att det vore en from handling att gifta sig med sin dotter. Konungen blef fastare i sitt beslut genom den gamle skurkens skenfagra tal och gick genast hem och befalde sin dotter att göra sig i ordning till brölloppet.

Den arma prinsessan blef utom sig af smärta och visste sig ingen annan råd än att uppsöka sin gudmor, fläderféen, och bedja henne om hjälp; hon reste därföre samma natt till henne i en liten vagn, förspänd med en stor bagge, som var ett mycket klokt djur och kände alla vägar och stigar. Féen, som höll sin guddotter mycket kär, sade, att hon redan visste alt, hvad prinsessan hade att säga, och bad henne icke vara bekymrad, ty intet ondt skulle hända henne, om hon endast noga följde de råd hon ville gifva. »Det är ett stort brott», sade hon, »att gifta sig med sin fader; men du måste söka slippa ifrån det utan att stöta honom för hufvudet. Gå nu och säg honom, att du fått det infallet att vilja ega en klädning af luftens färg, som han därföre först måste skaffa dig; härmed skall han nog aldrig kunna lyckas, så mäktig han än är, och så mycket han än älskar dig.»

Prinsessan tackade sin gudmor många gånger och gjorde redan följande morgon, som féen hade sagt henne; hon försäkrade konungen, att han aldrig skulle vinna hennes samtycke, förr än hon fått en klädning af luftens färg. Konungen blef mycket glad, då han förnam, att hon började blifva medgörlig, och lät församla de skickligaste arbetare i sitt rike, samt befalde dem göra en klädning af luftens färg; annars skulle han låta hänga dem allesamman. Han behöfde icke sätta denna hotelse i verket, ty redan dagen därpå var den begärda klädningen färdig. Den klaraste sommarhimmel, omgifven af gyllene skyar, kunde icke vara härligare än den sköna blåa klädningen. Prinsessan blef högst bedröfvad och visste sig ingen råd, ty konungen blef alt mera enträgen. Hon tog åter sin tillflykt till gudmodern, som var mycket förvånad öfver att hennes råd ej haft bättre framgång. Hon tillsade henne nu, att begära en klädning af månens färg. Konungen, som ingenting kunde neka henne, skickade genast efter sina bästa arbetare och befalde dem strängeligen, att genast göra en klädning af månens färg. Det gick nu som förra gången, och inom kortare tid än ett dygn var klädningen färdig.

Prinsessan blef i början mycket förtjust öfver den granna klädningen, men hennes bedröfvelse tog snart ut sin rätt, då hon blef ensam med sina hofdamer och sin amma. Men fläderféen, som

visste allting, kom nu själf tillstädes och sade till henne: »Om jag icke bedrager mig alt för mycket, så tror jag, att om du ber din fader om en klädning af solens färg, så skall han väl till slut blifva uppledsen på dig, ty en sådan klädning kan visst ingen göra; i alla händelser skola vi åtminstone vinna tid.»

Prinsessan begärde nu en klädning af solens färg, och konungen var så förblindad, att han gärna offrade alla sina kronjuveler till det präktiga arbetet och befalde, att ingenting skulle sparas för att göra klädningen fullt jämförlig med solen. Inom ett dygn var den färdig, och alla, som sågo den, måste genast hålla för ögonen, så bländade blefvo de af dess glans. Aldrig hade man skådat ett så skönt och konstfärdigt arbete.

Den stackars prinsessan var alldeles rådlös. Hon låtsade, att hon fått ondt i ögonen af glansen, och gick upp på sitt rum, där féen redan väntade på henne. Denna blef mycket förlägen och rodnade af vrede, då hon fick se solklädningen. »Men, lika godt», sade hon, »ännu fins det kanske ett medel att få giftastankarna ur hufvudet på honom, fastän han nu tror, att alt är klappadt och klart. Han skall nog betänka sig två gånger, innan han säger ja till den begäran jag nu råder dig till. Du skall bedja honom om huden af den där åsnan, som han sätter så stort värde på, och som förser honom med guld i öfverflöd; gå genast till honom och säg, att du nödvändigt vill hafva åsnehuden.»

Prinsessan, som blef förtjust att hitta på ännu ett medel att slippa ifrån det förhatliga giftermålet, hälst som hon trodde, att fadern aldrig skulle gå in på att uppoffra sin åsna, som gaf honom så stora inkomster, gick genast att framställa sin begäran för honom. Fastän konungen blef bra förvånad öfver detta infall, tvekade han likväl ej ett ögonblick att uppfylla hennes begäran. Den stackars åsnan slagtades, och hennes hud öfverlemnades högtidligen till prinsessan.

Nu såg den arma konungadottern icke längre någon utväg att undgå sitt olyckliga öde, utan började i sin förtviflan att jämra sig och slita af sig håret, då till all lycka féen inträdde i hennes kammare. »Min dotter, hvad gör du?» ropade hon; »detta ögonblick är det lyckligaste i ditt lif. Svep åsnehuden omkring dig, lemna din faders slott och vandra långt, långt ut i verlden: den, som offrar alt för sin dygd, måste alltid till slut finna sin belöning. Skynda dig nu, jag skall laga, att dina vackra kläder och smycken skola vara med dig öfveralt; hvar hälst du går, skola dessa, inlagda i ett skrin, följa dig under jorden. Här har du ett trollspö; slå det i marken, när du behöfver skrinet, och det skall strax stå framför dig! Men skynda dig nu å stad och dröj icke!»

Prinsessan tog ett ömt farväl af sin gudmor och bad om hennes fortfarande beskydd; hon svepte därpå åsnehuden omkring sig, smorde sig med sot i ansigtet och smög sig ut ur slottet utan att blifva igenkänd af någon.

Prinsessans flykt väkte allmän bestörtning, och konungen, som just låtit tillreda en ståtlig brölloppsfest, var alldeles otröstlig. Han utsände öfver hundra ryttare och öfver tusen fotknektar

för att uppsöka prinsessan; men féen, som skyddade henne, gjorde henne osynlig för allas blickar, och då alla efterforskningar voro fruktlösa, måste man slutligen uppgifva hoppet om hennes återfinnande.

Emellertid vandrade prinsessan långt, långt bort i verlden och sökte alt jämt att på ett eller annat sätt kunna förtjäna sitt bröd; men fastän barmhertiga människor emellanåt gåfvo henne litet att äta, så såg hon så smutsig och ful ut, att ingen ville taga henne i sin tjänst. Slutligen kom hon till en stor stad, utanför hvilken en landtgård var belägen, där matmodern just behöfde en flickslinka, som kunde tvätta disktrasorna, mata kalkonerna och hålla svinhoarna i ordning. Prinsessan i åsnehuden tyktes henne just härtill passande, och denna antog med glädje ett sådant anbud, ty hon var mycket trött af sin långa vandring. Man anvisade henne den mörkaste vrån i köket, och smutsig och ful som hon var i sin åsnehud, blef hon genast föremål för alt tjänstfolkets hån och begabberi. Småningom vande man sig dock vid att se henne, och som hon uppfylde sina åligganden omsorgsfullt och väl, så tog matmodern henne snart under sitt särskilda skydd. Hon vallade fåren och instängde dem i fållan i rättan tid, och kalkonerna skötte hon om så väl, att man kunde tro, att hon aldrig i sitt lif gjort något annat; också trefvos djuren alldeles förträffligt under hennes ömma vård.

En vacker dag, då hon vid randen af en spegelklar källa satt och grubblade öfver sin sorgliga belägenhet, föll det henne in att spegla sig däri, och hon blef då alldeles förskräkt öfver den otäcka åsnehuden, som utgjorde hela hennes beklädnad. Hastigt tvättade hon ansigte och händer rena; de blefvo hvita som elfenben, och hennes vackra hy återfick sin naturliga färg. Hon fick nu äfven lust att bada sig i källan; men snart måste hon åter påtaga den stygga åsnehuden och återvända hem till gården.

Dagen därpå var det söndag, och efter som hon då hade ledigt, tog hon fram sitt skrin, putsade sig och kammade sig, samt satte på sig himmelsklädningen. Hennes kammare var så liten och trång, att släpet på klädningen ej kunde få rum däri; men det gjorde det samma, det roade henne dock så mycket att beskåda och beundra sin skönhet, att hon beslöt att alla söndagar och helgdagar taga på sig en af sina vackra klädningar. Hon smyckade sitt vackra hår med blommor och juveler, men drog dock mången djup suck öfver att fåren och kalkonerna voro de enda, som fingo se, huru skön hon var; och dessa tykte lika bra om henne i hennes vanliga beklädnad, efter hvilken folket på gården hade döpt henne till Åsnehud.

En söndag, då Åsnehud hade tagit på sig solklädningen, kom konungens son till stället — det var han som rådde om egendomen — för att hvila ut en stund efter jagten. Den unge prinsen var utmärkt vacker och ståtlig, sina föräldrars stolthet och sitt folks afgud. Han intog en landtlig måltid på gården och roade sig sedan med att gå omkring i ladugården och beskåda den samma i alla dess vinklar och vrår. När han besett alt, kom han slutligen till en lång

mörk gång, i hvars ände var en dörr. Som dörren var läst, blef han nyfiken och tittade genom nyckelhålet; man kan tänka sig hans förvåning vid åsynen af den sköna och strålande prinsessan. Han trodde sig skåda en guddom, som i all sin härlighet stod för hans ögon. Hans första tanke var att spränga dörren, men den sköna bilden ingaf honom en sådan vördnad, att han icke vågade göra det.

Han hade mycket svårt att slita sig lös från den sköna synen, men han skyndade emellertid nu att söka få reda på, hvem som bodde i den lilla kammaren vid änden af den mörka gången. Svaret blef, att det var en ladugårdspiga, som kallades Åsnehud, därföre att hon alltid gick klädd i en sådan hud, och att hon var så smutsig och ful, att man hvarken kunde se på henne eller tala med henne; man hade tagit henne af barmhertighet för att vakta fåren och kalkonerna.

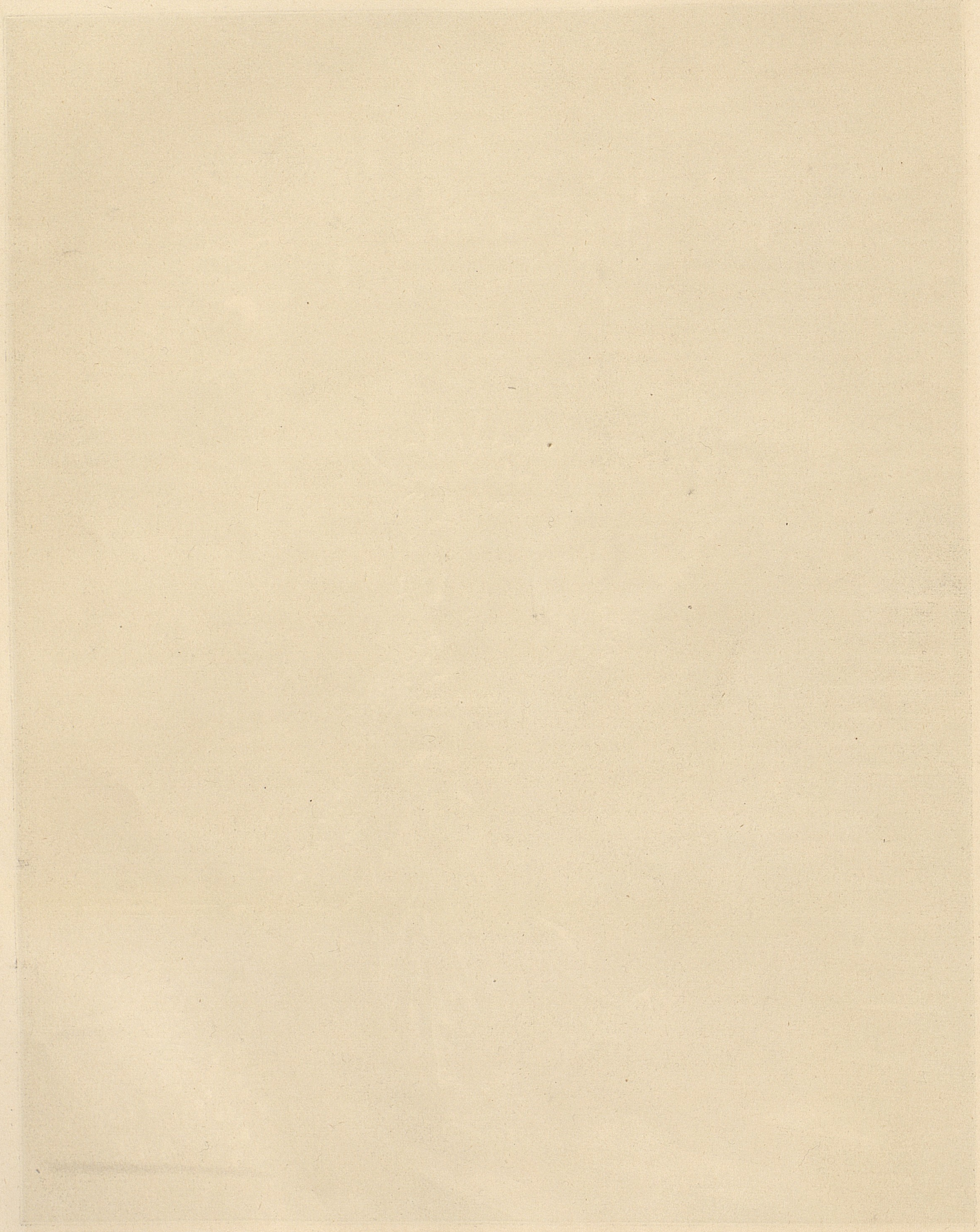
Prinsen, föga belåten med dessa upplysningar, såg nog, att han här icke kunde få några bättre, och att det var fruktlöst att göra vidare förfrågningar. Han återvände till sin faders slott, förälskad upp öfver öronen; bilden af den undersköna uppenbarelse han sett genom nyckelhålet sväfvade oupphörligt för hans ögon. Han ångrade, att han icke åtminstone knackat på dörren, och föresatte sig att ej underlåta det nästa gång han kom dit. Men hans blod hade genom alt detta kommit i en så häftig svallning, att han redan samma natt insjuknade i en hetsig feber, som snart bragte hans lif i fara. Hans moder, drottningen, hvars enda barn han var, råkade i förtviflan, och läkarne, som fingo löften om de största belöningar, i fall de kunde rädda hans dyrbara lif, uppbjödo hela sin konst, men ingenting halp.

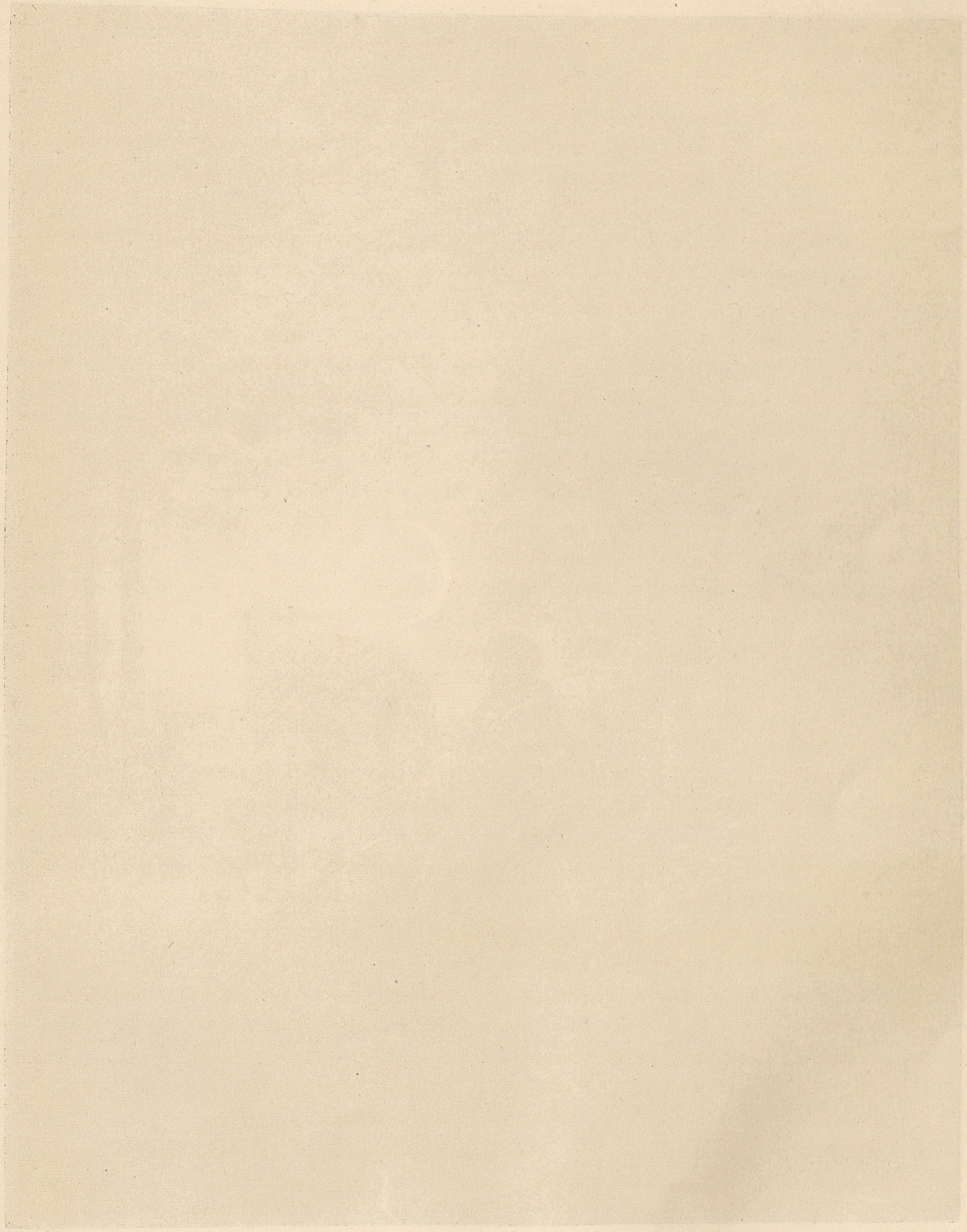
Ändtligen började de tro, att prinsens aftyning härledde sig från någon dödlig sorg, och de meddelade genast drottningen denna förmodan. Den ömma modern besvor prinsen att säga henne orsaken till hans sorg: om han önskade blifva konung, så skulle hans fader gärna stiga ned från sin tron för hans skull; om han önskade någon prinsessa till gemål, så skulle man, äfven om man låge i krig med hennes fader, offra alt för tillfredsställande af hans önskan, om han bara ville låta bli att dö ifrån sina föräldrar, som aldrig skulle kunna öfverlefva honom.

Drottningen fälde strida tårar, under det hon talade, och prinsen svarade ändtligen med svag röst: »Min mor! Jag är ej en så onaturlig son, att jag åstundar min faders krona; må Gud låta honom lefva ännu i många år, och jag skall alltid förblifva den trognaste bland hans undersåtar! Icke häller må ni tro, att jag åstundar någon prinsessa till gemål, jag har ännu ej alls tänkt på giftermål; men härutinnan underkastar jag mig i allo eder vilja.» — »Ack, min son», återtog drottningen, »intet offer är mig för stort, om det kan rädda dig; du tager lifvet af dina föräldrar med din tystnad; säg blott, hvad din önskan är, och du kan vara säker, att hon skall uppfyllas.» — »Nå väl», svarade prinsen, »efter mina föräldrars lif beror därpå, så skall jag ej längre dölja, hvad jag önskar. Min begäran är, att Åsnehud skall baka en kaka åt mig, och att jag får den, så fort den blir färdig.»

31

G. Doré

Drottningen blef högst förvånad öfver ett så besynnerligt namn och frågade, hvem denna Åsnehud månde vara. »Ers Majestät», svarade en hofman, som händelsevis hade hört talas om henne, »det är det eländigaste kräk under solen, en svart och smutsig piga, som bor i eder ladugård och vaktar edra kalkoner.» — »Lika godt», sade drottningen; »kan hända har min son vid sin återkomst från jagten ätit något, som hon bakat; det är väl ett infall, som kommer sig af sjukdomen. Skicka altså genast till Åsnehud — efter som det verkligen fins någon, som har ett så besynnerligt namn — och bed henne baka en kaka åt honom!» — Man sände genast bud till landtgården och lät hemta Åsnehud, samt befalde henne att efter bästa förmåga baka en kaka åt prinsen.

Nu berättar några denna saga så, att Åsnehuds ögon skulle ha mött prinsens, då han tittade genom nyckelhålet, och att hon därpå från sitt lilla fönster betraktat den unge, vackre prinsen, samt att hon sedan suckat mer än en gång vid tanken på honom. Vare härmed huru som hälst, antingen hon sett honom eller blott hört honom mycket berömmas, så blef hon nu mycket glad öfver att finna ett sätt, hvarpå hon kunde gifva sig till känna för honom; hon inneslöt sig i sin kammare, kastade af sig åsnehuden, tvättade ansigte och händer, kammade sitt vackra ljusa hår, tog på sig sin vackra silfverklädning och började att tillaga den efterlängtade kakan af det finaste mjöl, nyvärpta ägg och tjärnfärskt smör. Under arbetet gled en ring ifrån hennes finger och fastnade i degen; man kan ej så noga veta, om det skedde med eller utan afsigt. Så snart kakan var gräddad, insvepte hon sig åter i sin åsnehud och bar den till hofmästaren, som väntade på den. Hon bad att få veta, huru prinsen mådde, men hofmästaren bevärdigade henne ej med något svar, utan sprang genast med kakan till prinsen.

Prinsen ryckte kakan så häftigt ur händerna på hofmästaren och började äta med sådan glupskhet, att de tillstädesvarande läkarne uttydde det såsom ett dåligt tecken; han var också verkligen nära däran att kväfvas af ringen, som höll på att fastna i halsen på honom; men sedan han fått den ut ur munnen, brydde han sig ej längre om kakan, utan bara såg och såg på den sköna guldringen, i hvilken en strålande smaragd var infattad, och som var så liten och fin, att den blott kunde passa åt det nättaste lilla finger i verlden. Han kyste ringen väl tusen gånger, lade den under sin hufvudkudde och tog fram den, så fort han trodde, att ingen såg det.

Han bråkade sin hjärna för att uttänka, huru han skulle kunna finna den, som ringen passade åt, men han vågade hvarken begära att få träffa Åsnehud eller säga, hvad han sett genom nyckelhålet, af fruktan att man skulle göra narr af honom och tro, att han sett i syne. Alla dessa oroliga tankar plågade honom nu på en gång, och han fick åter ett häftigt anfall af febern. Läkarne, som ej visste sig någon råd, förklarade nu för drottningen, att alla tecken tydde på att prinsen vore sjuk af kärlek.

Konungen och drottningen skyndade båda i förtviflan till sin son. »Min son, min älskade son», ropade den bedröfvade konungen, »säg oss, hvem det är, som du vill hafva till maka, vi

svära, att du skall få henne, vore hon än den uslaste varelse.» Drottningen kyste sin son och bedyrade, att så skulle ske. Prinsen blef rörd af sina föräldrars tårar och smekningar och svarade slutligen: »Min fader och min moder! Jag ämnar ej ingå något äktenskap, som kan vara eder misshagligt; beviset härpå», sade han och tog fram smaragdringen, som låg under hans hufvudkudde, »är, att jag skall taga till äkta den, som denna ringen passar åt, hvem hon än månde vara; den, som har så små och fina fingrar, kan ej vara född i en torparestuga, det kunnen I vara säkra på.»

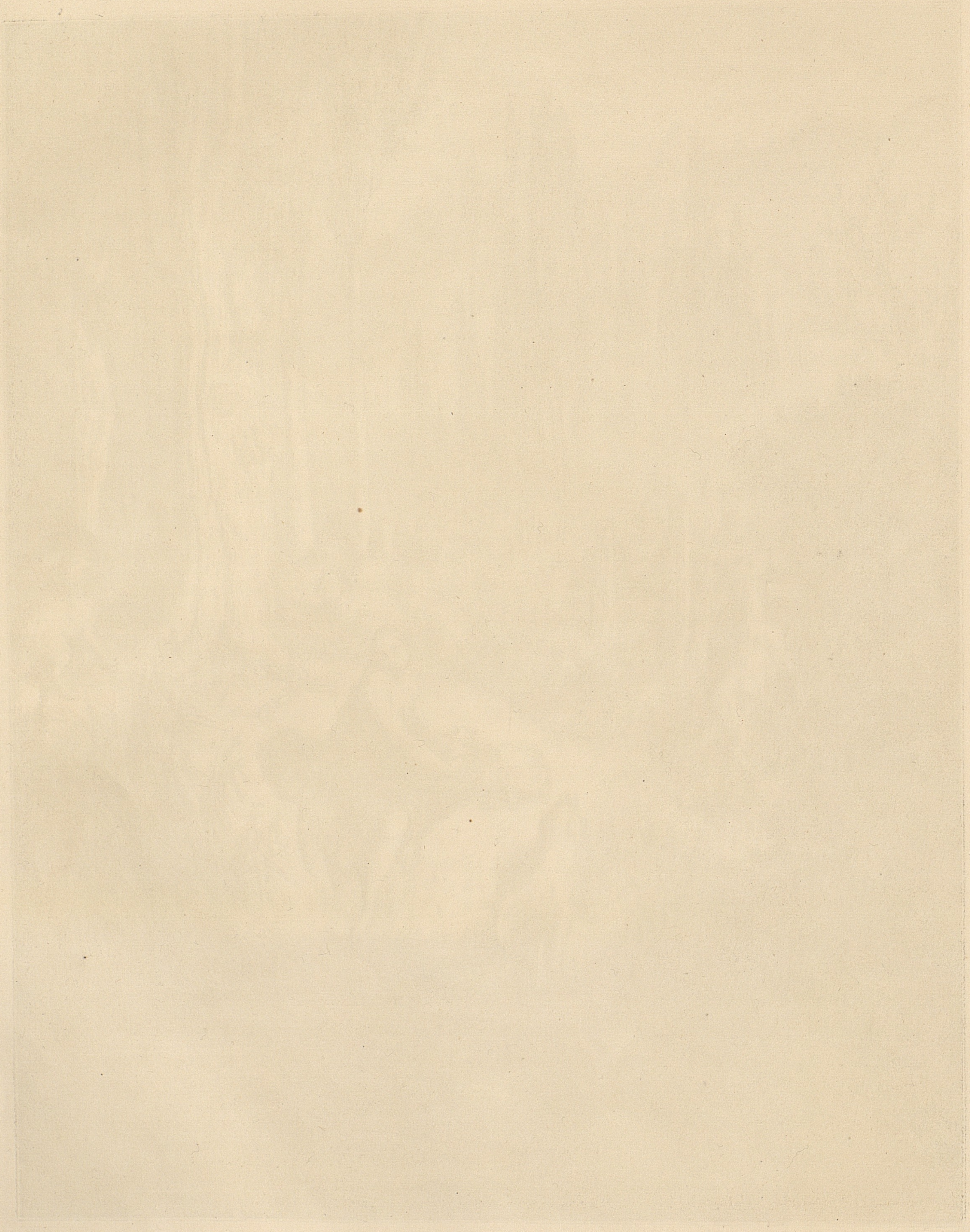
Kungen och drottningen togo ringen, undersökte den noga och kommo, liksom prinsen, till den slutsats, att den endast kunde passa åt en dam af hög börd. Härpå omfamnade konungen sin son, besvor honom att snart blifva frisk och gaf sedan befallning att låta slå på trummor och blåsa på pipor och trumpeter på alla stadens gator och torg, samt låta härolder utropa, att alla flickor, som funnos, skulle gå upp på slottet och profva en ring, och att den, som ringen passade åt, skulle gifta sig med kronprinsen.

Först instälde sig alla prinsessor, sedan alla hertiginnor, grefvinnor och fröknar; men huru de än alla försökte att göra sina fingrar så smala som möjligt, så kunde ingen af dem få ringen på sig. Man måste nu försöka med mamseller och jungfrur, men så näpna och vackra de än voro, så hade de allesammans alt för stora fingrar. Prinsen, som nu befann sig bättre, profvade själf ringen på dem. Slutligen kom ordningen till kammarpigorna, men det lyckades ej bättre för dem. Nu fans det knappast någon kvar, som ej förgäfves hade försökt ringen; då begärde prinsen, att äfven kokerskor, skurpigor och fårvakterskor skulle komma dit, och de fingo alla försöka ringen; men på deras tjocka, röda fingrar gick den icke en gång öfver nageln.

»Har någon tillsagt den där Åsnehud, som bakade en kaka åt mig här om dagen?» frågade prinsen. Alla började skratta, och svaret blef nekande; hon hade ej blifvit hemtad, emedan hon var så ful och smutsig. »Skicka genast efter henne», sade konungen; »man skall icke kunna säga, att någon blifvit utesluten.» Under skratt och begabberi skyndade man att uppsöka kalkonvakterskan.

Åsnehud, som också hört trummornas dån och vapenhäroldernas rop, hade genast anat, att det var hennes ring, som förorsakade alt detta oväsen. Hon älskade prinsen, men som den sanna kärleken är skygg och fri från alla fåfängliga inbillningar, så sväfvade hon nu i ständig ångest, att någon förnäm dam skulle hafva lika fina fingrar som hon. Hennes glädje blef därföre stor, då man knackade på hennes dörr för att hemta henne upp till slottet. Så snart hon hade fått veta, att man sökte efter den, som ringen passade åt, hade ett hemligt hopp drifvit henne att sätta på sig sin vackraste klädning, hvars kjol var garnerad med silfverspetsar och öfversållad med smaragder. Men när hon hörde, att man knackade på dörren för att hemta henne upp till prinsen, påtog hon åter hastigt sin åsnehud och öppnade dörren för hofmännen, som gapskrattande förkunnade, att konungen skickat efter henne, för att hon skulle

HEBERT SC.

gifta sig med hans son, hvarpå de under hånlöjen och allehanda speglosor förde henne upp till prinsen.

Denne blef så förvånad öfver hennes löjliga utstyrsel, att han ej kunde tro, att det var samma person, som han förut sett så skön och klädd i en så strålande skrud. Bedröfvad och skamflat öfver att så groft hafva misstagit sig, frågade han henne: »Är det du, som bor i änden af den mörka gången i ladugården på min egendom?» — »Ja, herre», svarade hon. — »Visa mig din hand!» sade han med darrande röst och drog en djup suck.

Men de, som nu blefvo förvånade, det var kungen och drottningen och alla hofmän och kammarherrar. De stodo stumma af häpnad, då den förmenta kalkonvakterskan från den svarta, smutsiga åsnehuden framräkte en liten fin hvit hand, på hvars vackra finger ringen passade, alldeles som den varit gjord till den samma.

Med ens afkastade nu prinsessan åsnehuden och framstod i all sin strålande skönhet. Prinsen, så svag han var, kastade sig genast till hennes fötter och omfamnade hennes knän så häftigt, att hon rodnade af förlägenhet; men det märktes knappast, ty kungen och drottningen omfamnade henne också innerligen och bådo henne vara så god och gifta sig med deras son. Prinsessan blef alldeles förvirrad af den unge, vackre prinsens smekningar, men skulle emellertid bjuda till att yttra sin erkänsla, då taket i det samma öppnade sig och fläderféen steg ned, sittande i en vagn af blommande flädergrenar. Denna aflade nu för kungen och drottningen en fullständig berättelse om prinsessans öden, och då de fingo höra, att Åsnehud var af kungligt blod, blefvo de än mer förtjusta och fördubblade sina ömhetsbetygelser; men på prinsen gjorde prinsessans stora dygd ett ännu djupare intryck, och hans kärlek blef därigenom om möjligt ännu större.

Prinsens otålighet att få fira brölloppet var så stor, att han knappast ville afvakta de för det höga giftermålet nödvändiga förberedelserna, och kungen och drottningen voro så betagna i sin svärdotter, att de ständigt öfverhopade henne med ömhetsbetygelser. Prinsessan förklarade dock, att hon icke kunde gifta sig utan sin faders, konungens, samtycke; han var också den förste, som blef bjuden till bröllopet, ehuru han ej fick veta, hvem bruden var, ty fläderféen, som styrde om alt, hade tillstyrkt, att detta försigtighetsmått skulle iakttagas.

Från alla landsändar ankommo konungar till bröllopet, somliga i bärstolar, andra i präktiga vagnar; de, som bodde längst bort, kommo ridande på elefanter, tigrar och örnar; men den allra präktigaste och mäktigaste var ändå prinsessans fader, som lyckligtvis hade glömt sin galna kärlek till prinsessan och äktat en mycket vacker enkedrottning, som likväl icke skänkt honom några barn. Prinsessan skyndade honom till mötes, han kände genast igen henne och slöt henne rörd i sin famn, innan hon hann att kasta sig till hans fötter. Bröllopet firades nu med all upptänklig prakt och ståt; men bruden och brudgummen brydde sig föga om all denna härlighet, ty de hade hvarken ögon eller öron för något annat i verlden än hvarandra.

Prinsens fader lät redan samma dag kröna sin son till konung, hyllade honom med handkyssning och satte honom på sin tron, fastän prinsen, som älskade och vördade sin fader, gjorde alt möjligt för att slippa att efterkomma denna hans önskan. Det ståtliga bröllopet räkte tre månader i rad; men de båda makarnas kärlek skulle helt visst räcka ännu, så vida de ej voro döda för många hundra år sedan.

G. Dorĕ

Féen.

I forna tider var det en gång en enka, som hade två döttrar. Den äldsta var så lik henne både till lynne och utseende, att man genast kunde se, att de voro mor och dotter, och bägge voro de så stygga och högmodiga, att ingen människa kunde uthärda att vara tillsammans med dem. Den yngsta däremot bråddes på sin aflidne fader, och hade fått hans milda och älskvärda väsende, samt var tillika den vackraste flicka man kunde se. Men som det är så här i verlden, att man samsas bäst med sina likar, så var också modern alldeles betagen i den äldsta dottern, under det hon afskydde och hatade den yngsta. Hon lät henne äta i köket och förrätta alt det gröfsta arbetet i huset. Bland annat måste den stackars flickan två gånger om dagen gå till brunnen, en half mils väg hemifrån, och hemta vatten i en stor kruka.

En dag, då hon var vid brunnen, kom en fattig gumma till henne och bad att få litet att dricka. »Gärna det, mor lilla!» sade den vackra flickan, hvarpå hon strax sköljde sin kruka, tog upp vatten på klaraste stället i brunnen och höll upp krukan åt gumman, så att hon bekvämt kunde dricka. Då hon druckit, sade gumman — som icke var någon riktig gumma, utan en fé, som förklädt sig för att sätta flickans goda hjärta på prof: »Du är en så vacker, snäll och hygglig flicka, att jag får lof att gifva dig en gåfva. Min gåfva består däruti, att för hvarje ord du talar skall antingen en blomma eller en ädelsten falla ur din mun.» Då den vackra flickan kom hem, bannade henne modern för det hon varit så länge borta. »Jag ber om förlåtelse, att jag dröjt så länge», sade den stackars flickan, och se! — i det hon sade dessa ord, föllo två rosor, två pärlor och två stora diamanter ur hennes mun. »Hvad är det jag ser?» sade modern, utom sig af förvåning; »jag tror, det faller pärlor och diamanter ur munnen på henne. Hur kommer det till, mitt barn?» (Det var första gången hon kallade henne »mitt barn».) Den stackars flickan be-

rättade nu enkelt och uppriktigt, hvad som händt henne vid brunnen, och under det hon talade, strömmade massor af pärlor och diamanter ur hennes mun. »Nej, har man sett på maken!» sade modern; »dit måste jag också skicka min andra dotter. Se bara, kära barn, hvad som faller ur din systers mun, när hon talar; skulle du ej bra gärna vilja ega samma gåfva? Du behöfver bara gå till brunnen och hemta vatten, och när den fattiga gumman kommer och ber dig att få dricka, skall du vara vänlig och gifva henne, hvad hon begär.» — »Jo, det skulle just passa sig för mig att gå till brunnen efter vatten», svarade den elaka dottern. — »Men nu vill jag, att du skall gå», ropade modern förargad, »och det strax.»

Så måste hon då gå, men hon knotade och brummade hela vägen. Hon tog med sig den vackraste silfverkannan i huset, och så fort hon kom fram till brunnen, kom där en präktigt klädd dam fram ur skogen och bad henne om en dryck vatten. Det var samma fé, som visat sig för hennes syster, men som nu framträdde i en prinsessas skepnad för att se, huru långt den stygga flickan skulle gå i elakhet. »Tror ni, att jag kommit hit för att passa upp er», svarade den högfärdiga flickan. »Jag skulle kanske ha tagit med mig den här silfverkannan enkom för Hennes Nåds skull? Drick så mycket ni gitter, där är vatten nog i brunnen!» — »Du är icke särdeles höflig», svarade féen lugnt. »Men efter du är så ovänlig, så gifver jag dig den gåfvan, att för hvart ord du talar skall det komma en orm eller en groda ur munnen på dig.»

Så snart modern fick se henne komma hemåt, ropade hon: »Nå, mitt barn, hur gick det?» — »Jo, så gick det», svarade den elaka dottern, och strax kommo två ormar och två grodor ur hennes mun. »O himmel, hvad ser jag?» ropade modern. »Men det är nog din syster, som rår för det, och hon skall också få umgälla det», och därpå sprang hon ut för att slå henne. Den stackars flickan sprang undan och gömde sig i skogen. Där mötte hon konungens son, som kom till baka från jagten, och när han kastade ögonen på henne och såg, hur vacker hon var, frågade han, hvarföre hon vandrade så där allena, och hvarföre hon grät så bitterligen. »Ack, nådige herre», svarade hon, »min moder har kört bort mig.» Då prinsen såg en mängd pärlor och diamanter falla ur hennes mun, vid det hon talade, frågade han, hvaraf det komme sig, och hon berättade nu hela sin historia för honom. Prinsen förälskade sig i henne, och när han besinnade, att en sådan egenskap var mer värd än den största hemgift i verlden, tog han henne med till sin faders slott och gifte sig med henne. — Den elaka systern blef så hatad och afskydd, att hennes egen moder till slut jagade bort henne. Sedan hon länge irrat omkring i verlden utan att finna någon, som ville taga emot henne i sitt hus, förgicks hon jämmerligen i en ödemark.

G. Doré
HEBERT. SC.

Blåskägg.

Det var en gång en man, som hade många vackra hus i staden och egendomar på landet, guld- och silfverkärl i öfverflöd, möbler inlagda med guld och klädda med siden, samt vagnar förgylda både utan och innan; men olyckligtvis hade han också ett blått skägg, och detta gaf honom ett så fult och hemskt utseende, att flickor och fruar sprungo sin väg, så snart de fingo se honom.

En af hans grannar, ett fruntimmer af hög börd, hade tvänne ovanligt sköna döttrar, hvilka föllo Blåskägget särdeles väl i smaken. Han anhöll hos modern, att hon måtte gifva honom en af dem till hustru, hvilkendera hon själf ville; men ingendera visade någon lust härtill, utan den ena sköt honom ifrån sig till den andra, emedan ingen af dem ville hafva en man med blått skägg. Hvad som ingaf dem ännu mera afsmak var, att han redan förut varit flere gånger gift, men alltid förlorat sina hustrur, man visste ej huru.

Blåskägg lät emellertid ej så lätt afskräcka sig, utan för att blifva mer bekant med de båda flickorna böd han dem tillika med deras moder ut till en vacker landtegendom, som han hade i grannskapet, och dit han äfven budit några af deras vänner, både herrar och fruntimmer. Här tillbragte de öfver åtta dagar under nöjen och lustbarheter af alla slag. Man roade sig dagligen med utfärder, fiske och jagt, dans och gästabud, som räkte långt ut på nätterna, hvarefter man, i stället för att sofva, spelade hvarandra åtskilliga puts, som icke voro mindre roande. Detta muntra lif behagade den yngsta systern så väl, att hon började finna det blåa skägget mindre blått och den frikostige värden en rätt hygglig karl.

Efter återkomsten till staden firades ett lysande bröllopp, och den unga bruden fann sig rätt väl i sitt öde. Så förgick en månads tid, efter hvars förlopp Blåskägg sade till sin hustru, att han vore nödsakad göra en resa till en aflägsen landsort; han bad henne under tiden roa sig så

mycket hon ville, samt bjuda sina vänner ut på hans landtgods och undfägna dem på bästa sätt. »Se här», sade han, »äro nycklarna till alla skåpen, som innehålla mina guld- och silfverkärl, till mina penningekistor och juvelskrin, och här är en hufvudnyckel till alla rummen i huset; men den här lilla nyckeln hör till kabinettet vid änden af stora gången i nedersta våningen. Där får du icke gå in; om du det gör, så har du alt att frukta af min vrede.» Hon lofvade att noga efterkomma hans tillsägelse, och sedan han tagit afsked af henne och omfamnat henne, steg han upp i sin vagn och afreste.

Den unga frun hann emellertid icke att skicka och bjuda sina grannar och öfriga vänner, förr än de redan voro hos henne; så nyfikna voro de att få se alla grannlåter och rikdomar, som hon hade i sitt hus, dit de icke vågat komma, så länge mannen var hemma, emedan de voro så rädda för hans blåa skägg. De genomgingo nu alla rummen, det ena präktigare än det andra, och kunde icke nog förundra sig öfver den mängd af dyrbara mattor, soffor, sängar, bord och speglar de där sågo. Något sådant hade de aldrig förr skådat, och de prisade och afundades den unga fruns lycka. Men hon själf fann ringa nöje i att betrakta alla dessa härligheter, emedan hela hennes hog lekte efter att få se kabinettet i nedre våningen, hvilket hennes man förbudit henne att öppna.

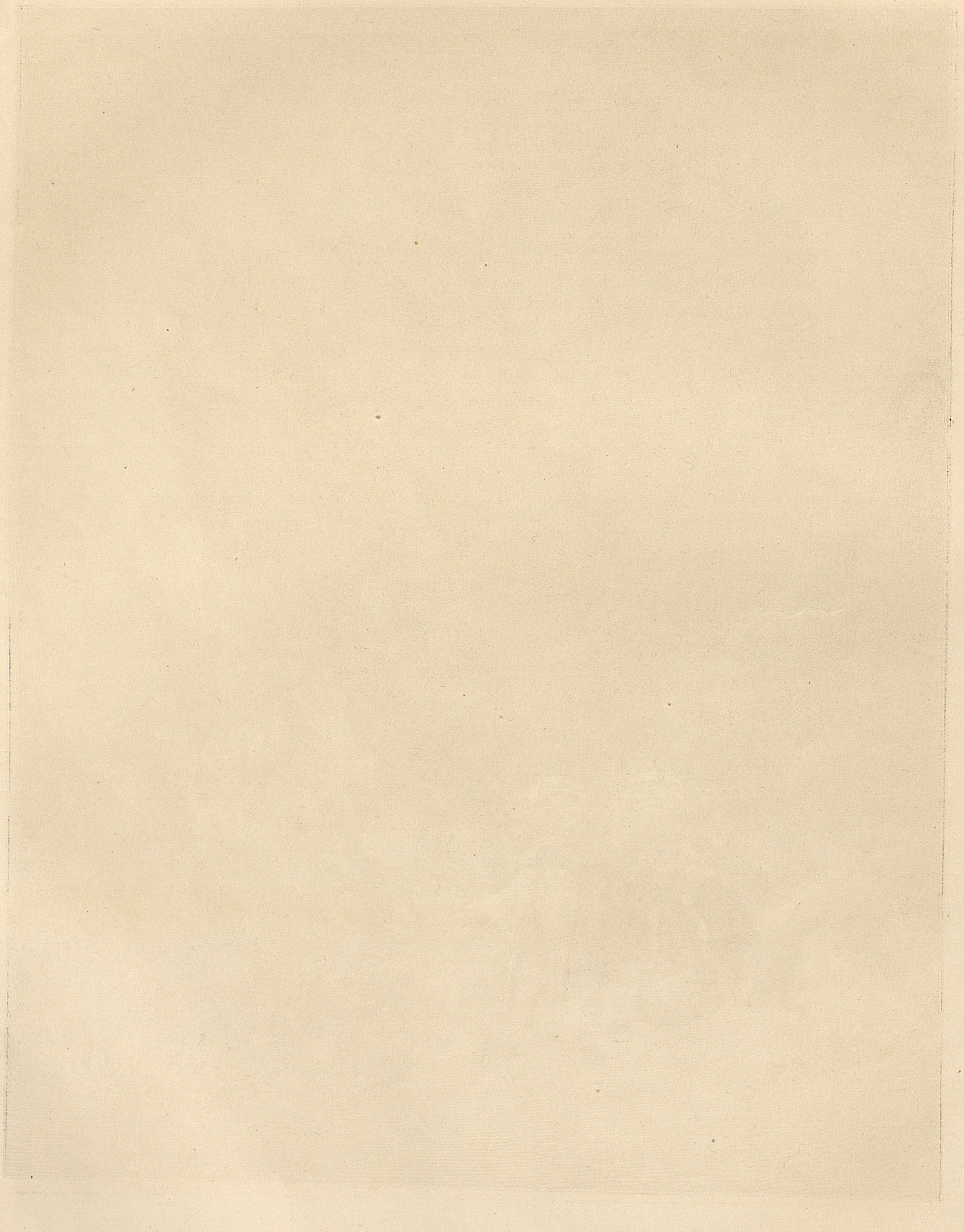
Hennes nyfikenhet blef alt starkare, och slutligen kunde hon ej längre motstå sin åtrå, utan lemnade helt tvärt sina gäster och rusade ut för en lönntrappa, som ledde till det hemlighetsfulla rummet. Då hon stod framför dörren, besinnade hon sig dock ett ögonblick, ty hennes mans stränga förbud rann henne i sinnet; men frestelsen var alt för stark. Hon tog den lilla nyckeln och öppnade dörren med darrande hand. I början såg hon ingenting, emedan luckorna voro stängda; men efter en stund fann hon till sin stora förskräckelse, att golfvet var fullt af stelnadt blod, hvari några kvinnokroppar, som voro upphängda omkring väggarna, tyktes spegla sig. Dessa voro allesamman Blåskäggs förra hustrur, hvilka han mördat, den ena efter den andra. Hon var nära att dö af fasa vid denna förfärliga syn, och nyckeln, som hon tagit ur låset, föll ur hennes skälfvande hand på golfvet. Dock sansade hon sig efter en stund, tog upp nyckeln, slog igen dörren och gick upp på sin kammare för att hemta sig litet, men fann till sin förskräckelse, att nyckeln var blodig. Hon torkade honom flere gånger, men förgäfves; hon skurade honom med både sand och aska, men blodet satt ändå alltid kvar, ty det var en förtrollad nyckel, hvilken det nu mera var omöjligt att rengöra; när hon skurade bort blodet på ena sidan, så kom det strax fram på den andra.

Samma dag på aftonen kom Blåskägg hem från sin resa. Han hade under vägen, sade han, fått ett bref, som underrättat honom, att den sak, för hvars skull han rest, redan vore afgjord efter hans önskan. Hon gjorde alt sitt till för att visa sig glad öfver hans hastiga återkomst. Dagen därpå begärde han igen nycklarna, och hon gaf honom dem, men med så darrande hand, att han utan möda kunde gissa, hvad som händt. »Hvarföre», frågade han, »är

39

icke nyckeln till kabinettet bland de andra?» — »Jag måtte ha glömt honom på bordet i min kammare», sade hon bäfvande. — »Skynda dig då efter honom!» inföll Blåskägg. Efter flere påminnelser måste hon slutligen framlemna nyckeln. Sedan Blåskägg betraktat honom, frågade han, huru det kom sig, att han var blodig. — »Det vet jag icke», svarade hans hustru, blek som ett lik af förskräckelse. — »Du vet det icke!» återtog hennes man; »men jag vet det, jag: du har oaktadt mitt förbud gått in i kabinettet. Nå väl, du skall nu också få komma dit och taga din plats bland de andra, som du sett där inne.» Under de bittraste tårar och de lifligaste försäkringar om sin ånger öfver den olydnad hon visat, kastade hon sig till sin mans fötter och bad honom om förlåtelse.

Hon hade kunnat beveka en sten, så vacker var hon i sin bedröfvelse; men Blåskägg hade ett hjärta, som var hårdare än klippan. »Du skall dö genast!» var hans enda svar. — »Nå väl, efter jag skall dö», sade hon, »så unna mig blott en liten stund att bedja Gud.» — »Jag ger dig en half fjärdedels timme», svarade Blåskägg, »men icke ett ögonblick mera.» Med dessa ord aflägsnade han sig. Hans hustru ropade nu till sig sin syster och sade: »Min kära syster Anna, gå upp i tornet och se efter, om icke mina bröder synas ännu; de hafva lofvat att komma till mig i dag, och om du får se dem, så gif dem ett tecken, att de skynda sig!»

Systern sprang upp i tornet, och den arma bedröfvade ropade till henne: »Anna, min syster Anna, ser du ingen komma?» Anna svarade: »Jag ser icke annat än solen, som blänker, och gräset, som grönskar.» Emellertid hade Blåskägg fattat en stor knif och ropade nedifrån till sin hustru: »Kom genast ned, eljest kommer jag upp till dig.» — »Dröj blott ett ögonblick ännu!» bad hon, och frågade sedan sakta sin syster: »Anna, min syster Anna, ser du ej någon komma?» Systern svarade åter: »Jag ser icke annat än solen, som blänker, och gräset, som grönskar.» Åter skrek Blåskägg: »Skynda dig fort ned, eljest kommer jag upp.» — »Jag kommer genast», svarade hon, och ropade med stigande ångest: »Anna, min syster Anna, ser du ännu ingen komma?» — »Jag ser ett stort moln af dam, som kommer hit åt.» — »Det är mina bröder.» — »Ack nej, min syster, det är blott en fårskock.» Ännu en gång hördes Blåskägg ropa där nere: »Vill du då icke komma hit?» — »På ögonblicket», svarade hans hustru, och ropade till sin syster: »Anna, min syster Anna, ser du ingen komma?» — »Jo», svarade hon, »jag ser tvänne ryttare, men de äro ännu långt borta. — — Gud ske lof, det är våra bröder! Jag ger dem tecken alt hvad jag kan, att de skola skynda sig.»

Nu gaf Blåskägg till ett skrik, så att hela huset darrade. Hans hustru vågade ej längre dröja. Hon gick ned och kastade sig tröstlös och badande i tårar till hans fötter; men han förblef obeveklig och sade med sträng röst: »Alt detta hjälper dig icke, du måste dö!» Och nu fattade han henne i håret och lyfte knifven öfver henne. — »Blott ett enda ögonblick ännu, att jag måtte bereda mig!» bad kvidande den arma hustrun. — »Nej, nej», svarade han, »befall din

själ i Guds hand!» Och därpå höjde han armen! — — Men i detta ögonblick klappade det hårdt på dörren. Blåskägg vände sig om; dörren öppnades, och tvänne män rusade med dragna svärd mot Blåskägg. Han igenkände strax sina svågrar och ville fly undan; men de förföljde honom, och innan han hann till trappan, nedföll han genomborrad af deras svärd. Den stackars hustrun, halfdöd af förskräckelse, hade knapt styrka nog att stiga upp och omfamna sina bröder.

Som Blåskägg icke hade några andra arfvingar, så tillföll all hans egendom hans hustru. Hon gaf en del däraf till hemgift åt sin syster Anna, då denna gifte sig med en ung man, som länge älskat henne; en annan del gaf hon sina bröder, och en del behöll hon för sig själf, samt gifte sig sedermera med en god och hederlig man, som genom sin ömhet kom henne att glömma det onda hon utstått med Blåskägg.

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI, 1873.

Pris: bunden 15 Rdr.